

Stichting Pensioenfonds Thales Nederland
Jaarverslag 2021

Inhoud

<i>Kerncijfers per 31 december</i>	3
<i>Dashboard</i>	5
<i>Bestuursverslag</i>	7
Karakteristieken van het Fonds	7
Financiële paragraaf	27
Beleggingenparagraaf	34
Pensioenparagraaf	41
Risicoparagraaf	44
Actuariële paragraaf	52
Toekomstparagraaf/Vooruitblik 2022	54
<i>Verslag Raad van Toezicht</i>	56
Reactie van het bestuur op verslag Raad van Toezicht	63
<i>Verslag van het verantwoordingsorgaan</i>	64
Reactie van het bestuur op het verslag van het VO	69
<i>Jaarrekening</i>	70
Balans per 31 december	71
Staat van baten en lasten	72
Kasstroomoverzicht	73
Toelichting behorende tot de jaarrekening	74
<i>Overige gegevens</i>	108
<i>Actuariële verklaring</i>	109
<i>Controleverklaring van de onafhankelijke accountant</i>	111
<i>Bijlagen</i>	120
Bijlage 1: Personalialia	121
Bijlage 2: Benchmarks	124
Bijlage 3: Code Pensioenfondsen	125

Kerncijfers per 31 december

<i>(bedragen zijn in duizenden euro's)</i>	2021	2020	2019	2018	2017
Aantal deelnemers					
<i>Actieve deelnemers (incl. Arbeidsongeschikten)</i>	2.221 (33)	2.027(40)	1.949 (48)	1.772 (51)	1.605 (51)
<i>Pensioengerechtigde deelnemers</i>	1.996	1.916	1.833	1.761	1.664
<i>Gewezen deelnemers</i>	1.404	1.411	1.403	1.421	1.452
<i>Totaal aantal deelnemers</i>	5.621	5.354	5.185	4.954	4.721
Reglement variabelen 1)					
<i>Indexatie actieven per (1 januari) Middelloon (in %)</i>	0,00%	0,00%	0,35%	0,14%	0,00%
<i>Indexatie inactieven per (1 januari) Middelloon (in %)</i>	0,00%	0,00%	0,35%	0,14%	0,00%
Pensioenuitvoering					
<i>Feitelijke premie 2)</i>	30.623	28.233	25.123	23.228	23.159
<i>Zuivere kostendekkende premie</i>	56.389	46.383	35.057	32.577	32.486
<i>Kostendekkende / gedempte premie</i>	30.046	22.179	20.529	20.164	20.154
<i>Pensioenuitvoeringskosten</i>	959	1.000	1.014	1.155	1.129
<i>Pensioenuitkeringen</i>	38.413	35.669	33.200	31.235	30.253
Vermogenssituatie en solvabiliteit					
<i>Pensioenvermogen</i>	1.921.172	1.804.571	1.617.360	1.320.611	1.374.649
<i>Premie-egalisereserve 3)</i>	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
<i>Voorziening pensioenverplichtingen</i>	1.469.632	1.558.456	1.418.983	1.242.310	1.217.482
<i>Aanwezige dekkingsgraad</i>	130,7%	115,8%	114,0%	106,3%	112,9%
<i>Beleidsdekkingsgraad</i>	124,2%	107,6%	110,7%	112,1%	111,4%
<i>Vereiste dekkingsgraad o.b.v. werkelijke beleggingsmix</i>	123,4%	120,6%	121,8%	121,3%	123,8%
<i>Vereiste dekkingsgraad o.b.v. strategische beleggingsmix</i>	121,7%	120,9%	121,7%	122,2%	123,8%
Beleggingsportefeuille 6)					
<i>Vastgoedbeleggingen</i>	200.065	164.073	154.118	123.209	135.647
<i>Aandelen</i>	774.499	652.072	592.447	445.302	501.371
<i>Vastrentende waarden</i>	940.600	975.909	867.110	742.798	726.907
<i>Derivaten 4)</i>	43.039	117.994	64.501	33.026	25.857
<i>Overige beleggingen</i>	6.399	20.815	7.546	5.755	8.350
<i>Liquide middelen</i>	3.016	4.494	2.386	1.905	310
<i>Totaal beleggingen 4)</i>	1.967.618	1.935.357	1.688.108	1.351.995	1.398.442

vervolg kerncijfers per 31 december

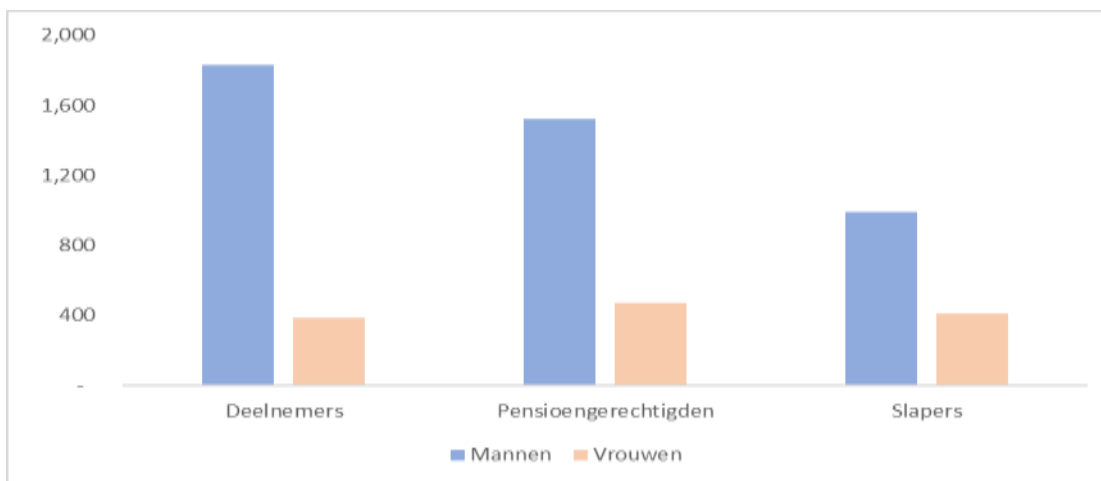
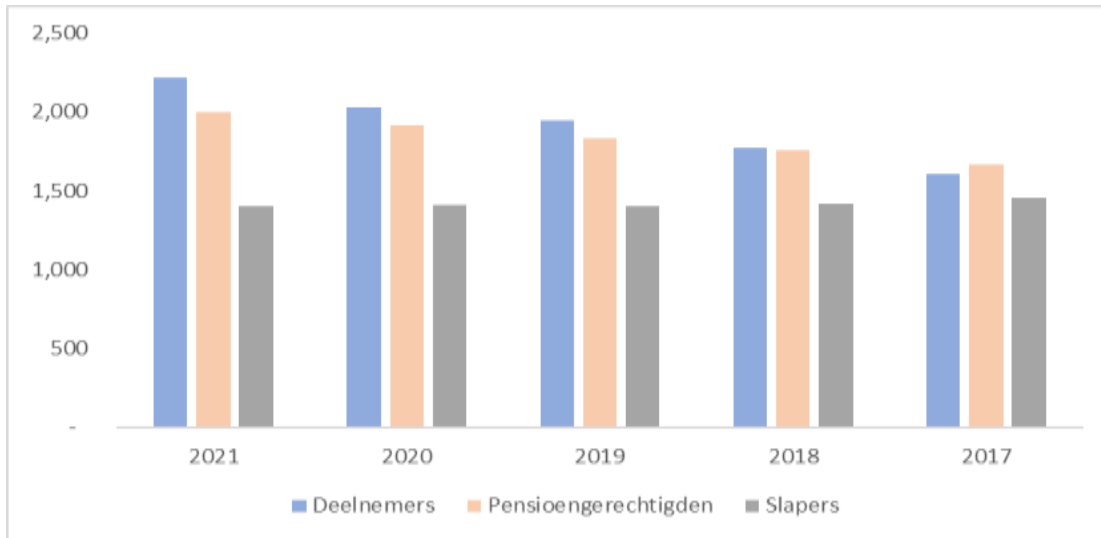
<i>(In duizenden euro's)</i>	2021	2020	2019	2018	2017
Beleggingsresultaten					
<i>Directe beleggingsopbrengsten</i>	27.728	33.083	30.097	31.826	24.486
<i>Indirecte beleggingsopbrengsten</i>	101.066	161.977	274.383	-66.454	24.372
<i>Vermogensbeheerkosten</i>	-4.201	-6.125	-3.478	-3.205	-2.452
<i>Totaal inclusief waarde wijzigingen</i>	124.593	188.935	301.002	-37.833	46.407
<i>Totaal beleggingsrendement (in %) 5)</i>	7,1%	12,2%	23,1%	-2,5%	3,6%
<i>Totaal beleggingsrendement (in %) (unhedged)</i>	9,0%	10,7%	24,2%	-1,0%	4,8%
<i>Benchmark (in %) (unhedged)</i>	7,3%	8,4%	23,0%	-0,9%	4,4%

Tabel 1

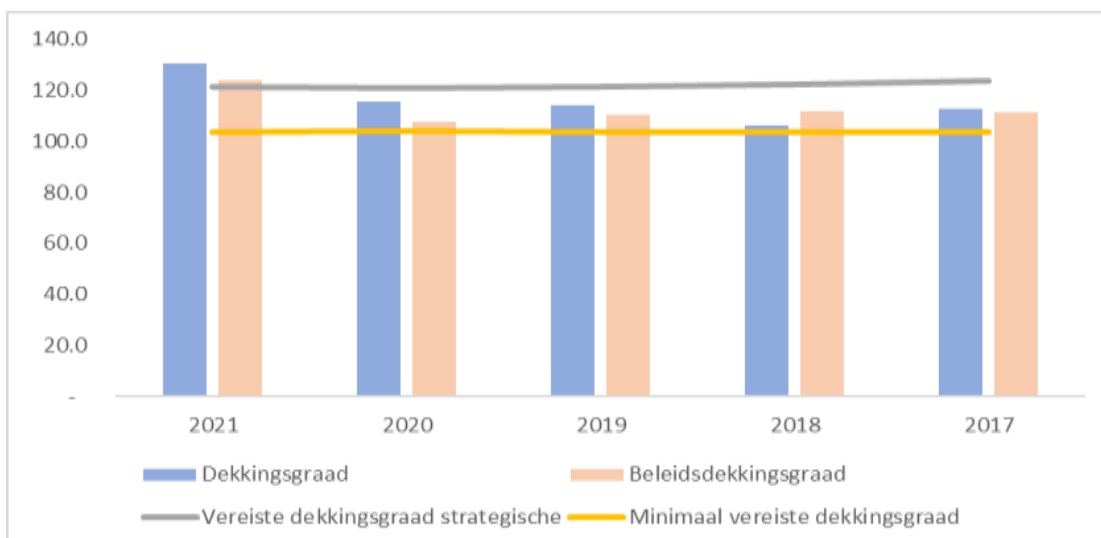
- 1) Per 1-1-2022 is aan actieven in de middelloonregeling en aan inactieven onder middelloon een toeslag verleend van 1,12%. Deze toeslagen zijn verwerkt in de technische voorziening en dekkingsgraad per 31 december 2021.
- 2) Voor de opbouw van de feitelijke, kostendekkende en gedempte kostendekkende premie verwijzen wij naar paragraaf 1.5 van de toelichting bij de jaarrekening.
- 3) De premie-egaliseringsreserve vormt geen onderdeel van de algemene algemene reserve en wordt niet meegenomen bij de berekening van de dekkingsgraad.
- 4) De beleggingen zijn exclusief de derivaten met een negatief saldo van 11.044 duizend euro.
- 5) Totaal beleggingsrendement betreft het rendement inclusief het effect van valuta afdekking en LDI-portefeuille (de LDI portefeuille bestaat uit swaps en langlopende obligaties).
- 6) De beleggingsportefeuille is op basis van look through.

Dashboard

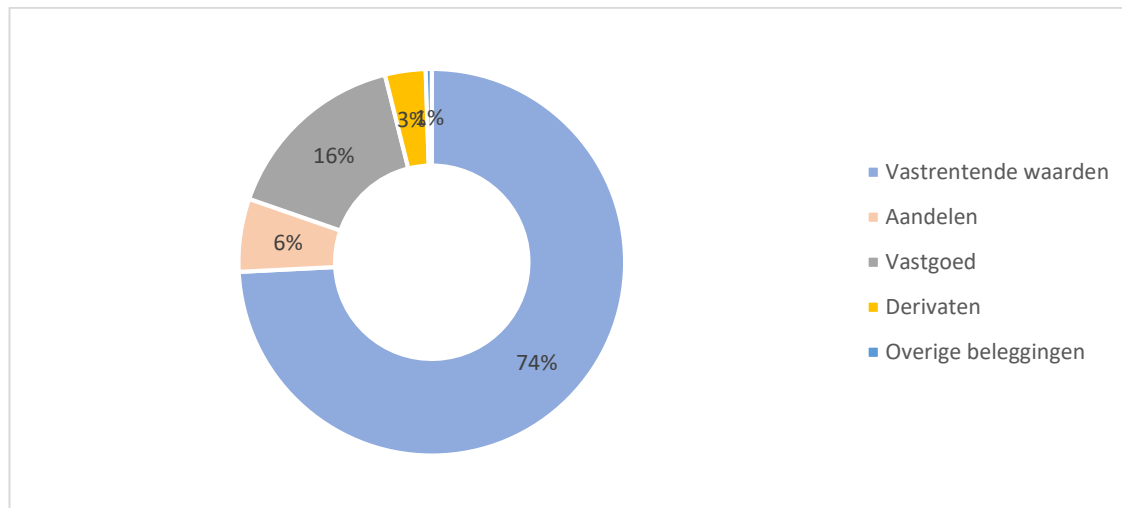
Deelnemers

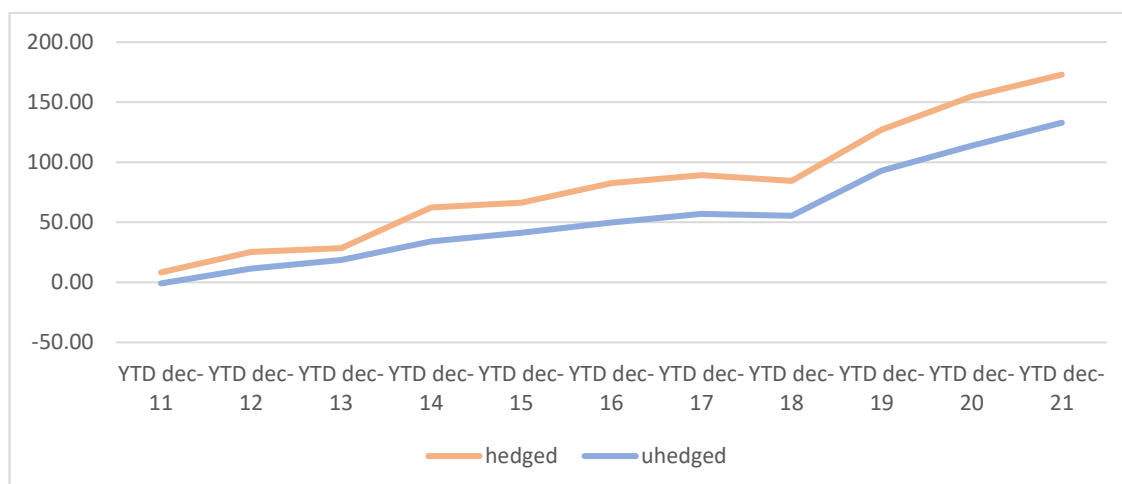
Ontwikkeling dekingsgraad (in %)

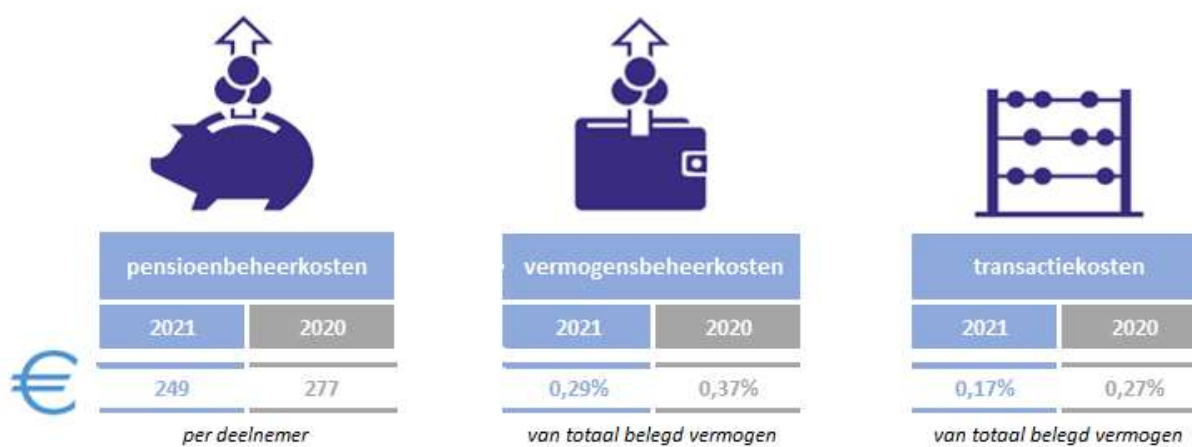
Samenstelling beleggingsportefeuille

Rendementsontwikkeling afgelopen 10 jaar (in %)

Kengetallen kostentransparantie

Bestuursverslag

Karakteristieken van het Fonds

Profiel

Stichting Pensioenfonds Thales Nederland (hierna: het Fonds), statutair gevestigd aan Zuidelijke Havenweg 40 7554 RR te Hengelo (Overijssel) is opgericht op 1 oktober 1948. De laatste statutenwijziging was op 20 december 2018. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41027030. Het Fonds is een ondernemingspensioenfonds en is aangesloten bij de koepelorganisatie de Pensioenfederatie (de overkoepelende organisatie van ondernemingspensioenfonds, bedrijfstakpensioenfonds en beroepspensioenfonds).

Het Fonds is verantwoordelijk voor het zorgdragen voor de pensioenaanspraken die in het kader van de collectieve pensioenregeling van Thales Nederland B.V. zijn toegezegd. De collectieve pensioenregeling is bestemd voor medewerkers van Thales Nederland B.V. en gelieerde ondernemingen.

Missie

Het Fonds voert als zelfstandig pensioenfonds de pensioenregeling uit die tussen de sociale partners is overeengekomen. Dat doen we op een economisch verantwoorde en transparante manier. We zetten het belang van onze (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden voorop en houden ze zo duidelijk en volledig mogelijk op de hoogte van ontwikkelingen rond hun pensioen.

Visie

Bij het Fonds draait het om de deelnemers, ook als deze met pensioen gaan of naar een ander bedrijf vertrekken. Hun belang – een goede oudedagsvoorziening – is onze opdracht. Daarom streven we naar een optimaal financieel rendement zonder onze maatschappelijke verantwoordelijkheid uit het oog te verliezen. We willen zo begrijpelijk mogelijke informatie verstrekken zodat (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden ook zelfstandig kunnen bepalen waar ze aan toe zijn.

Strategie

Het Fonds zet in op continuïteit en koersvastheid. Het Bestuur heeft continue aandacht voor de communicatie met de (gewezen) deelnemers en de pensioengerechtigden en voor het beleggingsbeleid en de resultaten hiervan. Hiervoor heeft zij een communicatie-, risk- en een beleggingsadviescommissie ingesteld. De effectiviteit van het beleid wordt voortdurend gemonitord en bekeken door het Bestuur in samenwerking met het (interne) verantwoordingsorgaan en een externe raad van toezicht. Het verantwoordingsorgaan wordt onder andere als klankbord én als kweekvijver voor het Bestuur gezien.

Beleid en verantwoording

Het Fonds geeft uitvoering aan de overeengekomen pensioenregeling en het pensioenreglement. Deze uitvoering bestaat uit het beleggen van het beschikbare vermogen, het verstrekken van uitkeringen en het informeren van belanghebbenden. Hiertoe wordt voor 5.621 deelnemers, gewezen deelnemers/slapers en gepensioneerden eind 2021 circa 1,9 miljard euro belegd.

De uitvoeringsovereenkomst tussen Thales Nederland B.V. en het Fonds is in 2021 verlengd voor een periode van vijf jaar en loopt tot en met 31 december 2025. In de uitvoeringsovereenkomst zijn afspraken gemaakt over de beleidsruimte van het Bestuur. Het Bestuur is eindverantwoordelijk voor de uitvoering en houdt de regie over de werkzaamheden van het Fonds.

In de Actuarieel Beleidstechnische Nota (ABtN) zijn de opzet van het Fonds, de visie op risico en wijze van uitvoering gedocumenteerd. Onderdeel van het beleid is een noodprocedure waarin is beschreven hoe het Fonds omgaat met de besluitvorming in spoedeisende situaties. Deze noodprocedure is als bijlage bij de ABtN opgenomen.

Uitgangspunt in het handelen van ieder individueel bestuurslid en het Bestuur als geheel is dat hij/het handelt in het belang van alle belanghebbenden van het Fonds, rekening houdend met de korte- en langetermijneffecten van maatregelen. De overwegingen die het Bestuur maakt bij besluiten worden in de notulen van de bestuursvergaderingen vastgelegd.

Het Bestuur weegt in zijn besluitvorming de adviezen van het verantwoordingsorgaan mee. Verder worden jaarlijks de aanbevelingen vanuit de raad van toezicht besproken en geadresseerd.

Ten minste éénmaal per jaar, en wel binnen zes maanden na afloop van het boekjaar, wordt door het Bestuur een informatiebijeenkomst georganiseerd. Voor deze vergadering zijn alle deelnemers en pensioengerechtigden uitgenodigd.

Kenmerken Pensioenregeling

De pensioenregeling van Thales Nederland B.V. heeft de volgende kenmerken:

Pensioenregeling 2021	
Pensioensysteem	Middelloodregeling
Pensioenleeftijd	68 jaar
Pensioengevend salaris	Jaarsalaris + vakantietoeslag
Maximum pensioengevend salaris	€ 112.189,-
Toeslagverlening	Voor actieven en gepensioneerden conform CPI afgeleid
Franchise	€ 14.554,-
Pensioengrondslag	Pensioengevend salaris minus franchise
Opbouwpercentage	1,875%
Partnerpensioen	70% van bereikbaar ouderdompensioen, waarvan 20% op risicobasis
Wezenpensioen	14% van bereikbaar ouderdompensioen
Premie	28%
Werknemersbijdrage	40% van premie
Werkgeversbijdrage	60% van premie

Tabel 2

Voor het pensioengevend salaris boven het maximaal pensioengevend salaris wordt een bruto toeslag uitgekeerd door Thales Nederland. Dit geld kan (gedeeltelijk) ingezet worden voor een netto pensioenregeling bij Aegon. De maximale jaarlijkse inleg voor de netto pensioenregeling is afhankelijk van een staffel, die met de leeftijd hoger wordt.

Dispensatie van het Bedrijfstakpensioenfonds voor de Metalektr

Thales Nederland B.V. is onder bepaalde voorwaarden vrijgesteld van deelname aan de regeling van het Bedrijfstakpensioenfonds Metalektr (PME). Eén van deze voorwaarden is dat de Thales-regeling minstens gelijkwaardig moet zijn aan de PME-regeling. Dit geldt tevens voor het indexatiebeleid dat, bij PME en bij het Fonds, mede afhankelijk is van de dekkingsgraad. Toetsing van de dispensatie door PME vindt periodiek plaats. Thales Nederland volgt de bewegingen in de bedrijfstak als het gaat om de inhoud van de pensioenregeling en bijvoorbeeld de hoogte van het opbouwpercentage.

In 2021 heeft een gelijkwaardigheidstoets plaatsgevonden. De uitslag van deze toets was dat de regeling van Thales gelijkwaardig is met de regeling binnen de Metalektr. Op enkele onderdelen wijkt de regeling van het Fonds positief af.

De pensioenregeling past binnen het fiscaal geldende kader.

Ontwikkelingen in deelnemers

In onderstaande tabel is een mutatieoverzicht opgenomen met de ontwikkelingen in het deelnemersbestand.

	Actieven	Arbeids- ongeschikt	Slapers	Ingegaan OP/NP	Ingegaan WZP	Ingegaan AOP	Totaal
Aantal deelnemers ultimo 2019	1.901	48	1.403	1.772	14	47	5.185
Indiensttredingen en waardeoverdrachten	229	0	-12	0	0	0	217
Uitdiensttredingen en waardeoverdrachten	-132	-2	107	-2	0	-5	-34
Pensionering	-7	-5	-84	96	0	0	0
Overlijden	-4	0	-4	-7	3	-1	-13
Overige mutaties	0	-1	1	0	-1	0	-1
Aantal deelnemers ultimo 2020	1.987	40	1.411	1.859	16	41	5.354
Indiensttredingen en waardeoverdrachten	320	0	-13	0	0	0	307
Uitdiensttredingen en waardeoverdrachten	-115	1	93	2	0	0	-19
Pensionering	-13	-5	-98	116	0	0	0
Overlijden	-3	-1	-10	-53	0	0	-67
Overige mutaties	10	-2	21	48	8	-39	46
Aantal deelnemers ultimo 2021	2.186	33	1.404	1.972	24	2	5.621

Tabel 3

Organisatie

Bestuur

De samenstelling van het Bestuur is als volgt:

Naam	Functie	Vertegenwoordiging	Lid sinds	Einde zittingsduur
Dhr. D.J.H. de Bruijn	Voorzitter	Werkgever	16 februari 2012	juni 2024
Dhr. J.H.E. Soepenber	Vice-voorzitter	Werkgever	1 maart 2008	juni 2028
Dhr. G.J. Mulders	Penningmeester	Werkgever	18 maart 1992	juni 2026
Dhr. P.M. Dekker	Secretaris	Deelnemers	22 juni 2004	juni 2022
Dhr. E.C. Weening	Lid	Deelnemers	5 juli 2019	juni 2026
Dhr. S.C.A. Tijhuis	Lid	Pensioengerechtigden	1 januari 2017	juni 2024

Tabel 4

Het Bestuur van het Fonds bestaat uit zes leden: drie vertegenwoordigers van de werkgever, twee vertegenwoordigers van de deelnemers en één vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden. Verdere gegevens van de bestuursleden, inclusief eventuele nevenactiviteiten, zijn opgenomen in bijlage 1.

De drie leden van werkgeverszijde worden benoemd door het Bestuur op voordracht van de directie van Thales Nederland B.V. De twee leden van deelnemerszijde worden benoemd door het Bestuur op voordracht van de Centrale Ondernemingsraad (COR).

Een lid wordt benoemd door het Bestuur na verkiezingen onder alle pensioengerechtigden op basis van het door het Bestuur vastgestelde verkiezingsreglement. Alle bestuursleden zijn benoemd voor een periode van zes jaar en zijn terstond herbenoembaar.

De heer P.M. Dekker heeft in 2021 te kennen gegeven, wegens zijn aanstaande pensionering, niet herbenoembaar te zijn voor een volgende periode. Derhalve ontstaat er een vacature voor een bestuurslid van deelnemerszijde. Vanuit de COR is de heer J.H. van Deemter voorgedragen om de vacature in te vullen, hij zal tot het einde van de zittingsduur van de heer Dekker meedraaien als aspirant bestuurslid en zich zo voorbereiden op de bestuursfunctie.

Het Bestuur heeft een deel van de werkzaamheden uitbesteed. Dit betreft de pensioenadministratie en vermogensbeheer. Uitgangspunt is dat het Bestuur, conform de eisen van de Pensioenwet, verantwoordelijk blijft voor de juiste uitvoering van de uitbestede taken.

Het Bestuur heeft bevoegdheden conform de statuten en reglementen van het Fonds, in overeenstemming met de vastlegging in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABtN).

Pensioenbureau

De beleidsvoorbereiding en de beleidsuitvoering worden verzorgd door het pensioenbureau. De medewerkers van het pensioenbureau zijn in dienst bij Thales Nederland B.V. De besluitvorming omtrent het door de Stichting te voeren beleid inzake de dagelijkse uitvoering van haar werkzaamheden, wordt bepaald door tenminste twee bestuursleden tezamen.

Het pensioenbureau bestaat uit de volgende medewerkers:

Dhr. S.G.B. Heemskerk, manager pensioenfonds

Mw. D.A.B. Buijnsters

Mw. L. Katalanc-Bulut

Dhr. M. Harperink

Uitvoering pensioenbeheer en vermogensbeheer

De pensioenadministratie van het Fonds wordt uitgevoerd door Centric Pension & Insurance Solutions (hierna: Centric PAIS). Met Centric PAIS zijn service level agreements gesloten.

Het vermogensbeheer wordt uitgevoerd door BlackRock Netherlands B.V. (hierna: BlackRock). Met de vermogensbeheerder zijn overeenkomsten afgesloten waarin onder andere de

beleggingsrichtlijnen en de overeengekomen rapportages zijn vastgelegd. Ter controle van performance rapportages en beleggingsadministratie is een contract gesloten met CACEIS.

Met de vermogensbeheerder zijn concrete afspraken rondom vergoedingen gemaakt. In het bestuursverslag doet het Bestuur verslag van de kosten van uitbesteding.

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur overlegt tweewekelijks en wordt ondersteund door de manager van het Pensioenfonds. Alle (operationele) besluiten worden genomen door het gehele Bestuur.

Het dagelijks bestuur heeft ultimo boekjaar de volgende samenstelling:

Dhr. D.J.H. de Bruijn, voorzitter

Dhr. J.H.E. Soepenbergh

Dhr. S.G.B. Heemskerk (pensioenbureau)

Beleggingsadviescommissie

Het Bestuur laat zich met betrekking tot het vermogensbeheer terzijde staan door een beleggingsadviescommissie. Deze beleggingsadviescommissie bestaat uit twee vertegenwoordigers van het Bestuur (één van werkgeverszijde en één van werknemerszijde), met als belangrijkste taken het monitoren van de vermogensbeheerder, het adviseren over beleggingsaangelegenheden in brede zin, en het formuleren en, na vaststelling door het bestuur, uitvoeren van het beleggingsplan. De beleggingsadviescommissie wordt bijgestaan door een extern adviseur en ondersteund vanuit het pensioenbureau. Iedere maand wordt het Bestuur geïnformeerd door de vermogensbeheerders over de ontwikkeling van en de resultaten uit belegd vermogen. Blackrock Solutions toetst periodiek de invulling van de beleggingsportefeuille op strategisch niveau en geeft het Fonds adviezen over de totale balans (inclusief het rente afdekkingsbeleid).

De samenstelling van de beleggingsadviescommissie zorgt ervoor dat de beleggingsontwikkelingen goed kunnen worden geanalyseerd en de uitvoering door de vermogensbeheerders kritisch kan worden gezien.

De beleggingsadviescommissie heeft ultimo boekjaar de volgende samenstelling:

Dhr. G.J. Mulders, voorzitter

Dhr. P.M. Dekker

Dhr. A.H. Wouters (extern adviseur)

Dhr. S.G.B. Heemskerk (pensioenbureau)

Dhr. M. Harperink (pensioenbureau)

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie heeft als taak om het Bestuur te adviseren over communicatie, in brede zin, aan alle deelnemers. Dit betreft onder meer de 'vertaling' van het pensioenreglement, communicatie over toeslagverlening, het uniform pensioenoverzicht (UPO), de website en andere uitingen. De communicatie commissie bestaat uit twee bestuursleden en wordt ondersteund door een medewerker van het pensioenbureau.

De communicatiecommissie heeft ultimo boekjaar de volgende samenstelling:

Dhr. E.C. Weening, voorzitter

Dhr. J.H.E. Soepenbergh

Mw. D.A.B. Buijnsters (pensioenbureau)

Risk-commissie

Het Bestuur heeft een Risk-commissie (hierna: Risk-cie) ingesteld om het Bestuur te informeren en adviseren over het risicomanagement beleid en het risicomanagementproces.

Het risicomanagement ziet toe op zowel strategische als operationele risico's waar een pensioenfonds aan blootgesteld is alsook op het normenkader dat door het Bestuur is vastgesteld. De Risk-cie bestaat uit één bestuurslid, welke ook de sleutelfunctiehouder is. De Risk-cie wordt ondersteund door risicomanager(s) (vervuller).

De Risk-cie heeft ultimo boekjaar de volgende samenstelling:
Dhr. S.C.A. Tijhuis, voorzitter, tevens sleutelfunctiehouder risicobeheer
Dhr. M. Harperink, risicomanager (vervuller)

Raad van toezicht

De raad van toezicht (hierna: RvT) heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het Bestuur en op de algemene gang van zaken in de Stichting. De RvT stelt zich op als gesprekspartner van het Bestuur. Zij vervult haar toezichtstaak zodanig dat het bijdraagt aan een effectief en slagvaardig functioneren van het Fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering door het Fonds.

De RvT is ultimo boekjaar samengesteld uit drie externe deskundigen:
Dhr. H.J.J. Debrauwer, voorzitter
Dhr. P. Priester
Mw. K. Nauta-van der Linden

In het boekjaar heeft mevrouw Nauta-van der Linden aangegeven, wegens het aanvaarden van een andere functie, niet beschikbaar te zijn voor een volgende periode als lid van de RvT bij het Fonds. In de decembervergadering is mevrouw C. van Kleef, onder voorbehoud van goedkeuring door DNB, benoemd tot lid RvT en heeft zij het pakket van mevrouw Nauta-van der Linden overgenomen. Op 20 januari 2022 heeft DNB ingestemd met de benoeming van mevrouw Van Kleef.

Het volledige reglement RvT, met een beschrijving van de taken en verantwoordelijkheden van het toezichtorgaan is opgenomen op de website van het Fonds.

In dit bestuursverslag legt de RvT verantwoording af over de uitvoering van de taken en uitoefening van de bevoegdheden.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan (hierna: VO) bestaat uit een vertegenwoordiging namens actieve deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever.

Volgens de Pensioenwet dient het VO een oordeel te geven over:

- Het handelen van het Bestuur van de Stichting Pensioenfonds Thales Nederland.
- Het door het Bestuur uitgevoerde beleid in het verslagjaar.
- Beleidskeuzes van het Bestuur die op de toekomst betrekking hebben.

Het VO bestaat ultimo boekjaar uit de volgende leden;
Dhr. G.J. Beemer en mw. E.R. Schuring; lid namens de werkgever
Dhr. J.H. van Deemter en dhr. J.F.M. van den Bosch; lid namens de werknemers
Dhr. O. van der Zeeuw en dhr. J. van Rijn; lid namens de pensioengerechtigden

Vanwege de voordracht van de heer Van Deemter tot bestuurslid, is er 1 maart 2022 een vacature ontstaan bij het VO.

De verantwoording die het Bestuur aan het VO aflegt is onderdeel van de jaarverslagcyclus en in dat kader wordt ook het formele overleg gevoerd tussen Bestuur en VO. In dit bestuursverslag doet het VO verslag van haar werkzaamheden.

Compliance Officer

De Compliance Officer van het Fonds is ten tijde van het vaststellen van dit verslag mevrouw S.A. Holwerda, arbeidsjuriste bij Thales Nederland B.V. De Compliance Officer oefent het algemene toezicht uit op de naleving van de gedragscode en andere compliance aspecten. Zij is onafhankelijk van het Bestuur en rapporteert periodiek, maar in ieder geval eenmaal per jaar, haar bevindingen aan het dagelijks bestuur.

Diversiteit Bestuur en overige gremia

Het Bestuur vindt diversiteit in het Bestuur en andere organen van belang in termen van kennis en competenties enerzijds en leeftijd en geslacht anderzijds.

De onderstaande tabel bevat de diversiteitsverdeling van het Bestuur en de andere gremia per 31 december 2021:

Orgaan	Geslachtsdiversiteit		Leeftijddiversiteit	
	man	vrouw	<40 jaar	>40 jaar
Bestuur	6	0	0	6
RvT	2	1	1	2
VO	5	1	0	6

Tabel 5

Het fonds streeft naar een *divers* en *inclusief* beleid en wil hierin een afspiegeling zijn van de Thales Nederland organisatie. Bij de invulling van vacatures wordt hiermee rekening gehouden.

Externe ondersteuning en controle

Het Fonds wordt bijgestaan door externe deskundigen voor actuariaat en risicobeheersing op zowel korte als lange termijn. Het Bestuur heeft Willis Towers Watson Netherlands B.V. aangesteld als externe adviserende actuaire. Als certificerende actuaire is de heer drs. H.L.N. Stofbergen A.A.G. van Willis Towers Watson Netherlands B.V. aangesteld. De heer Stofbergen is tevens aangesteld als sleutelfunctiehouder voor de actuariële functie.

Om een scheiding tussen advisering en waarmerking te waarborgen is overeengekomen dat de taken van de waarmerkend actuaire en de adviserend actuaire in persoon zijn gesplitst. Omdat zowel de waarmerkend actuaire als de adviserend actuaire werkzaam is bij Willis Towers Watson heeft het Bestuur geverifieerd dat Willis Towers Watson beschikt over een door DNB goedgekeurde gedragscode en daarmee voldoet aan het bepaalde in artikel 148 van de Pensioenwet.

De externe accountant van het Fonds is de heer drs. A.R.B. de Bruin RA van KPMG Accountants N.V.

Invulling van de sleutelfuncties (IORP II)

In januari 2019 zijn de wijzigingen in de Pensioenwet uit hoofde van de Europese Richtlijn IORP II in werking getreden. Het doel van IORP II is het bevorderen van de verdere harmonisatie van pensioenen in de Europese Unie. De Richtlijn bevat nadere regels rondom grensoverschrijdende collectieve waardeoverdrachten, governance, risicobeheer, beloningsbeleid en informatieverstrekking aan (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Ook bevat de Richtlijn regels ten aanzien van het toezicht op pensioenuitvoerders. Een nieuwe verplichting is dat er elke drie jaar een eigen-risicobeoordeling (ERB) dient te worden uitgevoerd en ingediend bij DNB.

Voor het Fonds heeft IORP II de grootste impact op de governance en risicomangement. Een belangrijk onderdeel hiervan betreft de inrichting van de zogenoemde sleutelfuncties. Dit betreft de risicobeheerfunctie, de actuariële functie en de interne auditfunctie. IORP II maakt een onderscheid tussen de houder van een sleutelfunctie en de personele invulling van de daadwerkelijke uitvoering van de sleutelfunctie, waarbij de houder de eindverantwoordelijkheid blijft houden.

Bij de inrichting van de sleutelfuncties heeft het Bestuur rekening gehouden met de omvang en interne organisatie van het pensioenfonds, alsmede met de omvang, de aard, de schaal en de complexiteit van de werkzaamheden (proportionaliteit). Daarnaast heeft het Bestuur onderscheid gemaakt tussen personen die houders van een sleutelfunctie zijn en personen die de sleutelfuncties vervullen. De sleutelfunctiehouder is één natuurlijk persoon en is eindverantwoordelijk voor de uitoefening van de taken en verantwoordelijkheden die vallen onder de sleutelfunctie. Daarnaast kunnen overige personen of organisaties betrokken zijn bij het vervullen van een sleutelfunctie.

Op basis van de hiervoor genoemde uitgangspunten en de uitlatingen van DNB heeft het Bestuur de volgende sleutelfunctiehouders aangesteld. Daarbij is tevens aangegeven wie in beginsel de vervullers van de sleutelfuncties zijn.

Sleutelfunctie	Sleutelfunctiehouder	Vervuller
Risicobeheerfunctie	Voorzitter Risk-commissie S.C.A. Tijhuis	Risicomangers
Actuariële functie	Waarmerkend actuaris H. Stofbergen	Sleutelfunctiehouder
Interne auditfunctie	Bestuurslid D.J.H. de Bruijn	Externe audit expert InAudit

De heer Stofbergen heeft de heer Weijers opgevolgd als sleutelfunctiehouder actuariële functie. De houders van de sleutelfuncties zijn getoetst en goedgekeurd door DNB.

De houders van de risicobeheerfunctie en actuariële functie rapporteren materiële bevindingen en aanbevelingen op het gebied dat onder hun verantwoordelijkheid valt aan het Bestuur. In 2021 is de interne auditfunctie verder vorm gegeven en is de vervulling van deze functie neergelegd bij een externe audit expert, InAudit.

De taken en bevoegdheden van de sleutelfunctiehouder, alsmede de rapportage- en escalatielijnen in het kader van de sleutelfuncties zijn vastgelegd in het beleidsnotitiedocument Integraal Risicomanagement. Bij het aanstellen van (nieuwe) sleutelfunctiehouders wordt rekening gehouden met de vereiste geschiktheid.

Verslag over het boekjaar

Hoofdpijnen

Beleidsdekkingsgraad in 2021 toegenomen

De financiële positie van het Fonds (beleidsdekkingsgraad) is in het boekjaar 2021 toegenomen. Eind 2020 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 107,6%. Per 31 december 2021 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 124,2%.

De actuele dekkingsgraad is toegenomen over het boekjaar 2021 van 115,8% per 31 december 2020 naar 130,7% per 31 december 2021.

Verhoging van de pensioenen met 1,12%

Het Bestuur heeft in de bestuursvergadering van 19 november 2021 besloten om per 1 januari 2022 een toeslag te verlenen op ingegane, opgebouwde en premievrije pensioenen.

Voor het besluit tot het verlenen van toeslag per 1 januari 2022 is de beleidsdekkingsgraad per 31 oktober van het boekjaar leidend. Deze bedroeg per die datum 121,8%. Dit is hoger dan de drempel voor toeslagverlening van 110%, maar lager dan de grens voor volledige toeslagverlening van 123,6%. Hierdoor bedraagt de toe te kennen toeslag 86,8% van de maatstaf, wat neerkomt op 1,12%.

Deze toeslagverlening is verwerkt in de technische voorziening en dekkingsgraad per 31 december 2021.

Migratie van MAIA naar AxyLife

Eind 2020 is Centric gestart met de transitie van het pensioenadministratiesysteem MAIA naar AxyLife. Ter vervanging van MAIA zijn verschillende pakketten met elkaar vergeleken en is gekozen voor de applicatie AxyLife van AxyWare als pensioenadministratie binnen het landschap van Centric PaIS.

De overgang naar een nieuw pensioenadministratiesysteem is een unieke gelegenheid om de inhoud van de database opnieuw tegen het licht te houden en waar nodig aan te passen aan dan hernieuwd vastgestelde realiteit. Hiervoor zijn diverse onderzoeken gestart naar de datakwaliteit zowel intern als extern. Een van deze onderzoeken is het onderzoek dat Milliman heeft uitgevoerd voor Centric PaIS. Het betreft een onderzoek naar de juistheid en volledigheid van het conversiebestand ten behoeve van de overdracht van de data naar AxyLife.

Centric heeft een externe accountant, zijnde Ernst & Young, ingeschakeld om een controle op deze transitie uit te voeren. Daarnaast heeft het bestuur deze transitie nadrukkelijk gemonitord en er heeft vanuit het bestuur op diverse momenten een beoordeling plaatsgevonden. Op het gehele conversiebestand is slechts een klein aantal correctieve aanpassingen doorgevoerd.

Migratie Kas Bank naar CACEIS

In november 2020 is Kas Bank onderdeel geworden van de CACEIS Groep. In mei 2021 zijn alle systemen en processen van Kas Bank naar de CACEIS Groep gemigreerd.

Deze migratie heeft gezorgd voor knelpunten in de dienstverlening, zoals achterstand in facturering en aangepaste rapportages. In het bestuursverslag wordt dit verder toegelicht.

Eigen Risico Beoordeling uitgevoerd

Het Fonds heeft in 2021 voor het eerst een eigenrisicobeoordeling (hierna: ERB) uitgevoerd. Deze ERB-rapportage wordt door het bestuur gebruikt als een integraal stuurmiddel in het besluitvormingsproces en dient tevens als verantwoordingsdocument voor het gevoerde beleid. Bij relevante besluiten wordt de ERB waar nodig meegenomen. De uitvoering en vastlegging van de ERB is in overeenstemming met het ERB-beleid.

Teneinde richting te geven aan de ERB, heeft het Fonds de ERB uitgevoerd aan de hand van een centrale vraag. Het bestuur heeft in overleg met de risk commissie onderzocht wat een relevante centrale vraag is voor het Fonds. Op pagina 24 wordt nader ingegaan op de ERB.

Ontwikkelingen rondom Covid-19

Covid-19 heeft in navolging van 2020 ook in 2021 nog impact op de financiële markten. Het Bestuur en de beleggingsadviescommissie van het Fonds hebben de situatie op financiële markten en de impact op de portefeuille en verplichtingen nauwgezet gevolgd. Met name door de enorme steunpakketten vanuit overheden en centrale banken wereldwijd zijn financiële markten gestabiliseerd en hersteld.

Binnen de beleggingsbeleidsruimte is gebruik gemaakt van het verlagen van de rentehedge. In het vierde kwartaal van 2021 is besloten deze naar 50% te brengen als gevolg van oplopende dekkingsgraad. De oplopende dekkingsgraad was het gevolg van positieve ontwikkelingen in de aandelenmarkt alsmede het oplopen van de rente waardoor de pensioenverplichtingen lager werden gewaardeerd. Door Covid en de daardoor toegenomen leningen van overheden is de economie gevoeliger geworden voor renteschommelingen wat impact kan hebben op de beleggingen van het fonds.

Transitie naar Nieuwe Pensioenstelsel

In mei 2021 is de uiterste datum van invoering van het nieuwe pensioenstelsel met een jaar uitgesteld, dat betekent dat het nieuwe pensioenstelsel uiterlijk 1 januari 2027 in werking moet treden. Het is momenteel echter onzeker of deze tijdslijnen worden gerealiseerd op het niveau van wet- en regelgeving.

In het nieuwe stelsel blijven belangrijke elementen uit het huidige pensioenstelsel behouden, zoals de bestaande verplichtstelling, collectieve risicodeling en fiscale facilitering door de overheid. Er is een keuze uit twee nieuwe pensioencontracten: een meer collectieve variant (aangeduid als de 'solidaire premieregeling') en een meer individuele variant (aangeduid als de 'flexibele premieregeling'). In beide contracten is de hoogte van de premie het uitgangspunt, en niet de hoogte van de pensioenuitkering (toezegging).

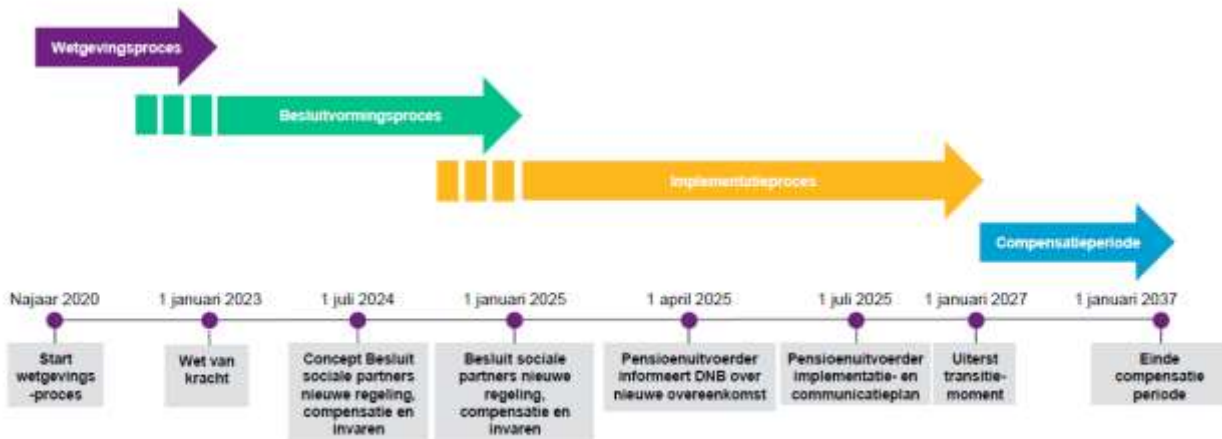
De transitie naar het nieuwe pensioenstelsel is de grootste en meest ingrijpende hervormingsoperatie uit de geschiedenis van het Nederlandse pensioenstelsel. De transitie raakt alle onderdelen van onze pensioendienstverlening, waaronder de pensioenadministratie en systemen, het vermogensbeheer en de communicatie met onze deelnemers.

In verband met de dispensatie van Thales Nederland tot deelname aan de bedrijfstak brede regeling binnen de sector Metalekto volgt het Fonds de ontwikkelingen die zich voordoen in de bedrijfstak.

Ondanks dat nog niet alle maatregelen zijn uitgewerkt in concrete regelgeving, is het Fonds in overleg met sociale partners en uitvoeringsorganisaties gestart met de voorbereidingen op de transitie naar het nieuwe stelsel. Hiervoor is een projectgroep opgericht. Er moeten belangrijke keuzes worden gemaakt, onder meer over de vorm en invulling van de nieuwe pensioenregeling, de wijze van uitvoering en de tijdslijnen.

Tot het project behoort alles wat benodigd om een beheerste en zorgvuldige transitie naar het nieuwe pensioenstelsel te waarborgen.

Het project is onderverdeeld in verschillende fasen, per fase moeten er resultaten opgeleverd worden. Zie hieronder.

In de loop van 2022 zal de projectgroep meer vorm gaan krijgen en zal deze ook worden begeleid door een (externe) procesbegeleider.

Bestuursmodel

De wet schrijft een aantal mogelijkheden voor het bestuursmodel voor. Deze modellen zijn erop gericht om de evenwichtige belangenbehartiging in de besturing van een pensioenfonds te versterken en de rolverdeling tussen de verschillende organen van het Fonds te optimaliseren. Naar aanleiding van de regelgeving heeft het Bestuur gekozen voor een Bestuur dat paritair is samengesteld uit vertegenwoordigers van de werkgever, deelnemers en gepensioneerden. Naast het Bestuur kent het paritaire bestuursmodel een VO en een RvT.

De procedures rondom benoeming, ontslag en schorsing van bestuursleden of leden van het VO en RvT zijn vastgelegd in de statuten en/of de reglementen van het betreffende orgaan. Deze reglementen zijn opgenomen op de website van het Fonds.

Deskundigheidsbevordering en bestuurlijke effectiviteit

Het Bestuur zorgt voor geschiktheid, complementariteit en continuïteit binnen het Bestuur, dit is vastgelegd in het Geschiktheidsbeleidsplan. Het Bestuur toetst de geschiktheid van de bestuursleden bij het aantreden en gedurende het bestuurslidmaatschap. Het programma voor permanente educatie van bestuursleden waarborgt dat de geschiktheid van bestuursleden op peil blijft en waar nodig wordt verbreed of verder ontwikkeld.

Bestuursleden en leden van het VO ontvangen regelmatig informatie over relevante opleidingen, cursussen en workshops. Regelmatig wordt door een bestuurslid en/of de manager van het Fonds bijeenkomsten van onder andere de Pensioenfederatie en de toezichthouders bijgewoond. Bestuursleden ontvangen regelmatig informatie op pensioengebied.

Vanaf aantreden dienen de bestuursleden te beschikken over de nodige kennis, vaardigheden en professioneel gedrag (op geschiktheidsniveau A). Ook nieuwe leden van het VO volgen een relevante opleiding.

Zelfevaluatie bestuur

In oktober 2021 heeft een zelfevaluatie van het Bestuur plaatsgevonden onder begeleiding van Paulien Siegman, werkzaam bij GPSS. In deze zelfevaluatie is aandacht besteed aan de onderwerpen:

- Geschiktheid;
- Diversiteit/complementariteit;
- Gedrag en cultuur;
- Werkwijze bestuur.

De zelfevaluatie heeft geleid tot twee actiepunten die het bestuur zal oppakken. Het eerste actiepunt gaat over het nemen van belangrijke besluiten, het bestuur zal hierbij bekijken welke (tegen)argumenten een buitenstaander kan hebben en die met elkaar bespreken voordat een besluit genomen wordt. Het tweede actiepunt betreft de informatie die wordt gedeeld vanuit de commissies, afgesproken is dat bij iedere bestuursvergadering kort een terugkoppeling wordt gegeven over onderwerpen die in de commissies behandeld zijn.

Code Pensioenfondsen en Integere bedrijfsvoering

De Code Pensioenfondsen (hierna: de Code) heeft tot doel het functioneren van de besturen van pensioenfondsen te verbeteren en inzichtelijker te maken. Hiertoe zijn door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid normen voor 'goed pensioenfondsbestuur' geformuleerd. De Code is gebaseerd op het 'pas toe of leg uit'- beginsel. Bepalend voor de werking van de Code is hoe de pensioenfondsen met de intenties van de Code omgaan - niet de mate waarin ze die naar de letter naleven. Dat betekent dat er ruimte is om af te wijken van de normen, mits dit weloverwogen gebeurt.

De Code is verankerd in het stelsel van bestaande wet- en regelgeving. De organisatie van een pensioenfonds dient zodanig ingericht te zijn, dat hiermee een beheerste en integere bedrijfsvoering wordt gewaarborgd. Dit betekent onder meer dat een pensioenfonds zijn organisatie dusdanig inricht, dat sprake is van goede procedures en controle mechanismen en dat er beleid is voor beheersing van risico's en dat het Fonds zorg draagt voor de uitvoering van dat beleid. Deze verantwoordelijkheid is vastgelegd in artikel 143 van de Pensioenwet.

De Code wordt nageleefd en onderschreven door het Bestuur. Het Bestuur hanteert een jaarlijkse checklist om de naleving van bepalingen uit de Code te toetsen.

In de checklist is vastgelegd dat het Bestuur, in afwijking van de Code, een benoemingstermijn van 6 jaar hanteert, in plaats van 4 jaar. Hier liggen met name kennis en efficiency redenen aan ten grondslag. Het gaat om het principe 34 uit de Code, inzake Zittingsduur en herbenoeming van het Bestuur, VO en RvT. In het reglement van de RvT is de zittingsduur vastgesteld op maximaal drie jaar (in plaats van vier jaar). Dit is gekozen om tot een logisch afredingschema te komen voor de RvT die bestaat uit drie leden. Eind 2021 heeft de RvT aan het bestuur voorgesteld om de zittingsduur voor de RvT op vier jaar te zetten. Het bestuur heeft hiermee ingestemd.

De principes 31 tot en met 33, aangaande diversiteit heeft het Fonds nog niet of niet volledig kunnen toepassen. Het Bestuur vindt diversiteit in Bestuur en andere organen van belang in termen van kennis en competenties enerzijds en leeftijd en geslacht anderzijds. Dit is ook vastgelegd in het Geschiktheidsbeleidsplan. Bij vacatures wordt vroegtijdig in het wervingstraject aandacht gevraagd voor diversiteit. Gezien de technische aard van het bedrijf is een volledig diversiteitsbeleid praktisch moeilijk in te vullen. Het deelnemersbestand kent gezien de technische aard van het bedrijf namelijk meer mannelijke deelnemers (85%). Wel wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met opleiding, achtergrond en ervaring. De RvT en het VO kennen een diverse samenstelling qua competenties, leeftijd en geslacht.

Fraude en naleving wet- en regelgeving

De ontwikkelingen in wet- en regelgeving worden door het Bestuur nauwgezet gevolgd. Voor het Fonds relevante wijzigingen worden geanalyseerd en de opvolging wordt besproken in de bestuursvergaderingen.

Het fonds maakt onderscheid tussen interne en externe fraude.

Interne fraude: Het risico dat het fonds financiële- of reputatieschade oploopt doordat verbonden personen werkzaam voor het fonds zaken anders voorstellen dan de werkelijkheid, met het doel het financieel bevoordelen van zichzelf of anderen. De fraude komt vanuit de interne organisatie van het fonds.

Externe fraude: Het risico dat het fonds financiële- of reputatieschade oploopt doordat uitbestedingspartijen werkzaam voor het fonds zaken anders voorstellen dan de werkelijkheid, met het doel het financieel bevoordelen van zichzelf of anderen. De fraude komt vanuit buiten de organisatie van het fonds.

Bij het identificeren en inschatten van risico's besteedt het fonds specifieke aandacht aan het inschatten van frauderisico's. De frauderisico's die zijn geïdentificeerd kunnen worden samengevat in: ICT-fraude en oplichting, declaratiefraude, tijdfraude. In 2021 heeft het bestuur als onderdeel van de SIRA een risicoanalyse uitgevoerd om de bruto-frauderisico's bij zowel intern als extern inzichtelijk te maken. De belangrijkste frauderisico's die hierbij zijn geïdentificeerd hebben betrekking op externe fraude.

Het fonds mitigeert en beheerst deze frauderisico's door zowel op organisatie- als procesniveau beheersmaatregelen in te richten. De belangrijkste beheersmaatregelen bestaan hierbij uit: het aanwezig zijn van een gedragscode en klokkenluidersregeling, de processen bij onze uitbestedingsorganisaties en het ingerichte onafhankelijke toezicht.

In 2021 zag het bestuur geen aanleiding om een onderzoek te doen naar fraude en/of overtreding van wet- en regelgeving.

Het Bestuur is niet bekend met overtredingen van de wet- en regelgeving door het Fonds. Aan het Fonds zijn in 2021 geen dwangsommen en boetes opgelegd.

Gedragscode

Het Bestuur heeft een gedragscode vastgesteld aan de hand van de modelgedragscode van de Pensioenfederatie. De gedragscode is beschikbaar via de website van het Fonds. Jaarlijks wordt door de bestuursleden en de overige verbonden personen een verklaring omtrent het naleven van de gedragscode van het Fonds getekend. Tevens wordt jaarlijks toegezien op de naleving van de code. In mei 2022 heeft het Bestuur de rapportage van de Compliance Officer over 2021 ontvangen. Er zijn geen specifieke bevindingen gerapporteerd door de Compliance Officer.

Privacyregelgeving

Onder de AVG geldt dat het pensioenfonds wordt aangemerkt als 'verwerkingsverantwoordelijke' van persoonsgegevens. Het Fonds dient, als 'eigenaar' van de persoonsgegevens, expliciet te kunnen aantonen dat het voldoet aan de AVG-eisen.

In verband met het toezicht op naleving van de AVG wil het Bestuur van het Fonds dat de uitvoeringspartijen aansluiten bij goedgekeurde certificeringsmechanismes. Daarmee tonen de uitvoeringspartijen aan dat wordt voldaan aan de AVG en de principes 'privacy by design' en 'privacy by default'. 'Privacy by design' houdt in dat bij de verwerking gehanteerde mechanismen en systemen zo zijn ontworpen dat zoveel als mogelijk rekening wordt gehouden met de privacy van de deelnemers en de AVG. 'Privacy by default' is het zodanig instellen van de standaardinstellingen dat de privacy zoveel als mogelijk wordt gewaarborgd.

Bij het informatiebeveiligingsbeleid van het Fonds is rekening gehouden met de AVG. Het Fonds beschikt over de passende onderbouwing dat aan de nieuwe regelgeving wordt voldaan. Ook heeft het Fonds een verwerkingsregister, dat inzicht geeft in alle persoonsgegevens die door de organisatie en haar partners wordt beheerd. In het register wordt onder andere inzicht gecreëerd in welke persoonsgegevens het Fonds verwerkt, welke verwerkingsdoeleinden er zijn, hoe lang de gegevens worden bewaard en welke maatregelen zijn getroffen om de privacyrisico's te beperken. Verder heeft het Fonds haar activiteiten en processen conform de AVG ingericht, als ook

gedocumenteerd. Het Fonds zal haar activiteiten en processen met betrekking tot AVG blijven evalueren, wijzigen en verbeteren indien nodig.

De pensioenuitvoeringsorganisatie Centric heeft de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen van de Pensioenfederatie die tot stand is gekomen in afstemming met de Autoriteit Persoonsgegevens geïmplementeerd. De implementatie heeft plaatsgevonden door het opstellen van een Privacy Dashboard door de Functionaris Gegevensbescherming waarin alle onderwerpen uit de AVG en de Gedragslijn zijn geadresseerd en waardoor Centric compliant is en borgt dat zij voldoet aan de AVG en de Gedragslijn.

In het kader van de meldplicht datalekken dient het Fonds 'ernstige' datalekken te melden. In het verslagjaar hebben zich geen datalekken voorgedaan.

Toezicht DNB

In 2021 heeft DNB haar toezicht aangepast naar een risico gebaseerd toezicht. Het uitgangspunt hierbij is dat de beschikbare toezichtcapaciteit daar wordt ingezet, waar de risico's het grootste zijn. De intensiteit van het toezicht neemt toe naarmate het materialiseren van risico's grotere consequenties heeft voor het vertrouwen in de sector.

Instellingen zijn ingedeeld in drie klassen, waarbij geldt hoe hoger hoe intensiever het basisprogramma. Het Fonds is ingedeeld in impactklasse 1, de laagste klasse. Uitgangspunt hierbij is adaptief toezicht, waarbij toezichthouders in contact treden met de instelling als daar aanleiding toe is.

In 2021 heeft er geen toezichtsgesprek met DNB plaatsgevonden.

Klachten en geschillen

Klachten en geschillen kunnen door belanghebbenden bij het Fonds worden gemeld. De klachten- en geschillenregeling is beschikbaar op de website van het Fonds.

In het boekjaar heeft het Fonds 12 klachten ontvangen. Alle klachten zijn gemeld bij en afgehandeld door Centric.

Deze klachten betroffen:

- Bereikbaarheid van de planner (2)
- Terugvordering van partnerpensioen (2)
- Post niet aangekomen/ dubbel (3)
- OOP rechten niet inzichtelijk (1)
- Incorrecte serviceberekening (2)
- Te late pensioeningang (2)

Alle klachten in 2021 zijn tijdig (binnen 10 werkdagen) afgehandeld. Bij de evaluatie is gebleken dat alle klachten naar tevredenheid van de deelnemers zijn afgehandeld. Hierdoor zijn er geen bezwaren voorgelegd aan het bestuur.

Onregelmatigheden die binnen het Fonds, haar organen of bij de partijen aan wie taken zijn uitbesteed worden gesignaleerd kunnen worden gerapporteerd bij de Compliance Officer op grond van de klokkenluidersregeling van het Fonds. De klokkenluidersregeling is beschikbaar op de website van het Fonds. Ook bij de uitvoerder en de vermogensbeheerder zijn klokkenluidersregelingen geïmplementeerd.

In het boekjaar is van deze regeling geen gebruik gemaakt.

Risicohouding

De risicohouding is in oktober 2020 – voorafgaand aan het proces voor het vaststellen van de nieuwe vijfjaars-periode voor de CDC-premie – opnieuw besproken met werkgever en vertegenwoordiging van de COR, het verantwoordingsorgaan, Raad van Toezicht en de VVSTPN (hierna gezamenlijk te noemen: de partijen). De conclusie was dat de risicohouding hetzelfde blijft. Tijdens de discussies bleek de verwachte pensioenopbouw voor de partijen een belangrijk criterium.

Er wordt gestreefd naar een zo stabiel mogelijke feitelijke pensioenpremie. De pensioenpremie wordt niet gezien als een sturingsmiddel.

Om toeslagen te kunnen financieren zijn partijen bereid risico te lopen. De prioriteit ligt, conform de doelstellingen van het pensioenfonds, meer bij toeslagambitie dan het voorkomen van kortingen. De toeslagverlening is voorwaardelijk, afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. Partijen accepteren dat daarmee de mogelijkheid bestaat dat de toeslag niet (volledig) toegekend wordt.

Het beoogd niveau van toeslagverlening op lange termijn is 100% van de prijsinflatie per jaar. Partijen realiseren zich echter dat dit zeker geen vanzelfsprekendheid is. Het begrip "pensioenresultaat" geeft de mate van koopkrachtbehoud van het pensioen weer. Deze wordt getoetst in de haalbaarheidstoets. Partijen stellen de volgende ondergrenzen aan het gewenst pensioenresultaat:

- Vanuit feitelijke dekkinggraad: 90%. Dit komt overeen met een gemiddelde indexatie van 80% van de prijsinflatie per jaar (naar beneden afgerond op een veelvoud van 5%)
- Vanuit evenwichtssituatie: 95%. Als het pensioenfonds uit reservetekort is, mag een hoger pensioenresultaat dan 90% worden verwacht. De dekkinggraad is dan echter naar verwachting nog onvoldoende om volledige toeslagverlening (i.e. een pensioenresultaat van 100%) te realiseren.

Bij een slechtweerscenario zou minimaal een nominaal pensioen moeten kunnen worden behaald. Partijen beseffen echter dat in zo'n scenario dat niet altijd mogelijk is en dat het pensioenfonds de pensioenen zelfs heeft moeten verlagen. In een slechtweerscenario moet het pensioenresultaat minimaal 60% zijn.

Het risico bestaat dat pensioenen verlaagd moeten worden omdat de financiële positie dat vereist. Hoe het Bestuur hiermee omgaat, verschilt per situatie:

- Verlaging vanwege een structureel dekkingstekort: deze moeten onvoorwaardelijk worden doorgevoerd. Relatief kleine kortingen (bijvoorbeeld de 3,5% in 2013) kunnen in één keer worden doorgevoerd. Immers spreiding vermindert de uiteindelijke korting niet.
- Verlaging omdat de komende 10 jaar onvoldoende herstel wordt verwacht: dit zijn voorwaardelijke kortingen. Daarbij bestaat de mogelijkheid dat een gespreide korting wordt stopgezet omdat het pensioenfonds zich sneller herstelt dan verwacht. Herstel van eerdere kortingen is echter onder zeer strikte voorwaarden mogelijk. Het Bestuur wil dan ook de maximale termijn van 10 jaar benutten om een voorwaardelijke korting te spreiden.
- In uitzonderlijke situaties kan het Bestuur sneller korten.

Het risico op de korte termijn wordt uitgedrukt in de wettelijk vereiste solvabiliteitsbuffer. Deze bedraagt voor het beleggingsprofiel van het pensioenfonds rond 20%. Hierbij wordt door partijen een bandbreedte toegestaan van $\pm 5\%$.

De haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets is een toets die inzicht geeft in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. De economische scenario's zijn voorgeschreven. In de haalbaarheidstoets wordt een projectie van de financiële situatie van het pensioenfonds voor een lange periode (60 jaar) gemaakt voor een veelvoud aan economische scenario's (stochastische analyse).

De haalbaarheidstoets heeft als doel inzicht te geven in:

- De gevolgen van de financiële opzet van het Fonds;
- De verwachtingen en risico's, met name ten aanzien van koopkrachtbehoud;
- De consistentie en evenwichtigheid van het beleid;
- De haalbaarheid en consistentie van het premiebeleid;

- De herstelkracht van het Fonds.

De belangrijkste uitkomst waarnaar gekeken wordt in de haalbaarheidstoets is het pensioenresultaat. Dit is een maatstaf voor koopkrachtbehoud. Hiervoor zijn de volgende criteria bepaald:

- Het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau blijft boven de door het pensioenfonds gekozen ondergrens voor dit pensioenresultaat van 90%; en/of
- Het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweersscenario wijkt niet teveel af van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau, waarbij het pensioenfonds hiervoor de maximale afwijking heeft vastgesteld op 40%.

Indien bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat niet wordt voldaan aan een van de criteria uit de aanvangshaalbaarheidstoets, dan treedt het pensioenfonds in overleg met de sociale partners om te bezien of, en zo ja welke, maatregelen genomen moeten worden.

Het pensioenfonds laat jaarlijks voor 1 juli een haalbaarheidstoets uitvoeren en de resultaten ervan evalueren. Met de jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt gemonitord in hoeverre het verwachte pensioenresultaat nog steeds aansluit bij de oorspronkelijke verwachtingen. Jaarlijks wordt vanuit de feitelijk financiële positie van het pensioenfonds getoetst of het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau in voldoende mate aansluit bij de door het pensioenfonds gekozen ondergrens en of het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweersscenario niet teveel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau.

Daarnaast is ook getoetst of:

1. het premiebeleid over de gehele berekeningshorizon voldoende realistisch en haalbaar is; en
2. het pensioenfonds voldoende herstelcapaciteit heeft om naar verwachting vanuit de situatie dat aan de vereisten voor het minimaal vereist eigen vermogen wordt voldaan, binnen de looptijd van het herstelplan aan de vereisten voor het vereist eigen vermogen te voldoen.

In onderstaande tabel zijn de uitkomsten van de haalbaarheidstoets in 2021 afgezet tegen de gestelde grenzen en voorwaarden.

	Risicohouding (lange termijn)	2021	2020	
Toetsing – verwacht pensioenresultaat	Ondergrens / maximale afwijking	Resultaat	Resultaat	Voldaan
Vanuit feitelijke financiële positie				
Mediaan	90%	100,6%	100,2%	ja
Slechtweersscenario		74,7%	76,1%	
Afwijking t.o.v. mediaan	40%	25,7%	24,0%	ja

Tabel 6

De uitkomsten van de haalbaarheidstoets 2021 voldoen aan de door het pensioenfonds vastgestelde ondergrens en maximale relatieve afwijking:

- Het verwachte pensioenresultaat is hoger dan de vastgestelde ondergrens van 90%
- De relatieve afwijking ten opzichte van de mediaan is lager dan de vastgestelde maximale relatieve afwijking van 40%

De uitkomsten van de (aanvangs)haalbaarheidstoets en de toelichting daarbij worden gedeeld met het Verantwoordingsorgaan en de sociale partners. In het jaarlijks oordeel en de daaruit voortvloeiende rapportage voor het jaarverslag van het pensioenfonds zal het Verantwoordingsorgaan haar oordeel over deze uitkomsten meenemen.

Uitgevoerde eigen risicobeoordeling (ERB)

Het Fonds heeft een ERB uitgevoerd en daarin onderzocht in hoeverre het risicoprofiel van het Fonds voldoende goed in kaart is gebracht gegeven de bestuurlijke verantwoordelijkheid ten aanzien van

- de deelnemers en
- andere stakeholders

en in hoeverre sluit het risicoprofiel aan bij de vastgestelde risicohouding van de stakeholders (risk appetite) en de lange termijn strategische doelstellingen.

Hiertoe heeft het Fonds onder begeleiding breed en gestructureerd onderzocht welke relevante risico's er zijn. Voor het in kaart brengen van mogelijke hiaten in het risicoprofiel, gebruikt het Fonds scenarioanalyses naast de beoordeling van de bestaande strategische en operationele risicoanalyses.

Uit de beoordeling is een top 5 van risicoscenario's naar voren gekomen:

1. Risico's door transitie naar het nieuwe pensioenstelsel (Pensioenakkoord);
2. Governance kwaliteitsmutatie in negatieve zin vormt bedreiging voor het in-control zijn;
3. Financiële risico's vanuit marktomstandigheden;
4. ESG risico's;
5. Kwaliteit (korte termijn) en toekomstbestendigheid (lange termijn) pensioenuitvoering Centric.*

* Inmiddels heeft Centric op 30 maart 2022 aangegeven voornemens te zijn haar pensioenadministratie activiteiten over te dragen aan Appel Pensioenuitvoering. In de toekomstparagraaf treft u een nadere toelichting hierop aan.

Voor deze risico's heeft een impactanalyse plaatsgevonden en zijn het bruto-risico, de beheersmaatregelen en het netto-risico bepaald. Daarna is getoetst of de risico's binnen de risicohouding en de lange-termijn strategische doelstellingen passen.

Scenario	Bruto kans	Bruto impact	Maatregelen	Netto kans	Netto impact	Binnen risicohouding?
Pensioenakkoord	3	3	Ja, diversen	2	2	✓
Governance	3	3	Ja, diversen	2	2	✓
Financiële schok	4	4	Ja, diversen	3	3	✓
ESG	3	3	Ja, diversen	2	2	✓
Pensioenuitvoering	3	3	Ja, diversen	2	2	✓

Conclusie van het onderzoek is dat het risicoprofiel van het Fonds voldoende goed in kaart is gebracht en momenteel past binnen de risicohouding en aansluit bij de lange termijn strategische doelstellingen.

Het bestuur van het Fonds is betrokken geweest bij het vaststellen van de centrale vraag, het vaststellen van de scenario's en het vaststellen van de vervolgacties. Het bestuur heeft de eindrapportage van de ERB vastgesteld op 9 april 2021. De ERB is op 19 april 2021 ingediend bij DNB.

Uitbesteding

De uitvoerende werkzaamheden voor het pensioenbeheer en vermogensbeheer zijn uitbesteed.

- Centric PAIS geeft uitvoering aan het pensioenbeheer;
- BlackRock draagt zorg voor de uitvoering van het vermogensbeheer;
- CACEIS is de custodian en toetst de performance rapportages en beleggingsadministratie.

Het Bestuur stelt kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering zijn betrokken. In het contract met de pensioenbeheerder is een Service Level Agreement (SLA) opgenomen. In

deze overeenkomst zijn afspraken gemaakt over de te leveren prestaties bij een groot aantal processen dat de pensioenbeheerder uitvoert voor het Fonds. Het Fonds wordt periodiek geïnformeerd over de realisatie van de SLA-afspraken. Daarnaast vindt er periodiek overleg plaats over allerlei lopende zaken. Afspraken met hen worden periodiek geëvalueerd en indien nodig bijgesteld.

Met de vermogensbeheerder BlackRock zijn beleggingsmandaten afgesproken, waarin onder meer specifieke beleggingsrichtlijnen en –restricties zijn opgenomen. Middels de ontvangen beleggingsrapportages monitort het Bestuur de prestaties van de vermogensbeheerders.

Verder maakt het Fonds gebruik van ISAE 3402-rapportages, om zicht te krijgen op de effectieve werking van de interne beheersmaatregelen bij de uitbestedingspartners. Een ISAE 3402-rapportage is een rapportage van de uitbestedingsorganisatie, waarmee een onafhankelijke auditor oordeelt of de uitbestedingsorganisatie zijn, in de rapportage genoemde, processen op orde heeft en of de beheersmaatregelen in de processen gedurende een bepaalde periode effectief hebben gewerkt.

De ISAE 3402-rapportage van BlackRock bevat een schone verklaring. De controles worden goed uitgevoerd en bij de testresultaten worden geen bevindingen gemeld.

De ISAE 3402-rapporten van Centric en van CACEIS bevatten beide een verklaring met beperking. Hoewel de beheersmaatregelen niet allemaal effectief waren, hebben de bevindingen geen impact gehad en hebben geen issues plaatsgevonden gedurende het jaar.

De werkzaamheden en resultaten van de verschillende uitbestedingspartners van het Fonds worden periodiek geëvalueerd, waarbij wordt nagegaan of de uitbestedingsrelatie nog aan de eisen voldoet en bijdraagt aan het behalen van de doelen. Op basis van de evaluatie kan worden besloten tot het bijstellen of beëindigen van de relatie.

Bestuursvergaderingen

Het Bestuur van het Fonds heeft het afgelopen jaar tien maal regulier vergaderd. De belangrijkste onderwerpen die aan de orde zijn geweest zijn:

- Financiële positie;
- Nieuw Pensioenstelsel;
- Covid 19 impact;
- Integraal Risicomanagement;
- Eigen Risicobeoordeling (ERB);
- Systematische Integriteits Risico Analyse (SIRA);
- Compliance;
- Situatie Centric PAIS;
- Actualiseren diverse fondsdocumenten;
- Opvolging aanbevelingen;

In het kader van de reguliere beleidscyclus heeft het Bestuur onder meer vergaderd over de jaarrekening, beleidsstukken, zelfevaluatie van het Bestuur en de toeslagverlening per januari 2022.

Tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van het Bestuur met de beleggingsadviescommissie, die plaatsvond op 22 november 2021, is het thema ESG besproken. Hiertoe heeft BlackRock een workshop verzorgd, waarbij is ingegaan op: externe omgeving (wetten, voorschriften en richtlijnen die richting kunnen geven voor het implementeren van ESG); interne omgeving met klant-specifieke en ESG-specifieke doelstellingen en beleggingsovertuigingen, hierbij is gekeken hoe deze vertaald kunnen worden naar concrete doelstellingen en naar Implementatie & Instrumentkeuze, oplossingen voor de transitie naar duurzame beleggingen die aansluiten bij de doelstellingen van het Fonds.

In 2021 heeft het bestuur tweemaal een themasessie gehad met de RvT. In de sessie van 28 mei is uitgebreid gesproken over het Risk Self Assessment dat het bestuur heeft opgesteld in het kader van het Nieuwe Pensioenstelsel. In de sessie van 3 september is op verzoek van het bestuur gesproken over Maatschappelijk Verantwoord Beleggen en over het Uitbestedingsbeleid.

Communicatie

Communicatie met de deelnemers van het Fonds vindt plaats via de website, diverse mailingen en bijeenkomsten. De website voldoet aan de eisen van deze tijd en wordt aantoonbaar vaak bezocht. Deelnemers en andere partijen kunnen op een overzichtelijke wijze de informatie vinden waar ze naar op zoek zijn. Het Pensioen123 is geïntegreerd in de website, deze kan ook worden gedownload in een Engelstalige versie.

Ook in 2021 was het vanwege de maatregelen rondom het Covid-19 virus niet mogelijk om een fysieke (jaarlijkse) informatiebijeenkomst te organiseren voor de deelnemers. Op dinsdag 22 juni 2021 heeft het Fonds de jaarlijkse informatiebijeenkomst van het pensioenfonds in de vorm van een webcast gehouden. Via internet kon het gesprek worden bijgewoond. Ook was er gelegenheid om vragen in te dienen en was er een aparte sessie gepland voor geïnteresseerden om dieper op meer technische pensioen vragen in te gaan.

Nieuwe medewerkers worden op de hoogte gebracht van de pensioenregeling middels de presentaties die (twee)maandelijks gegeven worden door een medewerker van het pensioebureau. Human Resource managers (HRM) en medewerkers worden jaarlijks bijgepraat over de pensioenregeling en het pensioenfonds. Tevens wordt HRM op regelmatige basis geïnformeerd over de ontwikkelingen bij het Fonds.

De verantwoording over het gevoerde beleid en de financiële uitkomsten vindt plaats in de jaarrekening. Tijdens de jaarlijkse informatiebijeenkomst /webcast wordt hier nadere toelichting op gegeven.

De persoonlijke pensioeninformatie van de belanghebbenden van het Fonds is beschikbaar via het Uniforme Pensioen Overzicht (UPO) en het Pensioenregister (www.mijnpensioenoverzicht.nl). In 2021 hebben alle actieve deelnemers, slapers, arbeidsongeschikten en ex-partners een UPO ontvangen. Daarnaast biedt het Fonds via de website een pensioenplanner aan, waarmee op basis van actuele gegevens verschillende pensioenscenario's kunnen worden doorgerekend.

Opvolging enquête 2020

In 2020 is een enquête gehouden onder deelnemers. Uit de resultaten van de enquête bleek dat het callcenter van Centric niet goed scoorde, een kwart van de respondenten was daar ontevreden over. Met Centric is eind 2020 een verbeterplan opgezet om de kwaliteit van de service van het callcenter te verbeteren. De volgende verbeteracties zijn afgesproken:

- Duidelijke richtlijnen t.a.v. de onderlinge samenwerking (1e en 2e lijns-vragen): wie doet wat?
- Service en dienstverlening: met name de tijdigheid, volledigheid en juistheid van informatie beter afstemmen op verwachtingen van deelnemers.

Alle betrokken medewerkers van Centric hebben een pensioenopleiding gehad en zijn medeverantwoordelijk geworden voor het klantcontact. Door verbreding van de kennis kunnen klantvragen vaker direct beantwoord worden. Naast kennisverbreding zijn er ook beltrainingen aangeboden en worden er coaching gesprekken gevoerd. Het onderscheid in 1e en 2e lijns-vragen is bij het klantcontact komen te vervallen.

De vastgestelde KPI's zijn een gezamenlijk doel van het team geworden. De helpdesk software is uitgebreid, waardoor alle klantvragen gemonitord kunnen worden. Door deze software kan er ook worden gestuurd op tijdigheid, volledigheid en juistheid.

Ook bleek uit de resultaten van de enquête dat er percepties zijn over o.a. pensioenpotjes, werkgeversaandeel in de premie en rendement van het Fonds die niet reëel zijn. Het Fonds wil daar aandacht aan besteden via doelgroepcommunicatie. In het communicatiebeleidsplan 2021 is dit nader uitgewerkt.

Beloningsbeleid

Bestuursleden en leden van het VO die in loondienst werkzaam zijn bij Thales Nederland B.V. ontvangen geen vergoeding van het Fonds voor hun werkzaamheden voor het Bestuur of VO.

Gepensioneerde leden van het Bestuur en van het VO ontvangen een reiskostenvergoeding indien er wordt gereisd voor een opleiding of workshop. Er worden geen andere vergoedingen aan bestuursleden ten laste van het Fonds verstrekt.

De leden van de RvT ontvangen een vergoeding voor hun werkzaamheden, evenals een vergoeding voor reiskosten.

Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders.

Financiële paragraaf

Samenvatting van de financiële positie van het Fonds en ontwikkelingen gedurende het jaar.

(in duizenden euro's)	Pensioenvermogen	Technische voorzieningen	Dekkingsgraad
Stand per 31 december 2020	1.804.571	1.558.456	115,8%
Beleggingsresultaten / rentetoevoeging	124.593	-8.429	8,7%
Toeslagverlening		16.203	-1,2%
Premiebijdragen / pensioenopbouw	29.595	45.713	-1,5%
Pensioenuitkeringen	-38.413	-38.396	0,4%
Uitvoeringskosten	98	98	0,0%
Wijziging marktrente		-101.129	8,0%
Overgedragen pensioen	728	741	0,0%
Overige	-	-3.625	0,5%
Stand per 31 december 2021	1.921.172	1.469.632	130,7%

Tabel 7

De verandering in de dekkingsgraad is voornamelijk het gevolg van de volgende ontwikkelingen:

- gedurende het jaar een stijging van de rentetermijnstructuur;
- positieve beleggingsresultaten.

Het saldo van baten en lasten over de afgelopen jaren kan als volgt worden geanalyseerd:

(in duizenden euro's)	2021	2020	2019
Premieresultaat incl. kosten	-16.118	-12.293	-4.196
Interestresultaat	217.948	25.462	124.732
Overig resultaat	3.595	34.569	-460
Totaal resultaat	205.425	47.738	120.076

Tabel 8

Voor de verdere analyse van het saldo van baten en lasten wordt verwezen naar de actuariële analyse in de actuariële paragraaf.

De oorzaak van het negatieve premieresultaat is het grote verschil tussen de nominale marktrente en het verwachte rendement waarop de gedempte premie (en waaraan de kostendekkendheid van de feitelijke premie wordt getoetst) is gebaseerd.

De werkelijke kosten van de pensioenopbouw in een jaar worden berekend op basis van de nominale marktrente (voor 2021 circa 0,3%; 2020 circa 0,9%). Het verwachte rendement - zelfs rekening houdend met een afslag voor toeslagverlening - is significant hoger (circa 1,8%; 2020: 2,7%), wat betekent dat de gedempte kostendekkende premie lager is dan de kosten van de pensioenopbouw op basis van de marktrente. Omdat de feitelijke premie gebaseerd is op de gedempte kostendekkende premie komt er bij een lage marktrente minder premie binnen bij het pensioenfonds dan de pensioenopbouw op basis van de marktrente kost.

Het premieresultaat is het verschil tussen de binnenkomende premie en de kosten van de opbouw.

De afgelopen jaren is de marktrente steeds veel lager geweest dan het verwachte rendement binnen de premiestelling met de weergegeven negatieve resultaten op premie als gevolg.

De rentetermijnstructuur ultimo 2021 kwam voor de verplichtingen van het Fonds overeen met een gemiddelde rente van afgerond 0,53% (2020: 0,07%).

Solvabiliteitseisen

Het minimaal vereist eigen vermogen is bepaald conform artikel 11 van het Besluit FTK pensioenfondsen en bedraagt 4,2% van de totale technische voorzieningen. De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt daarmee 104,2%.

Het vereist eigen vermogen bedraagt eind 2021: € 319.424 miljoen (2020: € 326.319 miljoen) en de vereiste dekkingsgraad 121,7% (2020: 120,9%) op basis van de strategische beleggingsmix (op basis van de feitelijke mix is de vereiste dekkingsgraad 123,4% (2020: 120,6%).

Uitkomsten van de solvabiliteitstoets

De feitelijke dekkingsgraad wordt bepaald door het pensioenvermogen van het Fonds te delen door de totale technische voorzieningen. Per 31 december 2021 bedraagt de feitelijke dekkingsgraad 130,7% en de beleidsdekkingsgraad 124,2%. De beleidsdekkingsgraad is dus hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, en hoger dan de vereiste dekkingsgraad. Het Fonds heeft daarmee per 31 december 2021 een dekkingoverschot en een reserveoverschot.

Uitvoeringskosten

Het Bestuur heeft de ambitie om uitvoeringskosten inzichtelijk en transparant te maken. Gezien het verschillende karakter wordt bij het geven van inzicht afzonderlijk aandacht besteed aan pensioenbeheer- en vermogensbeheerkosten.

<i>(in duizenden euro's)</i>	2021	2020	2019
Pensioenbeheer			
Pensioenuitvoeringskosten	1.048	1.093	1.099
Kosten per deelnemer	0,249	0,277	0,291
Vermogensbeheer			
Beheerkosten	3.787	4.271	3.924
Transactiekosten	3.317	4.422	2.712
Overige kosten	1.452	1.754	1.668
Totaal	8.556	10.447	8.304
Kosten van vermogensbeheer excl. transactiekosten (in % van het gemiddeld belegde vermogen)	0,29%	0,37%	0,36%
Transactiekosten (in % van het gemiddeld belegde vermogen)	0,17%	0,27%	0,18%
Totaal (in % van het gemiddeld belegde vermogen)	0,46%	0,64%	0,54%

Tabel 9

De pensioenbeheerkosten worden berekend als kosten per deelnemer. Het aantal deelnemers is gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden per jaareinde en komt ultimo 2021 uit op 4.217 (2020: 3.943) deelnemers.

De vermogensbeheerkosten en transactiekosten zijn als percentage van het gemiddeld belegde vermogen uitgedrukt. Het gemiddeld belegd vermogen is berekend volgens de definities van de Pensioenfederatie.

Bij de berekening van de uitvoeringskosten, worden tevens meegenomen de kosten voor het pensioenfonds en pensioenbureau. Deze worden sinds 2015 niet meer door Thales aan het Fonds doorbelast (en dus niet verantwoord in de jaarrekening), maar voor de transparantie worden deze geschatte kosten die bedragen € 446 duizend (2020: € 467 duizend), wel meegenomen. Deze kosten worden deels toegerekend aan pensioenbeheer en deels aan vermogensbeheer.

Pensioenbeheer

De pensioenuitvoeringskosten bestaan onder meer uit kosten voor de uitbestede administratie, actuariële advieskosten en kosten van toezicht. Een verdere specificatie staat in de toelichting bij de jaarrekening. De totale uitvoeringskosten zoals verantwoord in de jaarrekening bedragen in 2021 €959 duizend (2020: €999 duizend). Bij de berekening van de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer, worden tevens meegenomen de toegerekende kosten voor het pensioenfonds en pensioenbureau €89 duizend (2020: €93 duizend).

De pensioenbeheerkosten zijn gedaald ten opzichte van 2020. Het aantal actieve deelnemers is gestegen. Hierdoor komen over 2021 de kosten per deelnemer lager uit.

Uit de kostenbenchmark over 2020 van Sprenkels & Verschuren komen de kosten van het Fonds (€277) met €77 onder de mediaan van €354 van de pensioenbeheerkosten van de ondernemingspensioenfondsen.

Over 2021 komen de kosten per deelnemer lager uit op €249, dat is lager dan de mediaan uit 2020. Gegevens uit de kostenbenchmark voor 2021 zijn ten tijde van de publicatie van het bestuursverslag nog niet voorhanden.

Vermogensbeheer

Bedragen x € 1.000	beheer kosten	in %	geschatte transactie kosten	in %	2021 totale kosten	2021 in %
<u>Portefeuillebeheerkosten</u>						
Vastgoed	814	0,04	209	0,01	1.023	0,05
Aandelen	1.208	0,07	1.733	0,09	2.941	0,16
Vastrentende waarden	1.483	0,08	1.185	0,06	2.668	0,13
Cash	1	0,00	1	0,00	2	0,00
Kosten overlay beleggingen	281	0,02	189	0,01	470	0,03
Totaalkosten toe te wijzen aan categorieën	3.787	0,21	3.317	0,17	7.104	0,37
<u>Overige vermogensbeheer kosten</u>						
Kosten pensioenfonds en pensioenbureau					357	0,02
Bewaarloon					0	0,00
Advieskosten vermogensbeheer					474	0,03
Custodian (incl. bewaarloon)					621	0,03
Totaal overige vermogensbeheer kosten					1.452	0,08
Totaal vermogensbeheer kosten (inclusief transactiekosten)					8.556	0,46
Totaal vermogensbeheer kosten (exclusief transactiekosten)					5.239	0,29
Gemiddeld belegd vermogen 2021					1.834.451	

Tabel 10

Bovenstaande tabel is zoveel mogelijk opgesteld om kosten, die in hoofdzaak rechtstreeks van het beleggingsresultaat worden afgetrokken, te identificeren en zichtbaar te presenteren.

De beheerkosten zijn goed aan de beleggingscategorieën toe te wijzen, aangezien hier met de vermogensbeheerders afspraken over zijn gemaakt. Kosten die niet direct toe te wijzen zijn, worden naar rato van vermogen aan een categorie toegerekend.

Onderdeel van de beheerkosten zijn de Total Expense Ratio (TER), dit betreft kosten die binnen beleggingsfondsen direct ten laste van het resultaat gebracht worden. Deze kosten zijn geschat op basis van de voorlopige TER ratio's van de fondsen en het gemiddeld beheerde vermogen per fonds.

De transactiekosten betreffen kosten die samenhangen met de transacties zoals bijvoorbeeld aan- en verkopen. Sinds 2018 zijn hierin ook opgenomen de transactiekosten die binnen de fondsen worden gemaakt. Een deel van deze kosten is gebaseerd op schattingen. Voor deze schattingen is gebruik gemaakt van de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

De transactiekosten komen in 2021 lager uit dan in 2020. Bij de kosteninschatting wordt gekeken naar het transactie volume en de *estimated transaction costs* (die wordt gebaseerd op de spreads). De spreads voor veel beleggingscategorieën lagen in de periode maart 2020, aan het begin van de Covid-uitbraak in Europa, een stuk hoger in vergelijking met 2021. De hogere liquiditeit in 2021 heeft tot lagere transactiekosten geleid.

De advieskosten vermogensbeheer betreffen voor €424 duizend kosten voor Strategisch Advies. De overige kosten betreffen de kosten voor externe adviseur van de beleggingsadviescommissie en de kosten voor fiscaal advies betreffende vermogensbeheerkosten.

De Overige kosten fondsen, die genoemd worden in tabel 10, betreffen de kosten die in rekening worden gebracht door de custodian. Dit zijn o.a. administratiekosten, kosten voor bewaarloon en bankkosten.

Kosten voor bewaarloon werden in voorgaande jaren apart weergegeven. Vanwege de migratie van systemen in mei 2021 is het ten tijde van het schrijven van dit bestuursverslag niet mogelijk om de hoogte van bewaarloon voor 2021 vast te stellen.

Kostenbenchmark

Uit de kostenbenchmark over 2020 van Sprenkels & Verschuren komen de kosten van het Fonds met 0,37% net iets boven de mediaan (0,34%) uit van de vermogensbeheerkosten van de ondernemingspensioenfondsen. De transactiekosten van het Fonds zaten met 0,27% ruim boven de mediaan van 0,09%.

Over 2021 komen de vermogensbeheerkosten lager uit op 0,29%, dat is lager dan de mediaan uit 2020. De transactiekosten zijn gedaald ten opzichte van 2020, maar komen met 0,17% wel hoger uit dan de mediaan van 2020. Gegevens uit de kostenbenchmark voor 2021 zijn ten tijde van de publicatie van het bestuursverslag nog niet voorhanden.

De hogere transactiekosten van het Fonds kunnen als volgt worden toegelicht:

Actief beheer: het Fonds belegt hoofdzakelijk in actieve beleggingsfondsen. De transactiekosten van actief beheer zijn hoger dan de kosten van passief beheer;

Methode van inschatting van (indirecte) transactiekosten: de kosteninschatting is grotendeels afhankelijk van welke methodiek er gebruikt wordt voor het berekenen van (indirecte) transactiekosten. Hiervoor worden diverse methodes gehanteerd door verschillende asset managers. BlackRock hanteert veelal de PRIIP methode, alsook de MiFID II methode. Deze beide methodes geven een gedetailleerd inzicht in de totale transactiekosten.

Bij de kosteninschatting wordt gekeken naar het transactie volume en de *estimated transaction costs* (die wordt gebaseerd op de spreads).

In 2021 is opnieuw onderzocht of met actief beheer een beter resultaat wordt bereikt ten opzichte van passief beheer. Dit is inderdaad het geval. De "extra opbrengst" is significant hoger dan de extra kosten dat actief beheer met zich meebrengt.

Aansluiting met jaarrekening

In de volgende tabel is de aansluiting tussen de vermogensbeheerkosten zoals gepresenteerd in het bestuursverslag en de kosten zoals opgenomen in de jaarrekening weergegeven:

Bedragen x € 1.000	Totaal
Kosten opgenomen in de jaarrekening	4,201
Kosten gesaldeerd met indirecte beleggingsopbrengsten	<u>3,836</u>
Totaal kosten in jaarrekening	8,037
Kosten in bestuursverslag	<u>8,503</u>
Verschil	466

Tabel 11

Per saldo wordt in het bestuursverslag meer kosten gerapporteerd dan in de jaarrekening wordt verantwoord. Dit verschil wordt als volgt verklaard.

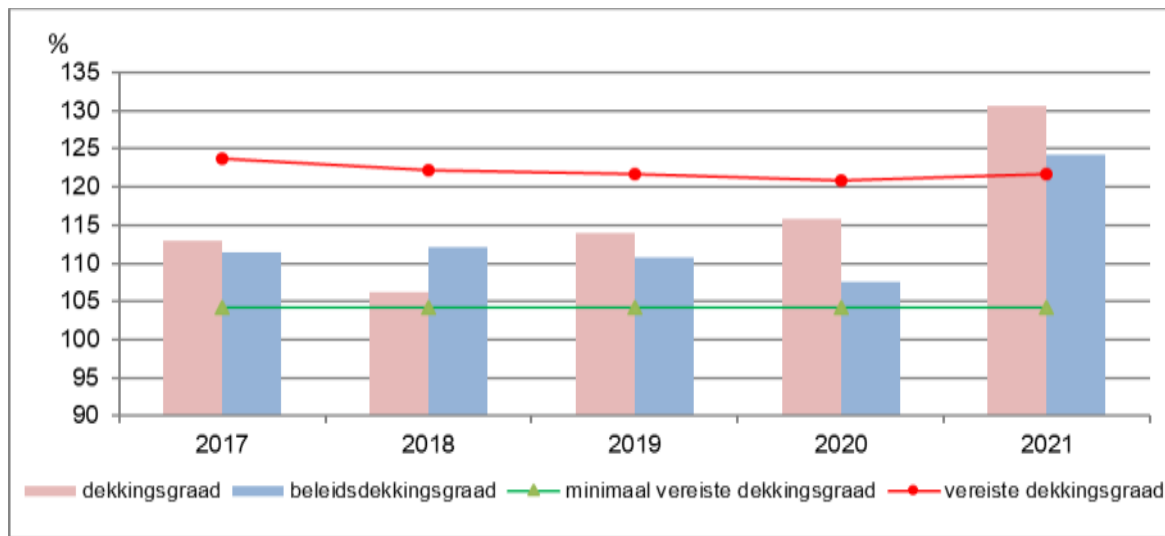
De kosten voor het pensioenbureau (€357 duizend) worden sinds 2015 niet meer door Thales aan het Fonds doorbelast (en dus niet verantwoord in de jaarrekening), maar voor de transparantie worden deze geschatte kosten wel meegenomen bij de berekening van de totale vermogensbeheerkosten.

Door de systeemmigratie in mei 2021 van Kasbank naar CACEIS is achterstand opgelopen in facturatie. In het bestuursverslag zijn de geschatte kosten voor bewaarloon en overige administratie vergoedingen in het boekjaar opgenomen. Hierdoor ontstaat verschil met de jaarrekening van €210 duizend.

Het Fonds heeft op basis van de niet-euro beleggingen recht op een gedeeltelijke teruggave van de betaalde btw op vermogensbeheerkosten. De verwachte teruggave over het jaar 2021 wordt in mindering gebracht op de kosten zoals gepresenteerd in het bestuursverslag. De werkelijke teruggave over 2020 wordt in de jaarrekening bij de vermogensbeheerkosten verantwoord als bate. De teruggave 2021 bedraagt €79 duizend meer dan de teruggave 2020.

Financiële positie

In de afgelopen jaren hebben de dekkingsgraad, beleidsdekkingsgraad, het vereist eigen vermogen en het minimaal vereist eigen vermogen zich als volgt ontwikkeld:

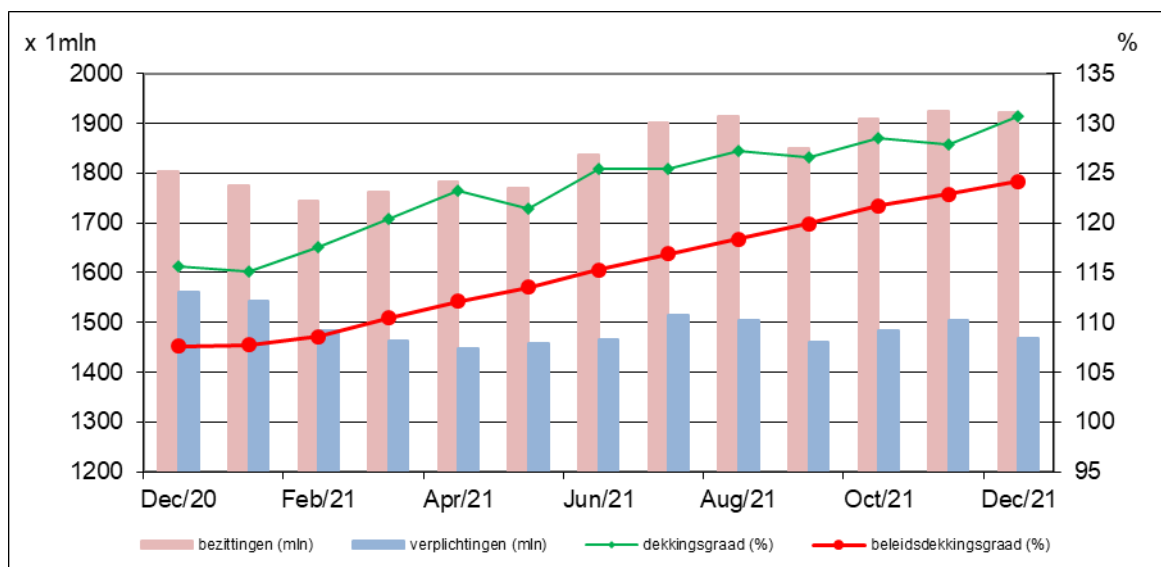
Figuur: 1

Beleidsdekkingsgraad

Onder het FTK is de beleidsdekkingsgraad een belangrijke indicator voor bijna alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen. Per 31 december 2021 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 124,2%.

Om de juistheid van de maandelijkse berekening van de dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad te waarborgen, zijn de interne beheersmaatregelen versterkt. De uitvoering van de bijbehorende werkzaamheden binnen Centric Pais vindt plaats volgens interne richtlijnen waarin voorschriften en procedures zijn opgenomen aangaande de manier van werken, de controle en de archivering. Een belangrijk instrument hierbij is de reviewprocedure die waarborgt dat de werkzaamheden worden gecontroleerd op technisch detailniveau en op methodologie conform het vier-ogenprincipe.

De volgende grafiek geeft de maandelijkse ontwikkeling weer van de dekkingsgraad, beleidsdekkingsgraad, bezittingen en verplichtingen over het boekjaar:

Figuur: 2

Minimaal vereist eigen vermogen, vereist eigen vermogen en herstelplan

De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt per 31 december 2021 104,2%. De vereiste dekkingsgraad bedraagt per 31 december 2021 121,7%.

Per 31 december 2021 was de beleidsdekkingsgraad van het Fonds 124,2% en lag daarmee boven de vereiste dekkingsgraad. Er is daarom geen sprake meer van een reservetekort en is het pensioenfonds uit herstel.

Volgens het herstelplan zou de actuele dekkingsgraad per 31 december 2021 118,9% zijn geweest. Dit blijkt in werkelijkheid 130,7% te zijn. De feitelijke dekkingsgraad is dus hoger dan de in het herstelplan geschatte dekkingsgraad. Dit komt met name door de impact van de wijziging van de rente en van het overrendement op de beleggingen.

De dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad worden maandelijks gepubliceerd op de website.

Verhoging van de pensioenen

Het Fonds heeft een voorwaardelijk toeslagbeleid, gebaseerd op de ambitie de pensioenen waardevast te houden. De daarbij gehanteerde maatstaf is de relatieve stijging van het consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens (afgeleid), met referteperiode juli-juli. Over deze periode berekende het CBS de mutatie in de CPI op 1,29%.

Om de beoogde pensioenuitkeringen op korte en lange termijn veilig te stellen wenst het Bestuur de toevertrouwde middelen op een verantwoorde en solide wijze te beleggen. De ALM-studie (Asset Liability Management) is maatgevend voor de verdeling over de beleggingscategorieën. Daarbij moeten de beleggingen voldoen aan kwalitatieve beginselen van veiligheid, kwaliteit en spreiding van risico's. Bij het bepalen van het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met het bepaalde bij en krachtens de Pensioenwet, de verplichtingenstructuur en de financiering van het pensioenfonds zoals vastgesteld in de uitvoeringsovereenkomst met de werkgever.

Om de doelstelling te realiseren voert het pensioenfonds voor het grootste deel van de portefeuille een 'actieve' beleggingsstijl. Dat wil zeggen: het realiseren van hoger rendement dan de performance van de betreffende benchmarks, binnen de vastgestelde restricties, op basis van de marktvisie van de geselecteerde vermogensbeheerder.

Onder het nFTK worden strengere voorwaarden gesteld aan het indexeren van pensioenaanspraken. Indexeren mag alleen indien de indexatie toekomstbestendig is. De hoogte van de toeslag hangt af van de hoogte van de inflatie alsook van de financiële positie van het Fonds (i.e. de beleidsdekkingsgraad). Als deze dekkingsgraad minder is dan 110% wordt er geen toeslag verleend. Als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110% kan er toeslag worden verleend, afhankelijk van de financiële positie (zie ook Pensioenparagraaf).

De financiële positie kan echter ook dusdanig zijn, dat de pensioenen moeten worden verlaagd.

Voor het besluit tot het verlenen van toeslagen per 1 januari van enig jaar is conform het toeslagbeleid van het Fonds de beleidsdekkingsgraad per 31 oktober van het voorafgaande jaar leidend, deze bedroeg 121,8%. Dit is hoger dan de drempel voor toeslagverlening van 110%, maar lager dan de grens voor volledige toeslagverlening van 123,6%.

Hierdoor bedraagt de toe te kennen toeslag 86,8% van de maatstaf ($= (121,8\% - 110,0\%) / (123,6\% - 110,0\%)$), wat neerkomt op 1,12%.

Deze toeslagverlening is verwerkt in de technische voorziening en dekkingsgraad per 31 december 2021.

Beleggingenparagraaf

Terugblik 2021

In 2020 werd de wereld geconfronteerd met de dreun van de uitbraak van het covidvirus. 2021 werd het jaar waarop de eerste stappen richting normalisatie werden gezet. Hoewel er zeker overwinningen werden gevierd, valt echter moeilijk te ontkennen dat de strijd tegen het virus nog zeker niet achter ons ligt. Zo heeft eind 2021 minder dan 60% van de wereldbevolking minimaal één vaccin ontvangen, wat inhoudt dat 40% van de bevolking nog helemaal niet gevaccineerd is.

Ondanks het feit dat het coronavirus nog niet voldoende onder controle is, heeft de wereldeconomie zich in 2021 stevig hersteld van de mokerslag die in 2020 is uitgedeeld. De mate van herstel verschilt hierbij per regio, afhankelijk van het gevolgde lockdown-beleid, de generositeit van steunpakketten van de overheden en de snelheid waarmee het vaccinatieprogramma is uitgerold. In sommige landen (de VS, China, Nederland) ligt de omvang van de economie inmiddels weer boven het niveau van het vierde kwartaal van 2019, maar veel andere landen zijn nog midden in de herstelfase. Met name landen met een lage vaccinatiegraad, beperkte financiële armslag en een hoge afhankelijkheid van het toerisme blijven achter bij het herstel elders. Dat ook het VK achterblijft zal daarnaast tenminste gedeeltelijk een direct gevolg zijn van het Brexitproces, wat ook verre van soepel verloopt.

Een andere indicatie dat de herstelfase niet altijd even soepel verloopt, is het optreden van de nodige knelpunten en tekorten in de wereldeconomie. Dit jaar zagen we onder andere berichten over tekorten aan bouwmaterialen, tankerscheperen, truckers, horecapersoneel, halfgeleiders en gas (in Europa). Het meest directe gevolg van de optredende spanningen tussen vraag en aanbod is de stevige stijging van de inflatie. Zowel in Amerika als de eurozone is de inflatie aan het einde van het jaar naar het hoogste niveau sinds het begin van de jaren '90 opgelopen, waarbij de vraag centraal staat in hoeverre het hier om een tijdelijk of een blijvend fenomeen gaat. Aan het einde van 2021 lijkt er bij de meeste centrale banken een draai in het denken omtrent inflatie te hebben plaatsgevonden, waarmee 2022 het jaar wordt waarin de monetaire teugels wereldwijd zullen worden aangehaald. De mogelijke uitzondering hierop wordt gevormd door de ECB, die vooralsnog vasthoudt aan het extreem ruime monetaire beleid.

Of 2021 een mooi of een slecht beleggingsjaar was, hangt volledig af van de beleggingscategorie. Voor aandelen is het -wederom- een prima jaar geweest. Niet alleen hebben de aandelenmarkten weten te profiteren van het sterke herstel van de gerapporteerde winstcijfers en de gunstige groeivoorzichten voor 2022, maar bovendien hadden ze de wind in de rug van de wel zeer lage (kapitaal)marktrente. Zeker als de hoge inflatie in ogenschouw genomen wordt, bieden obligaties momenteel geen aantrekkelijk beleggingsalternatief, waardoor de overstap naar meer risicodragend beleggingsmiddelen voor de hand ligt. Het grote risico van de oplopende inflatie heeft vooralsnog geen echte schade berokkend, waarbij met name de zeer beperkte stijging van de kapitaalmarktrente opmerkelijk te noemen is. De reële rente is inmiddels overal negatief, wat slechts een ondersteuning betekent voor reële waarde als aandelen. Voor obligaties was 2021 een minder goed beleggingsjaar. De kapitaalmarktrente is wereldwijd naar zo'n laag niveau gezakt dat het bijna geen buffer vormt voor eventuele prijsontwikkelingen. Als de kapitaalmarktrente vervolgens ook maar een klein beetje oploopt, duwt dat gelijk het rendement voor de hele asset klasse in het rood.

Outlook 2022

Het beursjaar 2022 ziet er zorgelijk uit. Potentiële gevaren genoeg: omikron explodeert, nieuwe lockdowns zijn niet uit te sluiten, de mogelijkheid van oplopende inflatie ligt op de loer, centrale banken maken een draai naar een krasser beleid, tekorten aan bepaalde producten belemmeren de groei, winstmarges staan op piekniveaus, om over waarderingen nog maar te zwijgen. Tegelijkertijd moet er gewaakt worden om niet door te schieten in al te groot pessimisme, want er zijn ook zeker positieve punten. Zo is de herstart nog zeker niet afgerond, hebben de consumenten de afgelopen 18 maanden gespaard als nooit tevoren, bukt het bedrijfsleven van een overvloed aan liquide middelen, is de bereidheid te investeren in de energietransitie groter dan ooit en is er nog steeds een overvloed aan kapitaal dat op zoek is naar rendement.

Voor financiële markten zal met name de ontwikkeling van de kapitaalmarktrente in 2022 van cruciaal belang zijn. De hoge waardering van aandelen valt mee als je de lage kapitaalmarktrente in beschouwing neemt. Die rugwind kan echter snel omslaan in tegenwind als de kapitaalmarktrente sterk zou gaan oplopen.

Voor 2022 is de verwachting dat de kapitaalmarktrente wel wat zal gaan oplopen, maar dat de stijging beperkt blijft. Daarnaast is de verwachting dat de reële rente ook in 2022 negatief zal blijven. In dit scenario lijken de vooruitzichten voor aandelen niet ongunstig, waarbij het echter niet in de lijn der verwachting ligt dat er wederom sterke koerswinsten geboekt zullen worden.

Oorlog Rusland en Oekraïne

Naast de verwachte onzekerheden die de renteontwikkelingen in 2022 met zich meebrengen is daar helaas de Russische invasie met veel oorlogsgeweld in de Oekraïne bijgekomen die naast al het aangerichte menselijke leed en enorme materiele schade ook de wereld economie op nog onvoorspelbare wijze verder zal beïnvloeden. Grote verstoringen op de grondstof- en afzetmarkten in vele landen zijn het gevolg.

Overheden worden gedwongen opnieuw naar de begrotingen te kijken en zullen aanpassingen moeten doorvoeren. De outlook voor 2022 en opvolgende jaren is daarmee op dit moment meer onzeker geworden dan aan het einde van 2021 was voorzien.

In de Toekomstparagraaf wordt nader ingegaan op de impact van deze oorlog op de beleggingen van het Fonds.

Beleggingsbeleid

De strategische verdeling van de beleggingen was ultimo verslagjaar als volgt:

	Strategische norm	Bandbreedte	
		Minimum %	Maximum %
Vastrentende waarden	52,70%	47,70%	57,70%
Aandelen	35,30%	30,30%	40,30%
Vastgoed	10,00%	5,00%	15,00%
Liquide middelen	2,00%	0,00%	7,00%
Totaal	100,00%		

Tabel 12

De samenstelling van de portefeuille was ultimo verslagjaar als volgt:

	Werkelijk belang	Strategische norm	Afwijking van Strategische norm
Vastrentende waarden	48,86%	52,70%	-3,84%
Aandelen	40,11%	35,30%	4,47%
Vastgoed	10,95%	10,00%	0,95%
Liquide middelen	0,08%	2,00%	-1,92%
Totaal	100,00%	100,00%	

Tabel 13

Vastrentende waarden*

Samenstelling portefeuille vastrentende waarden ultimo 2021 (in %)*				
	Strategische norm	Bandbreedte Minimum %	Bandbreedte Maximum%	Werkelijk belang
Government Bonds	19,90%	14,90%	24,90%	19,01%
Credits	27,00%	22,00%	32,00%	24,17%
High Yield Bonds	2,90%	0,00%	7,90%	2,85%
Emerging Markets Bonds	2,90%	0,00%	7,90%	2,83%
Totaal	52,70%	36,90%	72,70%	48,86%

Tabel 14

* Het LDI (Liability Driven Investments) mandaat wordt gerapporteerd binnen de vastrentende waarden en ook het totaalrendement (tabel 18, Totaal assets) bevat de bijdrage hiervan. Met behulp van het LDI mandaat wordt het renterisico op de verplichtingen deels afgedekt. Zie voor een beschrijving van het Beleid afdekking renterisico pagina 39.)

Aandelen

Samenstelling aandelenportefeuille ultimo 2021 (in %)*				
	Strategische norm	Bandbreedte Minimum %	Bandbreedte Maximum %	Werkelijk belang
Europe	10,80%	5,80%	15,80%	12,66%
North America	16,80%	11,80%	21,80%	17,63%
Japan	2,80%	0,00%	7,80%	5,10%
Emerging Markets	4,90%	0,00%	9,90%	4,72%
Totaal	35,30%	17,60%	55,30%	40,11%

Tabel 15

Vastgoed

Samenstelling vastgoedportefeuille ultimo 2021 (in %)*				
	Strategische norm	Bandbreedte Minimum %	Bandbreedte Maximum %	Werkelijk belang
Real Estate	10,00%	5,00%	15,00%	10,95%
Totaal	10,00%	5,00%	15,00%	10,95%

Tabel 16

Cash

Samenstelling cash ultimo 2021 (in %)*				
	Strategische norm	Bandbreedte Minimum %	Bandbreedte Maximum %	Werkelijk Belang
Cash	2,00%	0,00%	7,00%	0,08%
Totaal	2,00%	0,00%	7,00%	0,08%

Tabel 17

*De strategische norm en het werkelijk belang in bovenstaande tabellen is inclusief rentederivaten en valutaderivaten.

Derivaten

Het pensioenfonds wijst het gebruik van derivaten niet af. Risico en rendement verhoudingen kunnen immers effectief en kostenefficiënt aangepast worden door het gebruik van derivaten. Als algemene randvoorwaarde geldt dat de exposure van de portefeuille inclusief derivatenposities past binnen het strategisch kader.

Per mandaat wordt het gebruik van derivaten nader omschreven en aan voorwaarden verbonden. In een aantal aandelenmandaten is het (tijdelijk) gebruik van futures op de aandelenindex toegestaan om de gewenste aandelenexposure te verkrijgen.

Derivaten vormen als afgeleide beleggingsinstrumenten geen aparte beleggingscategorie. De vermogensbeheerders mogen slechts van derivaten gebruik maken om:

- de risicograad van de beleggingsportefeuille (ten opzichte van de verplichtingen) te verlagen;
- tactische wijzigingen in de portefeuille op een efficiënte wijze tot stand te brengen;
- op defensieve wijze valutarisico's af te dekken door middel van valutatermijntransacties.

Binnen de LDI portefeuille worden naast langlopende staatsobligaties zowel central geclearde als bilaterale renteswaps aangekocht. De vermogensbeheerders zullen uitsluitend onderhandse (OTC) bilaterale derivatencontracten doen aangaan met wederpartijen die voldoen aan de gehanteerde derivatenrichtlijnen ten aanzien van toegestane wederpartijen, met uitzondering van valuta transacties.

De wederpartijen moeten aan de volgende restricties voldoen:

- een rating van tenminste A-(S&P) en/of A3(Moody's);
- er moet een ISDA Master Agreement zijn afgesloten.

Het gebruik van derivaten op enige andere wijze is slechts toegestaan na overleg met en goedkeuring van het Bestuur van het pensioenfonds. De totale portefeuille inclusief derivatenposities dient te allen tijde binnen de vermelde randvoorwaarden te blijven.

Beleid afdekking renterisico

Het Bestuur heeft een dynamisch renteafdekkingsbeleid vastgesteld, waarbij het niveau van afdekken kan variëren afhankelijk van onder andere de ontwikkeling van de marktrente en het niveau van de dekkingsgraad. Het niveau van renteafdekking kan daarbij variëren tussen de 50 en 80 procent. Het Fonds blijft de renteafdekking zien als een belangrijk instrument van balansmanagement. Ultimo 2021 is besloten om het afdekkingspercentage te verlagen naar 50%, in lijn met het dynamische renteafdekkingsbeleid.

Beleid afdekking valutarisico

Het Fonds dekt binnen de zakelijke waarden portefeuille strategisch 50% van het valutarisico van belangrijke valuta als het Britse Pond, de Amerikaanse Dollar en de Japanse Yen af. Er is gekozen voor 50% afdekking van betreffende valuta exposure omdat de verplichtingen van het Fonds in euro gedenomineerd zijn en er op lange termijn niet wordt verwacht winst of verlies te maken op de betreffende valuta exposures. De valuta gerelateerd aan de Emerging Market exposure worden niet afgedekt.

Binnen de vastrentende waarden portefeuille worden vreemde valuta voor 100% afgedekt, met uitzondering van de positie obligaties uit opkomende markten. Belangrijke overweging om bij vastrentende waarden 100% valuta afdekking toe te passen, is dat valuta resultaten anders een te groot effect kunnen hebben binnen deze asset class, gezien het verwachte rendement en de volatiliteit binnen deze asset class. Binnen Emerging Markets debt (local currency) wordt geen valuta hedge toegepast omdat dit vaak relatief duur is en omdat het Fonds binnen deze categorie juist wil profiteren van de verwachte economische groei.

Rendement 2021

(in %)	Fonds	Benchmark	Relatieve Performance
Vastrentende waarden	-6,91	-7,11	0,20
Aandelen	28,70	25,92	2,78
Vastgoed	30,66	28,33	2,33
Totaal assets	8,98	7,31	1,67
Contributie currency hedge	-1,84		
Contributie LDI	*		
Totaal rendement (inclusief derivaten)	7,14		

Tabel 18

* Zie opmerking onder tabel 14.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het Fonds is zich bewust van haar maatschappelijke functie en verantwoordelijkheden. Het Fonds heeft in eerste instantie de doelstelling om een goed en zoveel mogelijk toekomstbestendig pensioen te verzorgen voor haar deelnemers. Onderdeel daarvan is een gedegen beleggingsbeleid met een zorgvuldige en transparante afweging tussen risico en rendement. Het is de visie van het Fonds dat inachtneming van ESG (Environmental, Social en Governance) factoren daar enerzijds een nuttige bijdrage aan kunnen leveren en anderzijds bijdragen aan een duurzame ontwikkeling van onze wereld.

ESG

Het Fonds is van mening dat het beleggingsbeleid in de eerste plaats zorg moet dragen voor een goed en betrouwbaar pensioen voor alle betrokkenen (deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers) van het pensioenfonds op de lange termijn. Maatregelen op het gebied van Verantwoord Beleggen kunnen daar wezenlijk aan bijdragen. Een portefeuille die rekening houdt met ESG factoren zal volgens onze visie op langere termijn beter presteren dan een portefeuille waarbij geen rekening wordt gehouden met deze factoren omdat met deze ESG factoren naar verwachting een beter lange termijn risico-rendement profiel zal worden bereikt hetgeen de huidige waardering zal doen toenemen. Naar verwachting zullen ondernemingen die de ESG factoren als onderdeel van hun bedrijfscultuur in de waardeketen waarin ze acteren insluiten relatief een in de tijd afnemend beroep doen op de aarde bij het gelijktijdig verbeteren van de gewenste opbrengst in de meest brede zin.

Ook zal een goed geïmplementeerd ESG factoren beleid in een onderneming bijdragen aan een beter geïnformeerde besluitvorming in die onderneming en dit komt naar verwachting het risicomanagement van het pensioenfonds uiteindelijk ten goede. Het ESG beleid biedt het Fonds de mogelijkheid om invloed uit te oefenen op de bedrijven waarin het belegd. In eerste instantie door het uitoefenen van haar stemrecht, maar daar waar mogelijk ook door het beïnvloeden van het beleid van bedrijven om het beter te doen op ESG factoren en zo lange termijn waarde te creëren voor de wereld om haar heen en tegelijkertijd voor de belanghebbenden van het Fonds.

Uitgangspunten bij het ESG-beleid:

- het Fonds zal zich bij de uitvoering laten leiden door haar lange termijn doelstellingen en verplichtingen. ESG-aspecten leveren daar een bijdrage aan.
- het Fonds zal geen beleggingstransacties doen die op grond van het internationale recht zijn verboden of niet voldoen aan door Nederland ondertekende internationale verdragen. Beleggingen die strafbare of maatschappelijk niet geaccepteerde gedragingen bevorderen of in verband staan met schendingen van de mensenrechten of fundamentele vrijheden zullen worden vermeden.
- Naast de geformuleerde “investment beliefs” en het vastgelegde risico/rendementsprofiel worden ESG aspecten zoveel mogelijk betrokken bij beslissingen over het beleggingsbeleid.

- het Fonds is zich bewust van de invloed die beleggers kunnen hebben door stemrecht uit te oefenen en daarmee maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen voor een gewenst beleid bij bedrijven waarin wordt belegd. Door heldere afspraken over de ESG visie te maken met de vermogensbeheerders als uitvoerders van het beleggingsbeleid wordt invulling gegeven aan dit directe vermogen tot beïnvloeding. Daarnaast wordt ook de mogelijkheid benut om door het gebundelde vermogen dat onder beheer is van de vermogensbeheerder deze vermogensbeheerder op basis van de ESG visie te mandateren in informele maar wel heel directe interacties met de directies van de ondernemingen waarin belegd wordt te toetsen en ook te sturen op het belang van de ESG factoren en daarbij duidelijk te maken dat de ESG factoren expliciet meewegen in de beoordeling van de investeringsaantrekkelijkheid van de die betreffende onderneming ten opzichte van vergelijkbare ondernemingen op zowel de kortere als lange termijn. De veranderingsbereidheid van ondernemingen is zo te toetsen en indirect bij te sturen.
- het Fonds vindt dat de portefeuille invulling, inclusief het gebruik van ESG factoren bij de selectie van individuele beleggingen, altijd een goede en volledige afspiegeling moet zijn van de beleggingscategorie.
- het Fonds legt de invulling van het ESG-beleggingsbeleid voor alle onderdelen van de beleggingsportefeuille vast. In de evaluatie van beleggingscategorieën is verantwoord beleggen een specifiek criterium al is het Fonds er zich van bewust haar invloed per beleggingscategorie kan verschillen.
- het Fonds heeft ook aandacht voor de mogelijke negatieve consequenties die een (te) strikt ESG-beleid kan hebben op de omvang van het belegbare universum, de beschikbaarheid van passende benchmarks en de beschikbaarheid daarvan bij vermogensbeheerders, het kostenniveau en het rendement en risico.

UN Principles for Responsible Investments (UN PRI)

De UN PRI vormen een richtlijn voor (institutionele) beleggers op dit terrein. Dit VN-initiatief speelt sinds de introductie in 2006 een grote rol in het vergroten van de bewustwording rond verantwoord beleggen in de wereldwijde beleggingsgemeenschap en het vergroten van de transparantie rond ESG-kwesties (Environmental, Social en Governance aspecten) bij de ondertekenaars. Het Fonds heeft BlackRock en NN IP (tot 10 december 2020) als vermogensbeheerders gecontracteerd en beide vermogensbeheerders hebben de UN PRI richtlijnen onderschreven.

Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

In 2021 is de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) van kracht geworden. De SFDR bevat regelgeving voor financiële instellingen (waaronder pensioenfondsen) voor het verschaffen van informatie omtrent het duurzaamheidsbeleid en de uitvoering hiervan. De implementatie van de SFDR bestaat uit twee levels.

Per 10 maart 2021 diende het fonds reeds te voldoen aan level 1 van de SFDR. Level 1 bevat regelgeving over de wijze waarop duurzaamheidsfactoren zijn meegenomen in het beleid en voor de wijze van rapportage over de ongunstigste effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren. Het fonds voldoet aan deze vereisten.

Aanvullend dient te worden gerapporteerd hoe het pensioenproduct geclassificeerd wordt conform artikelen 6, 8 of 9 van de SFDR. De meer gedetailleerde wetgeving hieromtrent is echter momenteel nog niet definitief vastgesteld. Het pensioenfonds heeft de ambitie om toe te groeien naar een artikel 8 SFDR regeling en te voldoen aan Europese wet- en regelgeving inzake klimaat.

Per 1 januari 2023 dienen financiële instellingen ook te voldoen aan level 2 van de SFDR. Level 2 bevat onder meer de vereiste om de classificatie van beleggingen naar duurzaamheid toe te lichten in het jaarverslag. Op dit moment is de concrete uitwerking van level 2 nog in ontwikkeling.

Het Fonds is gestart met het onderzoeken van wat benodigd is om een verklaring omtrent het meewegen van ongunstige effecten te kunnen afgeven. Vanaf 2022 zal een rapportageverplichting gelden voor pensioenfondsen die ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren meewegen. Er zal gerapporteerd moeten gaan worden over een aanzienlijk aantal indicatoren. Het Fonds wil eerst toetsen of het aan deze rapportageverplichtingen kan

voldoen, voordat gekozen wordt de ongunstige effecten mee te wegen in de beleggingsbeslissingen.

In de zin van artikel 4 van de Informatieverschaffingsverordening en de nog te verschijnen secundaire wetgeving ('regulatory technical standards' oftewel 'RTS'), houdt het Fonds derhalve formeel nog geen rekening met de belangrijkste ongunstige effecten. De reden om dit (momenteel) niet mee te wegen is dat het Fonds (nog) geen beschikking heeft over de gegevens die het inzicht kunnen bieden in wat deze ongunstige effecten zijn.

Het Fonds heeft met de pensioenregeling duurzaam beleggen niet als doel, echter heeft het Fonds wel de visie dat duurzaam beleggen bijdraagt aan haar lange termijn doelstelling. Het pensioenfonds neemt daarom duurzaamheids- en ecologische of sociale criteria mee in haar beleggingsbeleid.

Pensioenparagraaf

Karakteristiek van de pensioenregeling

Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet betreft de karakterisering van de pensioenregeling een uitkeringsovereenkomst (in de vorm van een middelloonregeling met voorwaardelijke na-indexatie). Tevens kwalificeert de regeling als een CDC-regeling. Zie hieronder bij uitvoeringsovereenkomst.

Herstelplan

Per 31 december 2021 was bij het Fonds geen sprake meer van een reservetekort. Onder het nFTK wordt jaarlijks een herstelplan ingediend bij de toezichthouder zolang het vereist eigen vermogen nog niet is bereikt. Per eind 2021 is dit voor het Fonds niet meer van toepassing.

Uitvoeringsovereenkomst

De belangrijkste bepalingen omtrent de samenstelling van de kostendekkende premie en het toeslagbeleid zijn:

- Voor de periode 1 januari 2021 tot en met 31 december 2025 wordt er een vaste premie betaald.
- De pensioenregeling heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst in de vorm van een middelloonregeling met na-indexatie. Tevens kwalificeert de regeling als een CDC-regeling. De bestaande praktijk is hiermee verduidelijkt. Werkgever en werknemers betalen samen een premie en alle mee- en tegenvallers zijn voor de (gewezen) deelnemers binnen het Fonds.
- Het pensioenfonds stelt jaarlijks een gedempte kostendekkende premie vast. Bij de vaststelling van de gedempte kostendekkende premie wordt uitgegaan van het verwachte toekomstige rendement op basis van het beleggingsbeleid van het Fonds. Op het rendement vindt een afslag plaats voor toekomstige inflatie.
- Het Fonds houdt een premie-egaliseringsreserve aan. Deze reserve bedraagt maximaal 5 miljoen euro en kan ingezet worden mocht de benodigde gedempte kostendekkende premie op enig moment hoger zijn dan de feitelijke premie.
- Het Fonds heeft een voorwaardelijk toeslagbeleid, gebaseerd op de ambitie de pensioenen waardevast te houden (zie hieronder).

Toeslagverlening (indexatie)

Het Fonds heeft een voorwaardelijk toeslagbeleid, gebaseerd op de ambitie de pensioenen waardevast te houden. De daarbij gehanteerde maatstaf is de relatieve stijging van het consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens (afgeleid), met referentieperiode juli-juli. Het pensioenfonds streeft naar een toeslagverlening die gemiddeld minimaal gelijkwaardig is aan die van Bedrijfstakpensioenfonds PME.

De mate van toeslagverlening wordt jaarlijks vastgesteld door het Bestuur in de decemberversameling en is afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad per 31 oktober van datzelfde jaar. De eventuele toeslagverlening vindt vervolgens plaats per 1 januari van het daaropvolgende jaar. Er bestaat geen recht op toeslagen en er wordt hiervoor geen reserve aangehouden.

Er zal alleen toeslagverlening plaats kunnen vinden, voor zover dit toekomstbestendig is. Dat wil zeggen dat de financiële positie van het pensioenfonds zodanig is dat het te verlenen toeslagpercentage ook naar verwachting in de toekomst uitgekeerd zal kunnen worden. Hierbij hanteert het Bestuur de onderstaande beleidsstaffel als leidraad. Deze staffel geldt slechts als uitgangspunt. Bij de jaarlijkse besluitvorming zal het Bestuur andere relevante economische omstandigheden (zoals economische vooruitzichten en verwachte bestandsontwikkeling) in ogenschouw nemen.

De inhoud van de beleidsstaffel luidt als volgt:

<u>Beleidsdekkingsgraad per eind oktober</u>	<u>Toeslagverlening</u>
Lager dan 110%	Nihil.
Tussen 110% en bovengrens	Gedeeltelijk, waarbij lineaire interpolatie wordt toegepast tussen 110% en de vastgestelde bovengrens per 31 oktober van het jaar.
Boven de bovengrens	Volledige toeslagverlening + eventueel inhaaltoeslagen en herstel van kortingen.

De bovengrens wordt jaarlijks vastgesteld, zodanig dat deze voldoet aan de eis van toekomstbestendigheid. De bovengrens is afhankelijk van de actuele rente, waardoor hij maandelijks wijzigt. De wettelijke grens voor volledige (toekomstbestendige) toeslagverlening per 31 oktober 2021 is berekend op 123,6%.

Gemiste indexaties en kortingen

De onderstaande tabellen bevatten een overzicht van de gemiste indexaties vanaf 2008. Voor de premievrije deelnemers en de middelloon gepensioneerden is deze specificatie in de volgende tabel opgenomen.

1 januari per jaar	Indexatie ambitie %	Toegekende indexatie %	Verschil %	Korting %
2008	1,29	1,29	0,00	
2009	2,96	0,00	2,96	
2010	-0,11	0,00	-0,11	
2011	1,38	0,00	1,38	
2012	2,42	0,00	2,42	
2013	2,10	0,00	2,10	3,50
2014	1,68	0,00	1,68	
2015	0,59	0,00	0,59	
2016	0,81	0,00	0,81	
2017	-0,32	0,00	-0,32	
2018	1,36	0,14	1,22	
2019	1,73	0,35	1,38	
2020	1,49	0,00	1,49	
2021	1,56	0,00	1,56	
2022	1,29	1,12	0,17	
Cumulatief	22,19	2,93	19,26	

Tabel 19

Bij de berekening van het cumulatieve percentage worden de percentages per jaar met elkaar vermenigvuldigd. Hierin is de toeslagverlening per 1 januari 2007 komen te vervallen op basis van het inhaaltoeslagenbeleid (maximaal 15 jaar terug).

Indien de korting van 3,50% uit 2013 wordt verwerkt in de cumulatief gemiste indexatie dan komt het totaal op 22,86% over de betreffende periode.

Voor de actieve deelnemers is deze specificatie in de volgende tabel opgenomen.

1 januari per jaar	Indexatie ambitie %	Toegekende indexatie %	Verschil %	Korting %
2008	4,29	4,29	0,00	
2009	3,01	0,00	3,01	
2010	1,76	0,00	1,76	
2011	1,66	0,00	1,66	
2012	2,16	0,00	2,16	
2013	2,11	0,00	2,11	3,50
2014	2,35	0,00	2,35	
2015	0,59	0,00	0,59	
2016	0,81	0,00	0,81	
2017	-0,32	0,00	-0,32	
2018	1,36	0,14	1,22	
2019	1,73	0,35	1,38	
2020	1,49	0,00	1,49	
2021	1,56	0,00	1,56	
2022	1,29	1,12	0,17	
Cumulatief	29,11	5,98	23,14	

Tabel 20

Bij de berekening van het cumulatieve percentage worden de percentages per jaar met elkaar vermenigvuldigd. Hierin is de toeslagverlening per 1 januari 2007 komen te vervallen op basis van het inhaaltoeslagenbeleid (maximaal 15 jaar terug).

Indien de korting van 3,50% uit 2013 wordt verwerkt in de cumulatief gemiste indexatie dan komt het totaal op 26,85% over de betreffende periode.

Inhaaltoeslagverlening

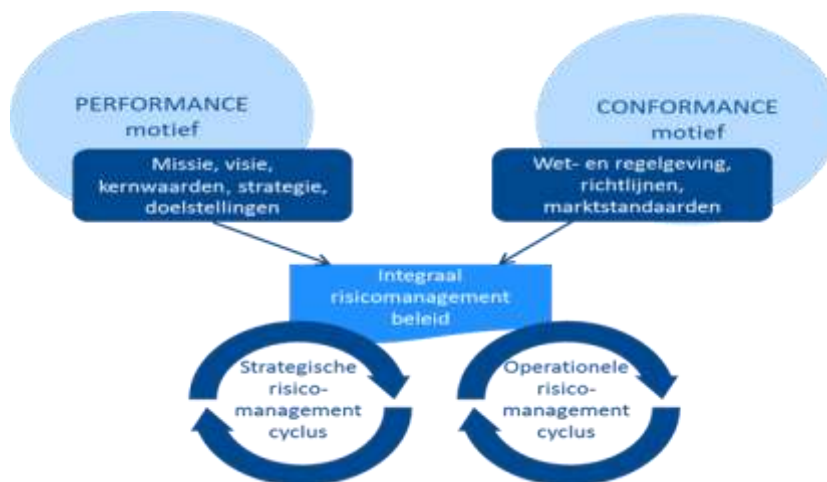
Als de beleidsdekkingsgraad boven het niveau ligt waarbij volledige toeslagverlening conform de ambitie mogelijk is, kan sprake zijn van reparatie van eerder doorgevoerde kortingen en/of inhaaltoeslagverlening. Hierbij worden doorgevoerde kortingen en/of gemiste toeslagen betrokken die tot maximaal vijftien jaar in het verleden liggen. Reparatie van eerder doorgevoerde kortingen gaat hierbij voor op het verlenen van inhaaltoeslagen. Compensatie vindt verder in chronologische volgorde plaats. De korting of gemiste toeslag die het verst terug in de tijd ligt, wordt als eerste gecompenseerd.

Risicoparagraaf

Integraal risicomanagement

Het doel van ons integraal risicomanagement (hierna: IRM) is het realiseren van een beheerste en integere bedrijfsvoering die bijdraagt aan het realiseren van onze doelstellingen. Onze missie, visie, strategische doelstellingen en risicohouding zijn het uitgangspunt voor het risicomanagement.

Dit hoofdstuk beschrijft eerst de governance van het risicomanagement bij het fonds. Daarna volgt een algemene beschrijving van het risicomanagementsysteem van het pensioenfonds, de risicohouding van de bestuursleden, gevolgd door een beschrijving van de belangrijkste strategische risico's en operationele risico's. Afgesloten wordt met een risicobeeld van het pensioenfonds en een beschrijving van de ontwikkelingen in het afgelopen jaar.

Figuur: 3

Governance

Belangrijke voorwaarden voor goed risicomanagement zijn een heldere organisatiestructuur en een duidelijke verdeling van verantwoordelijkheden. Het Fonds hanteert het concept 'three lines of defence'. Dit is het basisprincipe waarop de rolverdeling tussen actoren is gestoeld. Gestreefd wordt naar een zuivere scheiding van de eerste, tweede en derde lijn tussen Bestuur en bestuurscommissies.

Met het 'three lines of defence' model wordt bedoeld:

- eerste lijn: Eindverantwoordelijk voor risicobeheersing; het vertrekpunt hierbij is dat in het Bestuur de besluiten genomen worden en dat de commissies, adviserend en voorbereidend zijn naar het Bestuur;
- tweede lijn: Controle op normenkader als vastgelegd door Bestuur;
- derde lijn: Achteraf toetsen van opzet en effectiviteit van risicomanagement en interne beheersing; het vertrekpunt hierbij is dat deze governance functionarissen ook achteraf toetsend zijn aan het beleid van het Fonds.

Eerste lijn: Bestuur en commissies

Binnen het Fonds worden beleidsbeslissingen genomen door het Bestuur, al dan niet voorbereid door separate commissies. Bij elke beleidsbeslissing, ongeacht welk gremium deze heeft voorbereid, zijn de regels van de IRM-methodiek van toepassing. Dit betekent dat een integrale afweging wordt gemaakt van de gevolgen van het wel/niet uitvoeren van het betreffende besluit langs de lijn van deze methodiek. De vraag is daarbij telkens: blijft het Fonds binnen de vooraf gestelde risk appetite, indien het besluit wordt genomen?

Tweede lijn: Risk-commissie en Risicomanager

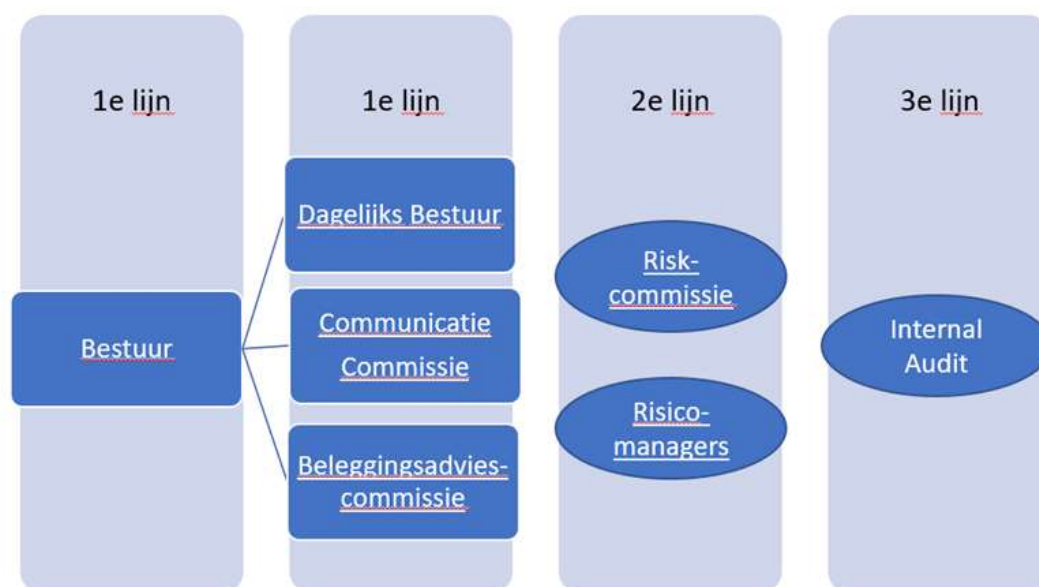
De Risk-commissie heeft een centrale rol bij de coördinatie en handhaving van het volgen van het gekozen beleid. Hoewel het Bestuur eindverantwoordelijk is, is de Risk-commissie verantwoordelijk voor de voorbereiding van alle stappen van de risicomanagement cyclus: van risicohouding tot monitoring. Deze zullen op gezette tijden door het Bestuur worden besproken en op effectiviteit worden beoordeeld.

De voorzitter van de Risk-commissie is tevens sleutelfunctiehouder van de Risicobeheerfunctie.

Derde lijn: Internal Audit

Het houderschap van deze sleutelfunctie is belegd bij de voorzitter van het Bestuur. Vervulling van de functie ligt bij InAudit.

Schematisch kan de Governance als volgt worden weergegeven:

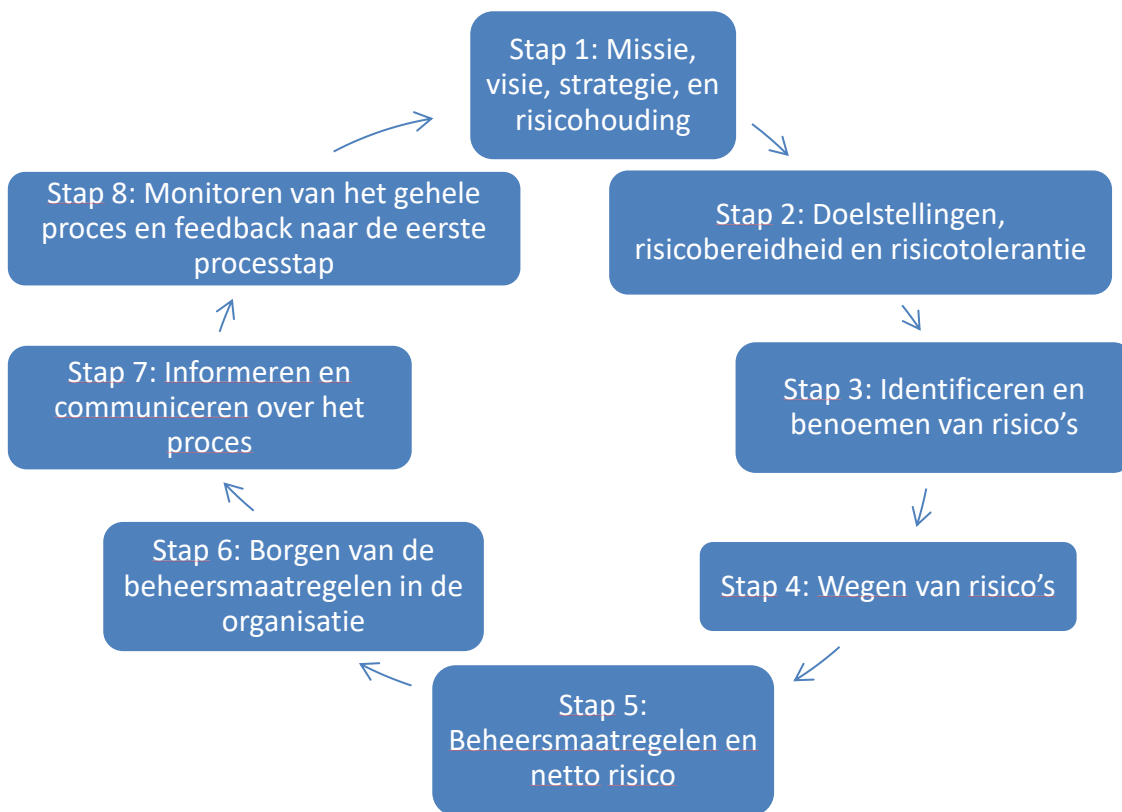
Figuur: 4

Opzet en werking Risicomanagement

Binnen risicomanagement wordt gestreefd naar een holistische aanpak. Het COSO Enterprise Risk Management model (hierna: COSO ERM) wordt als methodologie voor het integraal risicomanagement gehanteerd.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen strategische risico's en operationele risico's, die behandeld worden binnen de strategische risicomanagementcyclus en de operationele risicomanagementcyclus. Binnen het risicomanagement raamwerk is gekozen voor een eigen, meer fondsgerichte, categorisering van risico's dan COSO ERM aangeeft. Bij de categorisering van de strategische risico is gekozen voor een rechtstreekse relatie met de strategische doestellingen. Voor de operationele risico's is aangesloten bij de DNB FIRM risicocategorieën (FIRM staat voor Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode) uitgebreid met het ESG-risico in verband met IORP II. Door periodiek de strategische en operationele risicomanagementcycli te doorlopen houdt het Bestuur zicht op de risico's en de opzet, bestaan en werking van risicomanagement en stuurt waar mogelijk bij mochten netto risico's buiten de risicohouding komen.

De acht processtappen van het COSO-ERM model:

Figuur: 5

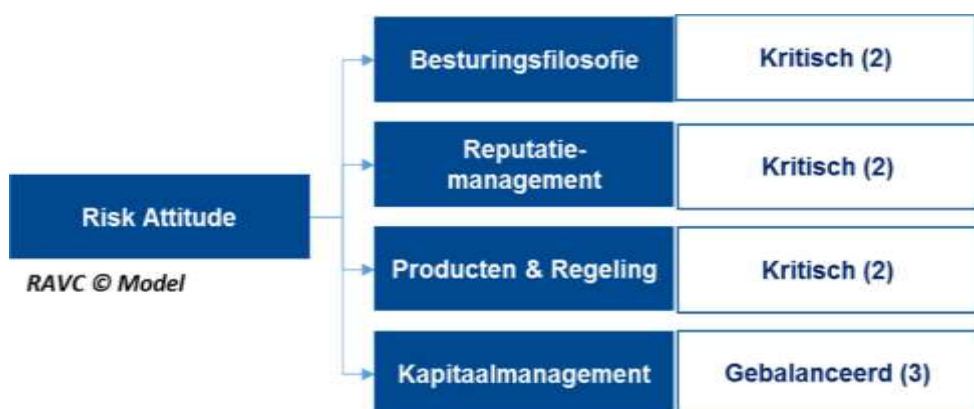
Risicohouding

De risicohouding en risicobereidheid van het Bestuur zijn kaderstellend voor de inrichting en besturing van het Fonds en haar uitvoerders. Het bepaalt de mate van organisatiebeheersing die noodzakelijk is voor een beheerste en voorspelbare realisatie van strategische doelen en vormt hiermee voor de deelnemers van het Fonds een fundament.

Deze samenhang wordt gerealiseerd door gebruik te maken van een gestructureerd denk- en werkmodel zijnde het Risk Appetite Value Chain©- (hierna: RAVC) model. Dit wetenschappelijk onderbouwd model geeft handvatten om de risicohouding, risicobereidheid en risicotolerantiegrenzen consistent, samenhangend en doeltreffend vast te stellen en daarop te sturen.

Bij de vaststelling van de risicohouding van het Bestuur is de risicohouding per bestuurder en het Bestuur als geheel geïnventariseerd. De risicohouding is bepaald naar vier domeinen, besturingsfilosofie, kapitaalmanagement, reputatie management en product & regeling. Het gemiddelde van de onderscheiden risicohoudingen per domein levert ook een algemene risicohouding van ons Fonds op.

De actuele risicohouding van het Fonds kan als volgt worden weergegeven:

Figuur: 6

Risicoanalyse: Strategische en operationele risicomanagementcyclus

Er is in kaart gebracht welke risico's het behalen van de doelstellingen van het Fonds in de weg kunnen staan en de continuïteit en geloofwaardigheid van het Fonds in gevaar kunnen brengen. Hierbij wordt onderscheid tussen de strategische en operationele risico's, die behandeld worden in een strategische en een operationele risicomanagementcyclus. De strategische risicomanagementcyclus maakt onderdeel uit van de strategische besluitvorming op bestuursniveau. De operationele risicomanagement cyclus maakt onderdeel uit van de (monitoring van) de uitvoering bij de commissies.

Strategische risico's

Strategische risico's zijn risico's die het realiseren van de doelstellingen van het Fonds kunnen bedreigen. Van de geformuleerde strategie zijn de volgende (voorlopige) hoofddoelstellingen en strategische risico's afgeleid:

Continuïteit van het Fonds door middel van:	Risico's:*
1. Geïndexeerd pensioen	1. Risico op niet indexeren
2. Koersvastheid	2. Sponsorrisico; de sponsor wil niet meer of wil het anders 3. Opvolging bestuursleden 4. Veranderingen in het pensioenstelsel
3. Beheerste en integere bedrijfsvoering	5. Verslechterde kwaliteit uitbestedingspartners 6. Het IT landschap
4. Governance	8. Samenwerking en vertrouwen 9. Geschiktheid en beschikbaarheid 10. Dispensatie vereisten van PME 11. Veranderingen in wet- en regelgeving leggen een grote (administratieve) druk op het Fonds
5. Verandervermogen van het Bestuur	12. Ontbreken van kennis 13. Regelgeving, vaardigheden 14. Dienstverleners zijn niet in staat om mee te gaan
6. Voldoen aan wet- en regelgeving	15. Non-compliancerisico

Tabel 21

* Risico 7 betref het risico *transitie pensioenuitvoerder*. Deze is vervallen omdat de transitie reeds in 2019 is afgerond. Dit risico wordt in 2022 weer actueel.

Operationele risico's

Voor operationele risico's hanteert het Fonds de FIRM risicocategorieën die DNB hanteert. Deze risico's zijn vanaf 2009 door het Fonds uitgebreid aan bod geweest, hetgeen heeft geresulteerd in identificatie, weging, het vastleggen van beheersmaatregelen, rapportage en going concern behandeling van de risico's door betreffende bestuurscommissies.

In onderstaande tabel zijn de diverse risicocategorieën en risico's weergegeven:

Financiële risico's	Niet-financiële risico's*
Matching/renterisico: 16. Renterisico 17. Valutarisico 18. Inflatierisico Marktrisico: 19. Prijsvolatilitierisico 20. Marktliquiditeitsrisico 21. Concentratie- en correlatierisico Kredietrisico: 22. Kredietrisico Verzekeringstechnisch risico: 23. Sterfterisico 24. Arbeidsongeschiktheidsrisico Duurzaam beleggen in alle facetten- 48. ESG- risico	Omgevingsrisico: 25. Afhankelijkheidsrisico Operationeel risico: 26. Verwerkingsrisico 27. Informatierisico 28. Productontwikkelingsrisico 29. Kostenrisico 30. Personeelsrisico 31. Fraudegevoeligheidsrisico Uitbestedingsrisico: 32. Continuïteitsrisico bedrijfsvoering 33. Integriteitsrisico 34. Kwaliteitsrisico dienstverlening Vermogensbeheer 35. Kwaliteitsrisico dienstverlening Pensioen administratie 35a. Kwaliteitsrisico dienstverlening Pensioen communicatie IT- risico: 36. ICT- en informatiebeveiligingsrisico (waaronder privacyrisico) 36a. Cybercrime Integriteitsrisico: 37. Benadeling derden 38. Voorwetenschap 39. Belangenverstremeling 40. Witwassen 41. Terrorismedinanciering 42. Fraude 43. Onoorbaar handelen 44. Omzeilen sanctiewetgeving 45. Incidenten Juridisch risico: 44. Wet- en regelgeving 45. Naleving 46. Aansprakelijkheid 47. Afdwingbaarheid contracten Communicatierisico met deelnemer tbv pensioenkeuzes: 49: Deelnemer is niet in staat weloverwogen keuzes te maken

Tabel 22

*In vervolg op de SIRA 2021 zijn enkele nieuwe risico's uit de SIRA geïntegreerd in de reguliere risicoanalyses.

Scoren en beheersen van risico's

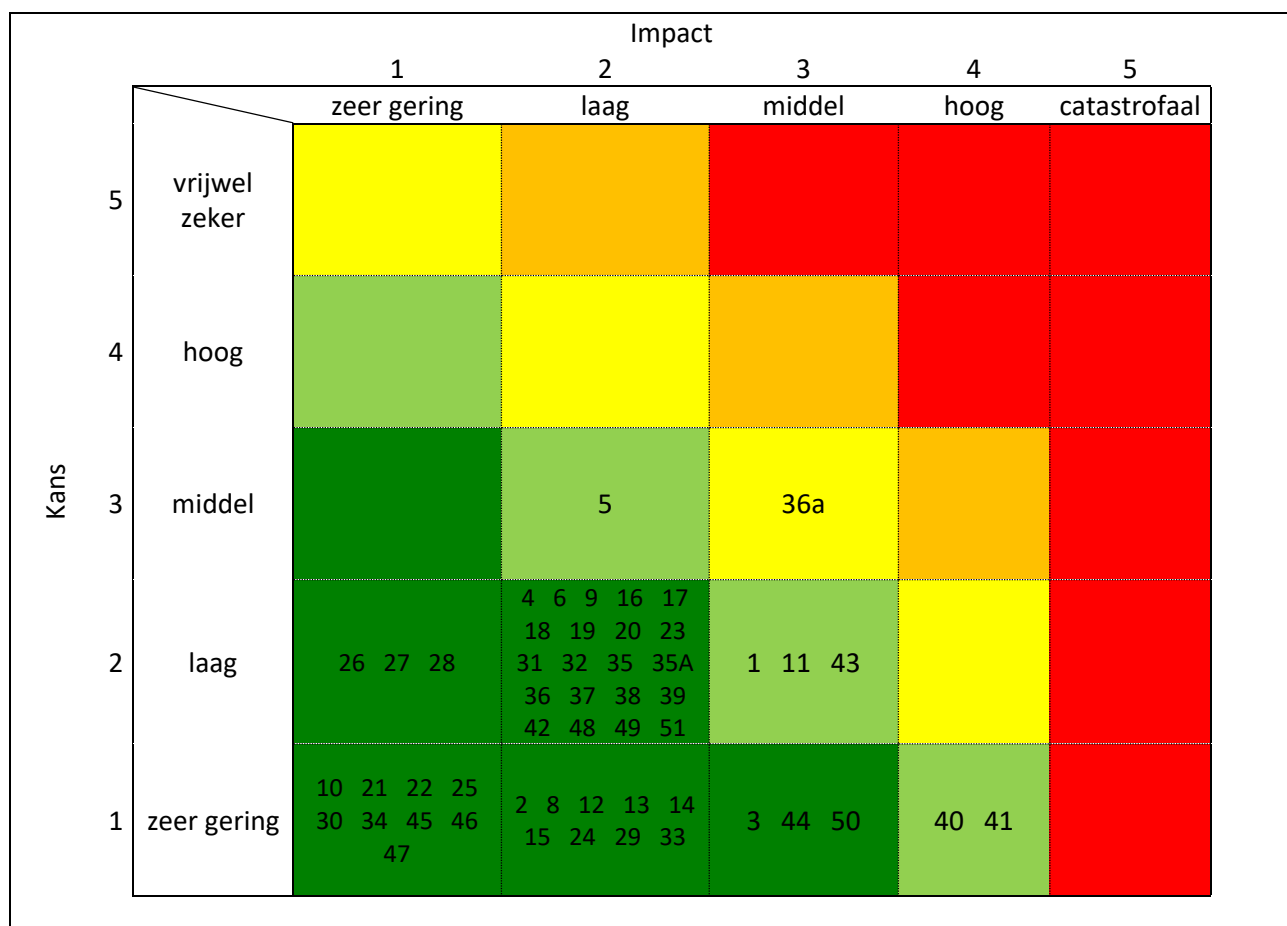
Voor de geïdentificeerde risico's maakt het Bestuur een inschatting van de kans en impact die te verwachten is als er geen beheersmaatregelen worden ingezet en als de effectiviteit van de bestaande maatregelen wel wordt meegewogen.

De vermenigvuldiging van de scores op kans en impact levert respectievelijk het 'bruto risico' en 'netto risico' op.

Als het netto risico de risicobereidheid en/of een risicotolerantie overschrijdt of dreigt te overschrijden, is de inzet van (extra of andere) beheersmaatregelen noodzakelijk.

Beheersmaatregelen beogen beheersing van een risico door de kans en/of de impact van het risico te verlagen.

De (netto) strategische en operationele risico's per 31 december 2021 kunnen als volgt worden weergegeven in een heatmap:

Figuur: 7

De cijfers in de tabel verwijzen naar de strategische en operationele risico's zoals benoemd in tabel 21 en tabel 22.

Beide assen zijn op een schaal van 1 tot 5 ingeschaald. Door kans en impact met elkaar te vermenigvuldigen ontstaat een gekwantificeerd beeld van de ernst van de risico's.

Het grootste risico dat het Fonds ziet:
36a: Cybercrime

Beheersmaatregelen Cybercrime

Door cybercrime als apart risico te behandelen krijgt het afzonderlijk aandacht. Er bestaat reeds een heel pakket aan beheersmaatregelen om het risico op cybercrime te verlagen in de reguliere risicoanalyses van het fonds. Hierna worden enkele beheersmaatregelen genoemd.

Het fonds heeft een ICT-beleid, voorzien van normen voor cybersecurity bij uitbestedingspartijen. Periodiek wordt het fonds door de uitvoeringspartijen geïnformeerd over het gevoerde cybersecurity beleid en de beheersing van de cyberrisico's. De uitvoeringspartijen moeten voldoen aan de wet- en regelgeving op dit gebied zoals de Europese cybersecurityrichtlijn over Netwerk en Informatie Beveiliging. De uitvoeringspartijen moeten tevens voldoen aan de Cobitcontrols die door DNB specifiek voor cybersecurity zijn toegevoegd.

Data wordt versleuteld uitgewisseld door het fonds en uitbestedingspartijen. Interfaces van uitbestedingspartijen zijn voorzien van een SSL of TLS-certificaat. De uitbestedingspartners voeren onder andere periodiek patch-, vulnerability-, en pen testen uit.

Uitbestedingspartijen hanteren een autorisatiebeleid en beoordelen toegekende autorisaties periodiek op juistheid en volledigheid. Vertrouwelijke stukken worden beveiligd gedeeld.

Voorgenomen is om het IT-landschap van uitbestedingspartijen in kaart te brengen. Vervolgens wordt een plan van aanpak voor nog betere beheersing van het cybercrime risico opgesteld.

Monitoring: Jaarlijks vinden ISAE beoordeling plaats. Op kwartaalbasis worden SLA rapportages beoordeeld en besproken.

Monitoring

Monitoring en evaluatie van het gehele risicomanagement (dus alle elementen die in de verschillende processtappen zijn benoemd, in samenhang) wordt frequent uitgevoerd. Door voortdurend en proactief te reflecteren op de opzet, bestaan en werking van risicomanagement blijft de integere en beheerste bedrijfsvoering gewaarborgd. Reflectie leidt – waar nodig – tot herijking van (onderdelen van) de bedrijfsvoering in het algemeen en risicomanagement in het bijzonder. Door deze herijking voortdurend toe te passen is er sprake van een lerende organisatie.

Solvabiliteitsrisico

De belangrijkste doelstelling van het Fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen.

De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Volgens het financieel toetsingskader, onderdeel van de Pensioenwet, moet het Fonds een vereist eigen vermogen aanhouden, waarbij deze zo is vastgesteld, dat met 97,5% zekerheid kan worden voorkomen dat het Fonds binnen één jaar over minder middelen beschikt dan de technische voorzieningen voor de onvoorwaardelijke toezeggingen.

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient het Fonds buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers (buffers plus de pensioenverplichtingen heten samen het vereist eigen vermogen) wordt vastgesteld met de door DNB vastgestelde solvabiliteitstoets (S-toets), waarin het financieel toetsingskader 10 risicocategorieën onderscheidt.

In de paragraaf 'Risicobeheer' bij de jaarrekening wordt een nadere toelichting gegeven op deze risico's.

Ontwikkelingen risicomanagement

Eigen Risico Beoordeling (ERB)

In 2021 heeft het fonds de ERB afgerond. Deze analyse is verplicht voorgeschreven vanuit IORP II en moet minstens een keer per drie jaar worden uitgevoerd. In het bestuursverslag wordt op pagina 24 een nadere toelichting gegeven op de ERB.

Systematische Integriteits Risico Analyse (SIRA)

In 2021 is ook een SIRA uitgevoerd. Met de uitvoering van de SIRA heeft het bestuur beoogd:

- De inschatting van de integriteitsrisico's en de beheersmaatregelen te evalueren;

- Het bewustzijn voor integriteitsrisico's bij het bestuur te versterken;
- Te bepalen of aanvullende acties en of beheersmaatregelen noodzakelijk zijn.

Tijdens een workshop op 24 september 2021 zijn de integriteitsrisico's geïdentificeerd en is een inschatting gemaakt van de kans van optreden van het risico en de impact, zonder rekening te houden met (de bestaande) beheersmaatregelen, het bruto risico. Er is door het bestuur uitgebreid stilgestaan wat dit betekent en het bestuur is bij bepaalde risico's op hogere bruto risico scores gekomen dan bij eerdere integriteitsrisicoanalyses van het fonds. Dit komt voornamelijk door nog bewuster uit te gaan van het "pure" risico.

De bruto scores waren vervolgens het startpunt voor de volgende stap; het in kaart brengen van de beheersmaatregelen (bestaand en nieuw / nog te implementeren) en de netto risico's /restrisico.

De netto risico's zijn vervolgens door het bestuur beoordeeld tijdens een workshop op 19 november 2021 a.d.h.v. de volgende stappen:

- Inventarisatie reeds bestaande beheersmaatregelen;
- Kwantificatie van het netto risico (kans x impact);
- Beoordeling acceptatie restrisico's;
- Bepalen aanvullende beheersmaatregelen (indien restrisico niet acceptabel).

Deze risico's zijn opgenomen in figuur 7.

Het bestuur heeft de volgende aanvullende beheersmaatregelen vastgesteld:

Risico 41, terrorismefinanciering:

Controleren of contractueel is vastgelegd (of zo spoedig mogelijk contractueel vastleggen daar waar dit nog niet is vastgelegd) met alle uitbestedingspartijen dat:

- actief gescreend wordt op terrorismefinanciering;
- de (inter)nationale sanctielijsten up-to-date worden gehouden en gehanteerd;
- bij zogenaamde hits wordt er gerapporteerd aan het fonds en worden tegoeden van de personen en/of partijen bevroren.

Risico 42, externe fraude:

- Checks bij GBA of opvragen attestatie de vitae;
- Controleren of de normen en mogelijke consequenties wanneer normen niet gehaald worden contractueel zijn vastgelegd bij alle uitbestedingspartijen of zo spoedig mogelijk contractueel vastleggen daar waar dit nog niet is vastgelegd.

Risico 36a, cybercrime:

- IT landschap uitbestede partijen in kaart brengen en opstellen plan van aanpak voor betere beheersing van de risico's.

Risico 5, uitbesteding:

- Controleren of de normen en mogelijke consequenties wanneer normen niet gehaald worden contractueel zijn vastgelegd bij alle uitbestedingspartijen of zo spoedig mogelijk contractueel vastleggen daar waar dit nog niet is vastgelegd.

Risico's als gevolg van de Covid-19 crisis

Het Bestuur van het Fonds heeft de ontwikkeling rondom het virus voortdurend gevolgd en streeft ernaar de continuïteit van de activiteiten van haar Fonds zoveel mogelijk te waarborgen, in strikte overeenstemming met de gezondheidsvoorschriften. Door toepassing van diverse maatregelen, hebben zich geen operationele problemen voorgedaan bij het pensioenbureau en bij de uitbestedingspartners.

Actuariële paragraaf

Actuariële analyse

De actuariële analyse van het saldo van baten en lasten kan als volgt worden weergegeven:

<i>(in duizenden euro's)</i>	2021	2020	2019
Premieresultaat			
Premiebijdragen	30.652	28.233	25.122
Pensioenopbouw	-45.599	-37.170	-27.873
Premiebijdragen VXOP	29	6.363	2.068
Pensioenopbouw VXOP	-114	-8.732	-2.640
Totaal premieresultaat	-15.061	-11.306	-3.323
Saldo pensioenuitvoeringskosten en onttrekking pensioenuitvoeringskosten	-1.057	-987	-873
Totaal premieresultaat incl. kosten	-16.118	-12.293	-4.196
Interestresultaat			
Beleggingsresultaten	124.593	188.934	301.001
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	8.429	4.634	2.922
Toeslagverlening	-16.203	-35	26
Wijziging marktrente	101.129	-168.071	-179.217
Totaal interestresultaat	217.948	25.462	124.732
Overig resultaat			
Resultaat op sterfte en arbeidsongeschiktheid	3.236	-526	-1.082
Resultaat op waardeoverdrachten	-13	-239	393
Schattingswijzigingen	-	34.699	0
Overige (o.a. toevoeging premie-egaliseringsreserve)	372	635	229
Totaal overige resultaat	3.595	34.569	-460
Totaal saldo van baten en lasten	205.425	47.738	120.076

Tabel 23

Het Bestuur heeft de AG-prognosetafels 2020 meegenomen in de berekening van de technische voorzieningen en rekening gehouden met fondsspecifieke ervaringssterfte. De grondslagen zijn in 2021 niet gewijzigd.

Premies

De Pensioenwet schrijft voor dat de feitelijke premie, de gedempte kostendekkende premie en de (ongedempte) kostendekkende premie worden gekwantificeerd.

De samenstelling van de premies is opgenomen in onderstaande tabel. Voor verdere details wordt verwezen naar de toelichting in de jaarrekening.

<i>(in duizenden euro's)</i>	Feitelijke premie		Kostendekkende premie		Gedempte premie	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Actuarieel benodigd voor nieuwe aanspraken en risicopremies voor risico Fonds	18.241	13.866	45.599	37.170	18.241	13.866
Opslag voor directe kosten	153	250	153	250	153	250
Opslag voor toekomstige kosten	358	272	904	737	358	272
Solvabiliteitsopslag	3.893	3.068	9.733	8.226	3.893	3.068
Inkoop VXOP aanspraken	29	6.363				
Opslag bestemd voor voorwaardelijke toeslagverlening	7.401	4.723			7.401	4.723
Premiedeel opslagen op gedempte kostendekkende premie*	577	6.054				
Totaal premiebijdragen	30.652	34.596	56.389	46.383	30.046	22.179

Tabel 24

De feitelijk ontvangen premie is hoger dan de benodigde (gedempte) premie.

*het premiedeel "opslagen op gedempte kostendekkende premie" is de marge tussen de vaste doorsneepremie (28% van de pensioengrondslagsom) en de wettelijk minimaal benodigde premie gegeven de door het pensioenfonds gehanteerde premiesystematiek. Of in termen van de pensioenwetgeving: het verschil in euro's tussen de feitelijke en de gedempte premie.

Vanaf boekjaar 2016 houdt het Fonds een premie-egalisereserve aan. Jaarlijks wordt het verschil tussen de vaste doorsneepremie en de wettelijk minimaal benodigde premie aan deze premie-egalisereserve toegevoegd. Als in een bepaald jaar de pensioenpremie niet voldoende is om de beoogde pensioenopbouw voor dat jaar te realiseren, dan zal in eerste instantie het tekort ten laste worden gebracht van de premie-egalisereserve, voor zover daartoe middelen aanwezig zijn. De premie-egalisereserve bedraagt hierbij nooit meer dan 5 miljoen euro. Een eventueel overschot zal worden toegevoegd aan de algemene reserve van het pensioenfonds.

Ultimo 2020 bedroeg de waarde van de premie-egalisereserve reeds 5 miljoen euro. Aangezien de pensioenpremie in 2021 voldeed aan de wettelijk geldende maatstaf, is er geen onttrekking nodig geweest aan de premie-egalisereserve. Het premieoverschot in 2021 (577 duizend euro) wordt derhalve toegevoegd aan de algemene reserve.

Oordeel van de certificerende actuaris over de financiële positie

De certificerend actuaris heeft in zijn actuariële verklaring geoordeeld dat voldaan is aan de vereisten vanuit artikel 126 tot en met 140 PW.

Voor het volledige oordeel van de certificerende actuaris verwijzen wij naar de actuariële verklaring achterin dit Jaarverslag.

Toekomstparagraaf/Vooruitblik 2022

Centric draagt pensioenadministratie over aan Appel Pensioenuitvoering

Op 30 maart 2022 heeft Centric aangegeven voornemens te zijn haar pensioenadministratie activiteiten over te dragen aan Appel Pensioenuitvoering via een Asset Purchase Agreement. Voor de transactie is instemming van de bestaande klanten van Centric Pais nodig. Centric Pais en Appel Pensioenuitvoering hebben een toelichting gegeven op hun overwegingen bij de transactie. Het Fonds heeft een aantal vragen gesteld en haar feedback gegeven op het proces.

Voor het slagen van de transactie tussen Centric en Appel Pensioenuitvoering is in beginsel de instemming van de bestaande 3 klanten van Centric Pais een voorwaarde.

In de bestuursvergadering van 15 april jl. is beoordeeld of Appel Pensioenuitvoering past binnen het bestaande uitbestedingsbeleid van het Fonds. Ook is een risicoanalyse gemaakt als gevolg van de voorgenomen overgang. Het bestuur heeft beoordeeld dat Appel Pensioenuitvoering past binnen het uitbestedingsbeleid van het Fonds. Uit de risicoanalyse is gebleken dat het continuïteitsrisico afneemt, door de overgang naar Appel. Dit komt door het grotere klantenbestand en daarnaast heeft Appel laten zien dat ze bij verschillende omvang kostendekkend kunnen werken.

Op basis van de analyse die is gemaakt, heeft het Bestuur ingestemd met de overgang naar Appel Pensioenuitvoering. De transitie zal ongeveer drie maanden in beslag nemen.

Impact oorlog Rusland en Oekraïne

Op 21 februari 2022 heeft de Russische president Poetin formeel de separatistische republieken Donetsk en Loehansk in Oost-Oekraïne als onafhankelijke staten erkend. Op 22 februari 2022 kondigden de VS, Europa, het VK, Canada, Japan en Australië een eerste tranche van sancties aan. Sancties bleven aan de matige kant.

Op 24 februari 2022 heeft Rusland besloten Oekraïne binnen te vallen. Vervolgens legde de internationale gemeenschap verdere uitgebreide sancties op, onder meer tegen Russische staats- en bedrijfsschulden; het afsnijden van bepaalde Russische en Wit-Russische banken van toegang tot SWIFT, sancties opleggen aan de Centrale Bank van Rusland en een handelsembargo, onder andere op de Russische olie- en gasexport. De escalatie van het conflict tussen Rusland/Wit-Rusland en Oekraïne zal waarschijnlijk belangrijke economische en financiële gevolgen hebben via drie belangrijke transmissiekanalen - energie, handel en de financiële sector - afhankelijk van hoe de huidige en toekomstige sancties zullen uitpakken.

Het Fonds bezit geen directe zakelijke activiteiten in Rusland/Wit-Rusland of Oekraïne. De Stichting bezit via de fondsen (indirect) waarin wordt belegd door de vermogensbeheerder beleggingen in Rusland/Oekraïne/Wit-Rusland. De totale waarde van deze beleggingen per 31-12-2021 is 12,3 miljoen euro. Dit komt overeen met circa 0,6 procent van het aanwezige pensioenvermogen. In 2022 heeft er een afwaardering plaatsgevonden op deze beleggingen en is de actuele waarde afgewaardeerd naar nagenoeg nihil.

Daarnaast neemt de vermogensbeheerder Blackrock alle nodige maatregelen om naleving van de toepasselijke sanctiewetten en sanctie regelgeving te verzekeren. Het Fonds voldoet hiermee aan de eisen vanuit de sanctiewetgeving.

Vorbereiding transitie naar nieuw pensioenstelsel

Nu de hoofdlijnen van het pensioenstelsel nader zijn uitgewerkt, is het pensioenfonds gestart met de voorbereidingen op de transitie naar het nieuwe stelsel. Samen met sociale partners is een projectplan opgesteld. Er moeten belangrijke keuzes worden gemaakt, onder meer over de vorm en invulling van de nieuwe pensioenregeling, de wijze van uitvoering en de tijdslijnen. Het doel van het Fonds en sociale partners is om hier in 2022 meer duidelijkheid over te hebben. Vervolgens zal naar verwachting vanaf 2023 worden gewerkt aan het opstellen van een transitieplan en een implementatieplan om een beheerste en zorgvuldige transitie naar het nieuwe pensioenstelsel te waarborgen. Deelnemers in de regeling zullen periodiek worden geïnformeerd via de website en andere kanalen.

Aanpassingen pensioenregeling

Het pensioenreglement is geüpdatet met de kerncijfers voor 2022. Verder zijn de volgende aanpassingen gedaan in het reglement:

- vaste eindleeftijd voor het wezenpensioen wordt 25 jaar;
- volgorde flexibiliseringsmogelijkheden zijn gewijzigd, zodat bij uitruil van ouderdompensioen naar nabestaandenpensioen het gewenste percentage wordt verkregen;
- verduidelijking van de pensioengrondslag bij premievrije voortzetting ingeval van arbeidsongeschiktheid.

Toekomstbestendigheid van het Fonds

Met de sponsor heeft recentelijk een gesprek plaatsgevonden over de toekomstbestendigheid van het Fonds. In dit gesprek zijn een aantal mogelijke toekomstscenario's besproken. Ook zijn er mogelijke alternatieven voor pensioenuitvoering besproken en beoordeeld. Hierbij is ook de relevantie van het nieuwe pensioencontract bepaald. Vanuit de sponsor is er voldoende draagvlak gebleken om als zelfstandig ondernemingspensioenfonds door te gaan. Ook bij de stakeholders is er voldoende draagvlak voor het continueren van de pensioenregeling bij het Fonds.

2^e aanpassing van de UFR parameters per 1 januari 2022

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de DNB-rentetermijnstructuur per 31 december 2021 en de actuariële grondslagen zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. DNB heeft bepaald dat de UFR-rente met ingang van 1 januari 2021 in vier jaarlijkse stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan, wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft. De nieuwe methodiek wordt in vier stappen gedurende drie jaar ingevoerd. De eerste stap is reeds verwerkt in het verslagjaar.

De invloed per 1 januari 2022 van de tweede stap betreft bij het Fonds een afname van de actuele dekkingsgraad van ongeveer 0,7 procentpunt.

Hengelo, 17 juni 2022

Stichting Pensioenfonds Thales Nederland

Het Bestuur

Dhr. D.J.H. de Bruijn
Voorzitter

Dhr. G.J. Mulders
Penningmeester

Dhr. J.H.E. Soepenbergh
Vice-voorzitter

Dhr. P.M. Dekker
Secretaris

Dhr. E.C. Weening
Lid

Dhr. S.C.A. Tijhuis
Lid

Verslag Raad van Toezicht

Inleiding

De Raad van Toezicht (hierna: de raad) brengt hierbij haar verslag uit over het verslagjaar 2021. De taken van de raad bestaan uit het toezicht houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. De raad is tenminste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De raad vormt zich ook een oordeel over het functioneren van het bestuur.

De algemene opdracht van de raad is vastgelegd in de statuten en reglementen. De raad legt verantwoording af over de uitvoering van voornoemde taken alsmede de uitoefening van de bevoegdheden, aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag.

Dit rapport is als volgt opgebouwd:

- 1) Algemene indruk
- 2) Specifieke toezichtthema's 2021
- 3) Thema's Code Pensioenfondsen
- 4) Opvolging aanbevelingen 2020
- 5) Conclusie

1. Algemene indruk

2021 is het jaar geworden van een forse verbetering van de financiële positie van Nederlandse pensioenfondsen en dus ook van pensioenfonds Thales. Aan het eind van jaar kwam de beleidsdekkingsgraad zelfs uit boven het Vereist Eigen Vermogen. Ook kon worden besloten tot (gedeeltelijke) indexatie van de pensioenaanspraken.

Bestuurlijk zijn de eerste stappen gezet door middel van kennissessies, ook met alle stakeholders, in de voorbereiding op de introductie van het nieuwe pensioenstelsel. De ontwikkelingen binnen Centric, dat voor het fonds onder meer de administratie van de pensioenaanspraken en uitbetalingen van de pensioenen doet, werden door het bestuur op de voet gevolgd. Jammer genoeg was er in 2021 nog geen sprake van de gewenste rust binnen de directie van Centric, maar dat had geen invloed op de uitvoering van de werkzaamheden voor pensioenfonds Thales. Verdere stappen zijn gezet in de ontwikkeling van het risicomangement en ook is een begin gemaakt met het operationeel worden van de sleutelfunctie Internal Audit. De raad heeft ook kunnen volgen hoe de aansturing plaatsvindt van de beleggingen in het eerste jaar dat er met slechts één vermogensbeheerder wordt gewerkt in plaats van met twee. Op beleggingsterrein werd de nodige aandacht besteed aan maatschappelijk verantwoord beleggen zowel als uitvloeisel van wet- en regelgeving (SFDR) als inhoudelijk met betrekking tot de verschillende beleggingsproposities van de vermogensbeheerder.

Het bestuur en de raad hebben samen opgetrokken met betrekking tot de opvolging van de aanbeveling van de raad over 2020 om verdere stappen te zetten in de inrichting en vastlegging van besluitvormingsprocessen (zie ook hoofdstuk 2 van dit verslag). De raad kijkt met genoegen terug op dit gezamenlijk optrekken. Ook op de gezamenlijke themasessies kijkt de raad met plezier terug. Het betrof themasessies "Risico-analyse invoering nieuwe pensioenstelsel", "Uitbesteding" en "Maatschappelijk Verantwoord Beleggen".

De governance van het fonds opereerde naar behoren. De commissies en het bestuur kwamen regelmatig bijeen, evenals het Verantwoordingsorgaan. Het Verantwoordingsorgaan stelt zich

positief kritisch op richting het bestuur en pakt zijn rol steeds nadrukkelijker op. De contacten van de raad met de beide gremia waren voldoende frequent. Helaas besloot Krista Nauta medio juli 2021 om niet in aanmerking te komen voor een tweede termijn als lid van de Raad van Toezicht vanwege het aanvaarden van een andere functie. De overgebleven leden van de raad, die beiden per 1 januari zijn herbenoemd, zijn Krista zeer erkentelijk voor haar waardevolle bijdrage en zeer zeker ook voor de prettige en constructieve manier van samenwerken. Inmiddels is een opvolger gevonden in de persoon van Cora van Kleef. DNB heeft in januari 2022 de benoeming goedgekeurd.

Aanbeveling:

- evalueer in 2022 de nieuwe uitbestedingssituatie van het hebben van één vermogensbeheerder. Wat zijn de verschillen in positieve en negatieve zin ten opzichte van de oude situatie van twee beheerders? Wat zijn verbeterpunten? Hoe zit het met de countervailing power?
- Blijf nadrukkelijk, eventueel in samenspraak met de andere 2 klanten, in gesprek met de directie van Centric over de continuïteit van de dienstverlening, mede in verband met het nieuwe pensioenstelsel. N.B. Na afronding van ons verslag (maart 2022) is bekend gemaakt dat Centric is overgenomen door Appel Pensioenuitvoering B.V.

2. Specifieke toezichtthema's 2021

De raad van toezicht had voor jaar 2021 drie specifieke toezichtthema's benoemd te weten

1. Voortgang Implementatie IORPII met name ERB en invulling auditfunctie
2. De inrichting en vastlegging van besluitvormingsprocessen
3. Het functioneren van de governance

Ad 1 Voortgang Implementatie IORPII met name ERB en invulling auditfunctie

Er zijn dit jaar de nodige stappen gezet in de verdere implementatie van IORP II. Het bestuur heeft de verplichte driejaarlijkse algemene Eigen Risico Beoordeling uitgevoerd met externe ondersteuning. Daarbij zijn de belangrijkste risico's benoemd en geanalyseerd. De sleutelfunctiehouder Risicobeheer en de Riskcommissie functioneren nu reeds geruime tijd. Het risicobewustzijn van het fonds heeft zich daarmee verder doorontwikkeld. In de loop van 2021 is inhoud gegeven aan de Internal Audit functie door een externe organisatie als vervuller van de sleutelfunctie aan te stellen. Inmiddels is een audit plan opgesteld.

Aanbeveling:

- evalueer periodiek, voor het eerst eind 2022 het functioneren van de verschillende sleutelfuncties (houders en vervullers) en ook de toegevoegde waarde van de sleutelfuncties voor het fonds

Ad 2 De inrichting en vastlegging van besluitvormingsprocessen

De raad van toezicht constateerde in haar toezichtsplan voor 2021, dat het bestuur op een betrokken en doortastende wijze belangrijke dossiers oppakte maar dat niet herleidbaar was voor de raad of aan alle normen (beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming) die je aan dergelijk proces zou moeten stellen, is voldaan. In 2021 heeft het bestuur deze observatie van de raad van toezicht zichtbaar opgepakt. Door middel van een werkgroep bestaande uit enkele bestuursleden en raad van toezicht leden is hier een basis voor gelegd. Ook in het jaarplan 2022 zijn de beleidsmomenten al op voorhand benoemd waar het bestuur het proces van beeldvorming,

oordeelsvorming en besluitvorming expliciet wil doorlopen. De raad blijft met belangstelling de verdere ontwikkeling volgen.

Ad 3 Het functioneren van de governance

Eind 2020 was de raad van toezicht met een coachingstraject gestart om haar functioneren in relatie tot de andere gremia binnen de governance en dan met name het bestuur, helder te krijgen en daaruit ook conclusies te trekken naar de toekomst toe. Vervolgens is in een sessie onder externe begeleiding samen met het bestuur gezamenlijk gekeken naar het verder doorontwikkelen van de onderlinge samenwerking. Eind 2021 kan worden geconcludeerd dat deze gezamenlijke stappen vruchtbaar zijn gebleken. De contacten van de raad van toezicht met het Verantwoordingsorgaan hebben aan intensiteit en diepgang gewonnen. De raad constateert ook dat het Verantwoordingsorgaan zijn rol binnen de governance aan het herdefiniëren is. De raad volgt dit met belangstelling.

De werkdruk op het Pensioenbureau blijft de meer dan gemiddelde aandacht trekken van de raad. Het heeft ook de aandacht van het bestuur en eind 2021 zijn de eerste acties in gang gezet om de knelpunten in kaart te brengen en op basis daarvan eventuele maatregelen te nemen. Ook is het bestuur zich ervan bewust dat in de komende periode er in de samenstelling van het bestuur de nodige mutaties zullen plaatsvinden.

Aanbeveling:

- De raad beveelt aan tot een meer gestructureerde aanpak te komen van het HR-beleid en de uitvoering ervan van het pensioenfonds. Ook geeft de raad in overweging mutaties binnen het bestuur en de inrichting van het Pensioenbureau in samenhang te bezien.

3. Thema's Code Pensioenfondsen

De raad staat als vast onderdeel van haar verslag stil bij de acht thema's uit de code pensioenfondsen: vertrouwen waarmaken, verantwoordelijkheid nemen, integer handelen, kwaliteit nastreven, zorgvuldig benoemen, gepast belonen, toezicht houden en inspraak waarborgen en transparantie bevorderen.

De raad is evenals in het verslag over 2020 van mening dat het functioneren van het bestuur veelal bijdraagt aan de genoemde thema's. In een bijlage bij het jaarverslag, legt het bestuur verantwoording af over de naleving van de principes uit de code.

De bestuursleden zijn zeer betrokken bij het fonds en haar deelnemers. Integer handelen en het "goede doen" staan hoog in het vaandel. Aan een goede relatie met de verschillende stakeholders wordt een groot belang gehecht. De zaken die de raad in eerdere verslaglegging benoemde als verbeterpunten zoals processen rond besluitvorming en externe gerichtheid zijn zichtbaar opgepakt. Het daadwerkelijk implementeren van het diversiteitsbeleid blijft een aandachtspunt (is ook onderdeel van de aanbeveling omtrent het HR-beleid). De raad is nieuwsgierig naar de invulling van de rol van de nieuwe compliance officer. Die rol is de afgelopen jaren niet echt zichtbaar ingevuld.

Aanbeveling:

- Ondersteun de nieuwe compliance officer bij een zichtbare invulling van zijn rol.

4. Opvolging aanbevelingen 2020

In het verslag van de Raad van Toezicht over 2020 waren 8 aanbevelingen opgenomen. In bijlage 2 zijn deze aanbevelingen opgenomen met daarbij de reactie van het bestuur en de status van de opvolging ultimo 2021.

Onze conclusie is dat het bestuur van de acht aanbevelingen de meest aanbevelingen heeft opgepakt en afgerond. Een enkele aanbeveling wordt weliswaar terecht als afgehandeld beschouwd, maar ziet toe op het eigen maken van handelen zoals herleidbaarheid van besluitvorming en de prioritering en de planning van niet urgente zaken. De raad blijft volgen of dit dan ook daadwerkelijk "eigen" aan het fonds wordt. Ook wordt de aanbeveling inzake het diversiteitsbeleid als afgehandeld gemeld. Ook hier geldt dat beleid en realisatie van de uitgangspunten nog niet hetzelfde is en dus de praktijk nog zal moeten aantonen in hoeverre hier stappen worden gezet.

5. Conclusies

Het fonds staat er ultimo 2021 financieel goed voor. Een goede uitgangspositie om de uitdagingen van het nieuwe pensioenstelsel aan te gaan. We hebben kunnen vaststellen dat de belangrijke dossiers zijn opgepakt en in goede onderlinge afstemming zijn ingevuld. De samenwerking tussen de verschillende fondsgremia is intensiever geworden en dat is goede ontwikkeling. Belangrijk aandachtspunt met name ook vanwege de hoeveelheid werk die er de komende periode aan gaat komen, is de werkdruk op het Bureau Pensioenzaken.

Wij danken het bestuur voor de samenwerking in het afgelopen jaar en zien er naar uit om in 2022, in de deels nieuwe samenstelling, samen stappen te zetten om de toekomst van het fonds verder vorm te geven.

17 juni 2022

Raad van Toezicht Stichting Pensioenfonds Thales Nederland

Berry Debrauwer, voorzitter
Cora van Kleef
Peter Priester

Bijlage 1 bij verslag RvT: Overzicht aanbevelingen 2021

	Aanbeveling RvT
1	Evalueer in 2022 de nieuwe uitbestedingssituatie van het hebben van één vermogensbeheerder. Wat zijn de verschillen in positieve en negatieve zin ten opzichte van de oude situatie van twee beheerders? Wat zijn verbeterpunten? Hoe zit het met de countervailing power?
2	Blijf nadrukkelijk, eventueel in samenspraak met de andere 2 klanten, in gesprek met de directie van Centric over de continuïteit van de dienstverlening, mede in verband met het nieuwe pensioenstelsel.
3	Evalueer periodiek, voor het eerst eind 2022 het functioneren van de verschillende sleutelfuncties (houders en vervullers) en bepaal ook de toegevoegde waarde van de sleutelfuncties voor het fonds.
4	De raad beveelt aan tot een meer gestructureerde aanpak te komen van het HR-beleid en de uitvoering ervan van het pensioenfonds. Ook geeft de raad in overweging mutaties binnen het bestuur en de inrichting van het Pensioenbureau in samenhang te bezien.
5	Ondersteun de nieuwe compliance officer bij een zichtbare invulling van zijn rol.

Bijlage 2 bij verslag RvT: Opvolging aanbevelingen 2020

Besluitvorming moet herleidbaar en reproduceerbaar zijn, alsmede consistent met het geldende beleid van het fonds. De raad beveelt daarom aan de stappen in het besluitvormingsproces expliciet vast te leggen en daarbij onderscheid te maken in beeldvorming (wat speelt er ten aanzien van het onderwerp), oordeelsvorming (welke mogelijkheden zijn er en wat zijn daarvan de voor- en nadelen, hoe zijn deze te wegen) en besluitvorming (hoe kom ik alles afwegende tot het besluit).

Reactie bestuur	Ten behoeve van reproduceerbaarheid worden besluiten voorzien van een voorlegger. BOB-model is door het bestuur besproken met de Raad van toezicht en het bestuur past dit model ook toe.
Actie	Reeds opgepakt door bestuur
Status	afgehandeld

De raad beveelt aan tijdig te zorgen voor een exit strategie voor de uitvoering van de pensioenadministratie. Advies is daarbij de situatie op de uitvoeringsmarkt in algemene zin te betrekken bij de fondsstrategie. Dit mede in verband met de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel.

Reactie bestuur	Bestuur monitort de situatie nauwkeurig. Afspraken inzake situatie van discontinuïteit zijn gemaakt tussen SPTN/Centric en Axyware. Gesprek lid RvT en directie Axyware heeft plaatsgevonden. Gesprek met directie CentricPAiS over ontwikkelingen en strategie op 8 november 2021 heeft plaatsgevonden en is positief verlopen. Het bestuur plant op dit moment geen verdere acties ivm een exit strategie.
Actie	Reeds opgepakt door bestuur
Status	afgehandeld

De raad beveelt aan om:

- De inrichting van de interne audit functie naar een voldoende volwassenheidsniveau te brengen
- De totale inrichting van de sleutelfunctiehouders en -vervullers te betrekken in de bestuurlijke evaluatie.

Reactie bestuur	- inrichting van interne auditfunctie is naar verwachting in Q4 op voldoende niveau. - evaluatie zal opgepakt worden. Naar verwachting zal dit in Q2 2022 plaatsvinden.
Actie	bestuur
Status	- de interne audit heeft op dit moment 2 audits opgestart (governance en uitbestedingsmanagement). - loopt, gepland voor Q2 2022

De raad beveelt aan om alsnog opvolging te geven aan de aanbeveling van vorig jaar en daarnaast in 2021 een uitgebreide SIRA uit te voeren, waarbij in het bijzonder aandacht wordt besteed aan mogelijk nieuwe geïdentificeerde integriteitsrisico's als gevolg van structurele veranderingen (o.m. thuiswerken) door de coronacrisis.

Reactie bestuur	Is opgepakt. De SIRA is 24/9 opgestart onder begeleiding van Montae, wordt naar verwachting dit jaar (2021) nog afgerond.
Actie	bestuur
Status	In de bestuursvergadering van 19-11-2021 is de SIRA besproken en vastgesteld, afgehandeld

Evenwichtige belangenafweging is de primaire verantwoordelijkheid van het bestuur. Zeker bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel, zijn nog vele besluiten te nemen waarbij evenwichtige

belangenafweging een rol speelt. De raad beveelt aan om te komen tot een structurele werkwijze ten aanzien van de evenwichtige belangenafweging alsmede de vastlegging hiervan.

Reactie bestuur	Concept Besluitenwijzer is opgesteld
Actie	bestuur
Status	Is vastgesteld in bestuursvergadering van 19 november 2021, afgehandeld

Onderdeel van de fondsstrategie is het investeren in een nieuwe generatie bestuurders. In 2022 loopt de benoemingstermijn van twee huidige bestuurders af. De raad beveelt aan dit jaar echt werk te gaan maken van meer vernieuwing en diversiteit in het bestuur, teneinde de ambities op dit vlak in 2022 waar te maken.

Reactie bestuur	Er is een diversiteitsbeleid opgesteld.
Actie	bestuur
Status	afgehandeld

De raad beveelt aan om bij de eerstvolgende zelfevaluatie te reflecteren op hoe het bestuur omgaat met prioritering en planning van zaken die niet als urgent, maar wel als "to do" worden beschouwd.

Reactie bestuur	Meenemen in zelfevaluatie 2021
Actie	bestuur
Status	Is besproken tijdens de zelfevaluatie

Reactie van het bestuur op verslag Raad van Toezicht

Het bestuur bedankt de Raad van Toezicht (RvT) voor de samenwerking in 2021 en het verslag over haar werkzaamheden en constatering.

Eind 2021 heeft mevrouw Nauta afscheid genomen van de RvT van het fonds. Het bestuur dankt haar hartelijk voor haar actieve inzet en waardevolle bijdrage in de drie jaren dat zij lid is geweest van de RvT. Mevrouw Van Kleef-van Driel is per 1 januari 2022 begonnen als lid van de RvT. Wij denken in haar een kundige en betrokken toezichthouder te hebben gevonden en wensen haar veel succes in deze rol.

Zowel uit dit verslag als uit de contacten met de RvT blijkt dat de wettelijke taken op een professionele en deskundige wijze worden uitgevoerd. De RvT stelt zich ten opzichte van het bestuur opbouwend kritisch op en er is wederzijds respect en waardering voor elkaars standpunten en meningen.

Het bestuur neemt de aanbevelingen van de RvT graag mee in haar werkzaamheden in 2022. De werkwijze is hierbij dat indien het bestuur een aanbeveling niet (onverkort) overneemt, men uitlegt aan de RvT waarom ze een andere mening heeft. Het bestuur beschouwt de RvT naast interne toezichthouder ook als een waardevolle sparring- en gesprekspartner voor haar beeldvorming op diverse onderwerpen.

Het bestuur blijft ook in 2022 graag in gesprek met de RvT over de inrichting en vastlegging van besluitvormingsprocessen, het functioneren van de governance, ESG-risico's en bijbehorende compliance-eisen en het nieuwe pensioenstelsel. De RvT heeft het bestuur aangeboden met raad ter zijde te willen staan, ten aanzien van door het bestuur aangedragen onderwerpen. Het bestuur maakt hier graag gebruik van.

Ook op andere onderwerpen gaat het bestuur graag in gesprek en stelt hierbij de betrokkenheid en expertise vanuit de RvT zeer op prijs.

Hengelo, 17 juni 2022

Bestuur Stichting Pensioenfonds Thales Nederland

Verslag van het verantwoordingsorgaan

1. Inleiding

1.1 Taak Verantwoordingsorgaan (VO)

Het Bestuur legt jaarlijks verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop dat is uitgevoerd. Het Verantwoordingsorgaan toetst in het bijzonder of er op een evenwichtige manier rekening is gehouden met alle belanghebbenden.

Concreet heeft het verantwoordingsorgaan op basis van de Pensioenwet de bevoegdheid een algemeen oordeel te geven over:

- het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie waaronder de bevindingen van de Raad van toezicht,
- het door het bestuur gevoerde beleid in het afgelopen kalenderjaar, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst.

Daarnaast geeft het verantwoordingsorgaan, gevraagd en ongevraagd, adviezen over onderwerpen zoals vastgelegd in de Pensioenwet.

De indeling van dit verslag van het VO is als volgt:

- 2 Samenstelling en werkwijze van het VO
- 3 Advisering in 2021
- 4 Belangrijke onderwerpen en activiteiten in 2021
- 5 Oordeel VO over 2021
- 6 Verdere aanbevelingen VO op basis van verslagen Rvt en Actuaris
- 7 De toekomst
- 8 Eindoordeel
- 9 Aandachtspunten 2022

2. Samenstelling en werkwijze van het VO

2.1 Samenstelling van het VO

Per 1 januari 2021 bestond het VO uit de volgende leden:

- Otto van der Zeeuw, voorzitter (namens de gepensioneerden)
- Jan van Rijn, secretaris (namens de gepensioneerden)
- Eva Schuring (namens de werkgever)
- Vacature (namens de werkgever)
- Jos van Deemter (namens de deelnemers)
- Jos van den Bosch (namens de deelnemers)

In december 2020 heeft de directie van Thales Nederland Gert-Jan Beemer als kandidaat voor het VO voorgedragen. In de vergadering van het VO op 5 februari 2021 is Gert-Jan Beemer benoemd in het VO.

De leden van het VO zijn onbezoldigd. Alle kosten voor opleidingen, seminars en netwerkbijeenkomsten inclusief reis- en verblijfkosten worden door de SPTN vergoed conform de vastgestelde regeling vergoedingen.

2.2 Professionalisering van het VO

Alle leden van het VO voldoen aan de kennisnorm "Fundament voor VO". Meerdere leden zijn gecertificeerd op niveau A. Met dit kennisniveau is het mogelijk dat leden van het VO, indien gewenst, doorstromen naar het bestuur.

Als gevolg van de Corona maatregelen zijn er in 2021 alleen niet-fysieke gelegenheden geweest tot het volgen van seminars.

Het VO is op basis van kennis en ervaring een sparringpartner voor het Bestuur.

2.3 Werkwijze van het VO

Het VO heeft 11 interne VO-vergaderingen gehad. Er is 9x overlegd met het bestuur en er is 2x overleg met de Raad van toezicht geweest. Daarnaast hebben (individuele) VO leden deelgenomen aan diverse andere bijeenkomsten en overleggen waaronder met de actuaris en de accountant. Van alle VO-vergaderingen zijn verslagen gemaakt.

Als gevolg van de Corona maatregelen was het in “lockdown perioden” niet mogelijk om fysiek bij elkaar te komen. Via videoconferenties (Zoom) is zo goed mogelijk contact gehouden binnen het VO en ook met het bestuur, de Raad van toezicht, de actuaris en de accountant.

Midden 2021 heeft het VO een evaluatie gehouden van haar manier van (samen)werken. Tijdens de evaluatie is onder andere gekeken naar de verschillende rollen binnen het VO (Voorzitter, Secretaris en lid). Dit heeft geleid tot het herbenoemen van Otto van der Zeeuw tot voorzitter en is de secretaris rol overgenomen door Eva Schuring. Het VO dankt daarbij Jan van Rijn die in de voorgaande jaren de rol van secretaris uitstekend heeft ingevuld. Voor het notuleren is in 2021 professionele ondersteuning gezocht en gevonden in Renate ten Broeke.

De allereerste meeting van het VO in 2021 werd tevens een nadere kennismaking van met name Gert Jan Beemer. In deze meeting heeft het VO besloten haar werkwijze in kennisgroepen voort te zetten en bij een evaluatie in 2021 is ook vastgesteld dat de verschillende contacten nog niet optimaal liepen. De indeling in de groepen:

- a. Beleggen
- b. Governance, Risk en Compliance (GRC)
- c. Communicatie

is daarbij gehandhaafd.

Voor Beleggen zijn de VO-contactpersonen Jos van den Bosch, Jos van Deemter, voor GRC Eva Schuring en Otto van der Zeeuw en voor Communicatie Jan van Rijn en Gert Jan Beemer. Het voornemen was dat ieder van deze groepen zich meer ging oriënteren op de werkzaamheden van het bestuur van het door hen gekozen onderwerp zodat ook een verdieping over het onderwerp en werkwijze kon ontstaan.

Voor GRC is hiermee een vervolg gegeven aan het contact met de Riskcommissie en is een eerste contact geweest over de aanpak van de groep die de Interne Audit gaat uitvoeren. Contacten met de kandidaat Compliance Officer hebben door het afhaken van de kandidaat geen vervolg gekregen. Met de nieuwe Compliance Officer zullen we in 2022 kennismaken.

De communicatiegroep heeft een vervolg gegeven aan hun contact over 2020 en een inhoudelijke reactie gegeven op het beleidsplan. De opmerkingen zijn grotendeels door het bestuur overgenomen.

De groep voor beleggen is van start gegaan en heeft een voorlichting over het beleid gehad.

3. Advisering in 2021

In 2021 zijn een drietal adviezen door het bestuur gevraagd. Het betrof respectievelijk:

1. Premie 2022-2026
2. Communicatiebeleid en plan
3. Beloningenbeleid.

Op het communicatiebeleid en plan zijn door het VO aanpassingen voorgesteld, welke door het bestuur zijn overgenomen. Het VO advies van vorig jaar om actief de tevredenheid van de deelnemers over de communicatie te meten is door het bestuur gerealiseerd.

Op het beloningenbeleid en de premie 2022-2026 heeft het VO geadviseerd in lijn met het door het bestuur ter advies voorgelegde voorgenomen besluit.

4. Belangrijke onderwerpen en activiteiten in 2021

Door Corona en de overheidsmaatregelen ten gevolge van Corona was het voor het VO lastig om een deel van haar plannen uit te voeren. Dit betrof vooral zaken waar de VO leden intensief met elkaar samen gingen werken. Zo is een zogenaamde “hei-dag” om elkaar te leren kennen en het jaarplan door te nemen in drie etappes over de maanden verspreid uitgevoerd, mede doordat het

niet mogelijk bleek om fysiek bij elkaar te komen, wat voor een gezamenlijke evaluatie door het VO wel gewenst was. De fysieke bijeenkomst heeft daardoor in september plaatsgevonden. Met het Bestuur en de Raad van Toezicht hebben respectievelijk 5 en 2 bijpraatmomenten plaatsgevonden, en ter voorbereiding daarvan heeft het VO een interne vergadering gehad. Er heeft een gesprek met de certificerend actuaire en de accountant plaatsgevonden ter voorbereiding van het jaarverslag van het VO over 2020.

4.1 Evenwichtigheid en explicitering van besluiten

De evenwichtigheid van besluiten en met name hoe het bestuur die meenam bij haar besluitvorming is een aantal keren aan de orde geweest. Niet altijd was duidelijk welke besluiten aan de toets der evenwichtigheid moesten voldoen en op basis van welke inhoudelijke argumenten de afweging van belangen heeft plaatsgevonden. Om het VO in staat te stellen de evenwichtige belangenafweging te toetsen is dit essentieel. In de loop van het jaar is mede door introductie van het BOB-model (Beeldvorming, Oordeelsvorming en Besluitvorming) een aanpak met voorleggers door het bestuur ontwikkeld. In het jaar 2021 hebben deze het VO nog niet bereikt, maar in 2022 zijn de eerste aangereikt.

4.2 Verbeteren communicatieplan

In separate sessies met de betrokken bestuursleden heeft het VO verbeteringen aangereikt, met name in het communicatiebeleidsplan 2021-2024. Dit plan is nu gesplitst in een meerjarenbeleid en een jaarplan.

4.3 Situatie Centric

In de loop van het jaar is, mede getriggerd door de publiciteit, de situatie bij Centric een aantal keren aan de orde geweest. Het is duidelijk dat zowel het bestuur als de Rvt hier voortdurend aandacht voor heeft.

4.4 Voordracht nieuw lid Rvt

In de Raad van Toezicht heeft Krista Nauta besloten na haar eerste termijn te stoppen. Hierna is een procedure gestart, die geleid heeft tot de voordracht door het VO van Cora van Kleef tot nieuw lid in de Raad van toezicht. Zij is inmiddels benoemd. De gevolgde procedure is in goed overleg met het Bestuur en de Raad van toezicht tot stand gekomen en geëvalueerd. Op basis van deze ervaring is de procedure aangepast.

4.5 Invoering nieuwe pensioenwet en met name de rol van het VO daarin

Met bestuur en Rvt is een start gemaakt met het proces dat moet leiden tot het invoeren van het nieuwe pensioenstelsel. Omdat het VO bij de invoering een uitgebreidere rol krijgt is besloten om in 2022 zich hierop te gaan richten, onder andere door een aparte opleiding voor de leden.

5. Oordeel VO over 2021

5.1 Oordeel over het gevoerde beleid

Het VO ziet dat het beleid van het bestuur is gericht op koersvastheid en stabiliteit. Naar het oordeel van het VO biedt dit goede vooruitzichten voor de toekomst.

5.2 Oordeel over het handelen van het Bestuur

Goede punten en verbeterpunten die het handelen van het bestuur betreffen:

Goede punten

De online deelnemersvergadering was een goed initiatief dat succesvol is verlopen. Dit geldt eveneens voor de deelnemersenquête gericht op de mate van tevredenheid.

Omdat het niet altijd duidelijk was welke besluiten aan de toets der evenwichtigheid moesten voldoen en of evenwichtigheid dan werd meegewogen in het te nemen besluit is in de loop van het jaar is mede door introductie van het BOB-model een aanpak met voorleggers door het bestuur ontwikkeld. In het jaar 2021 hebben deze het VO nog niet bereikt maar in 2022 zijn de eerste aangereikt.

Er is afgesproken om bij de invoering van het nieuwe pensioenstelsel samen op te trekken. Het gaat nu vooral om gezamenlijk kennis op te doen van de wijzigingen en de gevolgen voor ons Pensioenfonds. Een gezamenlijke (Bestuur, Pensioenbureau, Vereniging van gepensioneerden, COR, werkgever, RvT en VO) kennissessie onder begeleiding van Willis Towers Watson heeft plaatsgevonden en afspraken over het vervolg zijn gemaakt.

Het jaarverslag is verbeterd in leesbaarheid.

Verbeterpunten

Zoals in 2020 al aangegeven, is het inzicht in de belangenafweging bij door het bestuur gemaakt besluiten ondanks toezeggingen achterwege gebleven. Dit heeft de toetsing op evenwichtigheid door het VO bemoeilijkt. In 2022 heeft het VO de eerste voorleggers ontvangen.

Ten aanzien van Compliance kan gesteld worden dat het opzetten hiervan moeizaam verloopt. De Compliance Officer die in 2021 zou starten, is toch niet begonnen. In 2022 is een nieuwe Compliance Officer aangesteld.

In de aanloop naar de verslaggeving over 2020 heeft het VO een flink aantal punten genoemd welke in het verslag van het bestuur verbeterd zouden kunnen worden. Dit betreft met name de visualisatie en de leesbaarheid. Hoewel er in het verslag over 2021 goede stappen zijn gemaakt is het VO van mening dat er op deze punten nog meer verbetering mogelijk is.

6. Verdere aanbevelingen VO op basis van verslagen Rvt en Actuaris

Het VO onderschrijft de aanbevelingen van de Rvt zoals neergelegd in het verslag van de Rvt over het jaar 2021. Het VO vraagt het bestuur door te gaan op de ingeslagen weg en goede opvolging te geven, met name het aspect van explicitering van het besluitvormingsproces.

Verder onderschrijft het VO de aanbeveling van de certificerend actuaris op het onderwerp "Grondslagen en waarderingsmethodiek", met name over het resultaat op vervroeging, aangezien dit volgens de actuaris "leidt tot een verlies van waarde voor de deelnemers".

7. De toekomst

Het nieuwe pensioenstelsel vergt een verdiepingsslag en een verdere uitwerking in 2022 en de jaren erna. In de komende tijd zal er besloten moeten worden of en hoe het SPTN overgaat naar het nieuwe stelsel en als er wordt overgegaan op welke wijze deze overgang gaat plaatsvinden. De ambitie van het VO is om hierin een actieve sparringpartner te zijn, en de belangen van de deelnemers evenwichtig te dienen.

8. Eindoordeel

Het VO geeft een positief oordeel over het handelen van het bestuur, het gevoerde en opgetekende beleid. Met de kanttekening dat het VO in het kader van de evenwichtige belangenafweging het belang van tijdige betrokkenheid en inzichtelijkheid benadrukt.

Het VO ziet de toekomst van het fonds met vertrouwen tegemoet.

9. Aandachtspunten VO voor 2022

- Nieuw pensioenstelsel
- Evenwichtigheid van besluiten met BOB-methode

- Governance en Compliance implementatie
- Aandacht voor slapers
- Rollen SPTN gremia

Hengelo, 17 juni 2022

Verantwoordingsorgaan Stichting Pensioenfonds Thales Nederland

Reactie van het bestuur op het verslag van het VO

Het verslag van het verantwoordingsorgaan is een goede weergave van de gevoerde discussies, maar ook van de betrokkenheid van het orgaan bij het fonds.

Het bestuur dankt het VO voor het positieve oordeel over het handelen van het bestuur alsmede voor het uitgesproken vertrouwen voor de toekomst. Het bestuur waardeert de positieve punten die door het VO zijn opgemerkt.

Vanzelfsprekend zal het bestuur de door het VO gemaakte verbeterpunten ter harte nemen en waar nodig veranderingen doorvoeren. Wanneer het bestuur besluit een verbeterpunt niet (geheel) in haar beleid mee te nemen, zal dit aan het VO met argumenten worden toegelicht.

Ten aanzien van evenwichtige belangenafweging bij besluitvorming heeft het bestuur eind 2021 een besluitwijzer opgesteld. Deze besluitwijzer kan het bestuur helpen met het bepalen van de routing van besluiten en evenwichtige belangenafweging. In 2022 zijn hierin al de eerste stappen gezet. Het bestuur heeft er vertrouwen in dat dit een goede basis vormt voor de toekomst.

Wat betreft de invulling van de functie van de Compliance Officer stond het bestuur inderdaad voor een uitdaging. De vacature is uiteindelijk definitief in maart 2022 ingevuld door mevrouw S. Holwerda. De noodzakelijke werkzaamheden in het kader van de compliance functie zijn in de tussentijd waargenomen door het Bureau Pensioenzaken.

Het bestuur ervaart de relatie tussen het VO en de andere organen van het fonds als open en constructief. Het bestuur heeft altijd de ambitie om volledig transparant te zijn en het VO en de andere organen zo goed mogelijk te informeren en waar mogelijk te betrekken. De frequente overleggen tussen het bestuur en VO en de uitbreiding van de bestuursdelegatie die participeert in deze overleggen vormen een goede basis voor de toekomst.

Het bestuur bedankt de leden van het VO voor de constructieve samenwerking in 2021 en kijkt er naar uit deze samen met het VO in 2022 voort te zetten.

Hengelo, 17 juni 2022

Bestuur Stichting Pensioenfonds Thales Nederland

Jaarrekening

In dit hoofdstuk presenteert het bestuur van Stichting Pensioenfonds Thales Nederland (hierna 'het Fonds'), statutair gevestigd te Hengelo, de jaarrekening over boekjaar 2021 eindigend op 31 december 2021. In hoofdstuk Overige gegevens volgen de verklaringen van de certificerend actuaris en van de accountant van het Fonds.

De in dit hoofdstuk vermelde bedragen zijn in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

Balans per 31 december

(na voorgestelde bestemming saldo baten en lasten)

(x € 1.000)	Toelichting *)	2021 EUR	2020 EUR
Activa			
Vastgoedbeleggingen		200.065	164.073
Aandelen		774.499	652.072
Vastrentende waarden		940.600	975.909
Derivaten		43.039	117.994
Overige beleggingen		6.399	20.815
Beleggingen voor risico fonds	1.4.1	<u>1.964.602</u>	<u>1.930.863</u>
Vorderingen en overlopende activa	1.4.2	872	920
Overige activa	1.4.3	<u>3.016</u>	<u>4.494</u>
		1.968.490	1.936.277
Passiva			
Stichtingskapitaal en reserves	1.4.4	456.539	251.115
Technische voorziening voor risico fonds	1.4.5		
Voorziening pensioenverplichting		1.469.632	1.558.456
		<u>1.469.632</u>	<u>1.558.456</u>
Overige schulden en overlopende passiva	1.4.6	<u>42.319</u>	<u>126.706</u>
		1.968.490	1.936.277

*) De nummering verwijst naar de toelichting

Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)	%	%
Actuele dekkingsgraad	130,7	115,8
Beleidsdekkingsgraad	124,2	107,6

Staat van baten en lasten

(x € 1.000)	Toelichting	2021 EUR	2020 EUR
Baten			
Premiebijdragen	1.5.1	30.652	34.596
Beleggingsopbrengsten	1.5.2	124.593	188.935
		155.245	223.531
Lasten			
Pensioenuitkeringen	1.5.3	38.414	35.669
Pensioenuitvoeringskosten	1.5.4	959	1.000
Mutatie technische voorzieningen:			
Pensioenopbouw		46.503	37.907
Indexering en overige toeslagen		16.203	35
Rentetoevoegingen		-8.429	-4.636
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-39.202	-36.429
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		741	586
Wijziging marktrente		-101.129	168.071
Wijziging overige actuariële uitgangspunten		530	-34.699
Inkoop uit hoofde van VPL regeling		114	8.732
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen		-4.155	-94
		-88.824	139.473
Saldo overdrachten van rechten	1.5.5	-728	-349
		-50.179	175.793
Saldo van baten en lasten		205.424	47.738

Bestemming van het saldo van baten en lasten

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Algemene reserve	205.424	47.738
Saldo van baten en lasten	205.424	47.738

Kasstroomoverzicht

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	30.662	36.660
Ontvangen waardeoverdrachten	889	655
Betaalde pensioenuitkeringen	-38.355	-35.628
Betaalde waardeoverdrachten	-273	-213
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-943	-1.018
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-8.020	456
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen *1)	960.383	1.524.841
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten *2)	27.728	33.083
Aankopen beleggingen *1)	-898.333	-1.610.464
Overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen *3)	-79.233	60.603
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-4.003	-6.411
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	6.542	1.652
Mutatie geldmiddelen	-1.478	2.108
Geldmiddelen per 1 januari	4.494	2.386
Mutatie geldmiddelen	-1.478	2.108
Geldmiddelen per 31 december	3.016	4.494

- 1) De kasstromen verkopen-, aflossingen aan- en verstrekkingen van beleggingen betreffen de kasstromen zoals uitgevoerd binnen de beleggingsportefeuille bij de verschillende vermogensbeheerders;
- 2) De kasstromen directe beleggingsopbrengsten betreffen kasstromen op basis van de vermogensbeheerders, hierbij is de feitelijke kasstroom voor het Fonds niet gecorrigeerd op het feit dat de directie beleggingsopbrengsten (deels) automatisch herbelegd worden binnen de beleggingsportefeuille bij de verschillende vermogensbeheerders en derhalve voor het Fonds geen kasstroom betreffen;
- 3) De kasstromen overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen bestaan uit:
 - a. Mutatie liquide middelen gepresenteerd onder overige beleggingen in tabel (1.4.1);
 - b. Mutatie schulden collateral en beleggingscrediteuren zoals gepresenteerd in tabel (1.4.6);
 - c. Mutatie vorderingen beleggingen zoals gepresenteerd in tabel (1.4.2).

Toelichting behorende tot de jaarrekening

1.1 Algemene toelichting

1.1.1 Inleiding

Stichting Pensioenfonds Thales Nederland (hierna: het Fonds), statutair gevestigd aan Zuidelijke Havenweg 40 7554 RR te Hengelo (Overijssel) is opgericht op 1 oktober 1948. De laatste statutenwijziging was op 20 december 2018. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41027030. Het Fonds is een ondernemingspensioenfonds en is aangesloten bij de koepelorganisatie de Pensioenfederatie (de overkoepelende organisatie van ondernemingspensioenfondsen, bedrijfstakpensioenfondsen en beroepspensioenfondsen).

Het Fonds is verantwoordelijk voor het zorgdragen voor de pensioenaanspraken die in het kader van de collectieve pensioenregeling van Thales Nederland B.V. zijn toegezegd. De collectieve pensioenregeling is bestemd voor medewerkers van Thales Nederland B.V. en gelieerde ondernemingen.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2021, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2021.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610. De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

Het bestuur heeft op 17 juni 2022 de jaarrekening opgemaakt.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaand jaar.

Schattingswijzigingen

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. In 2021 hebben er geen schattingswijzigingen plaatsgevonden.

Continuïteit

De jaarrekening van het Fonds is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling, waarbij het bestuur van het Fonds concludeert dat het hanteren van deze veronderstelling op basis van de huidige inzichten voor de komende 12 maanden gerechtvaardigd is.

1.1.2 Algemene grondslagen

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het Fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen e.d., worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	31 december 2021	31 december 2020
	EUR	EUR
USD	0,88	0,85
GBP	1,19	1,15
CAD	0,70	0,66
DKK	0,13	0,13
SEK	0,10	0,10
HKD	0,11	0,11
CHF	0,97	0,92
JPY	0,01	0,01

1.1.3 Specifieke grondslagen

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Beleggingen voor risico fonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Participaties in beleggingsinstellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen. Lopende interestposities uit hoofde van beleggingen worden verantwoord als onderdeel van de marktwaarde van de betreffende beleggingscategorie.

Vastgoedbeleggingen

De beleggingscategorie vastgoed bestaat uit: vastgoed aandelen en vastgoedbeleggingsfondsen. Beursgenoteerd (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Indien de vastgoedbeleggingen worden gehouden via niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen, dan wordt de actuele waarde bepaald door de intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgave van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Aandelen

De beleggingscategorie aandelen bestaat uit: aandelen, private equity fondsen en aandelenbeleggingsfondsen.

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. De aandelen die worden gehouden via niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen; de actuele waarde is afgeleid van de per balansdatum geldende koersen van de onderliggende aandelen.

Vastrentende waarden

De beleggingscategorie vastrentende waarden bestaat uit: obligaties, asset-backed securities leningen, floating rate notes, obligatiebeleggingsfondsen, onderhandse leningen en geldmarktfondsen.

Het betreft geldmarktfondsen waarin de collateral van de swap overlay portefeuille wordt belegd. De rente wordt dagelijks geaccumuleerd en in nieuwe participaties uitgekeerd. Beleggingsdebiteuren en beleggingscrediteuren zijn respectievelijk onder overige activa en overige passiva opgenomen. Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers.

Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Couponrente wordt in de staat van baten en lasten verantwoord onder directe beleggingsopbrengsten. Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen worden verantwoord in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebepaling plaats op basis van de geschatte toekomstige netto kasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de ultimo boekjaar geldende marktrente en rekening houdend met het risicoprofiel (kredietrisico; oninbaarheid) en de looptijden.

Financiële instrumenten die middels een andere geschikte methode zijn gewaardeerd zijn o.a. Equity funds, die geen direct waarneembare marktnotering hebben in een actieve markt. De waarde van deze financiële instrumenten wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

De lopende intrest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd als onderdeel van de marktwaarde van de vastrentende waarden. Daarbij wordt aangesloten bij het vermogensbeheerverslag.

Derivaten

De beleggingscategorie derivaten bestaat uit: fx forwards, index futures en interest rate swaps en rights. Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnotering of als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen. Indien een derivatenpositie negatief is wordt het bedrag onder de schulden verantwoord.

Overige beleggingen

De beleggingscategorie overige beleggingen bestaat uit Liquide middelen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Hieronder worden de liquide middelen opgenomen voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Het eigen vermogen van het Fonds bestaat uit het stichtingskapitaal en verschillende reserves. Het stichtingskapitaal en de reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle activa en verplichtingen, inclusief technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen zijn verwerkt in de balans. Op basis van de Pensioenwet moet minimaal een eigen vermogen van ruim 4% van de voorziening pensioenverplichtingen aangehouden worden. De grondslagen voor de verschillende componenten van het eigen vermogen worden hieronder nader toegelicht:

Algemene reserve

Het eigen vermogen van het Fonds bestaat uit de algemene reserve en een bestemmingsreserve. De algemene reserve wordt bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle activa en verplichtingen, inclusief technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen zijn verwerkt in de balans.

Premie-egalisereserve

Vanaf boekjaar 2016 houdt het Fonds een premie-egalisereserve aan. Jaarlijks wordt het verschil tussen de doorsneepremie en de gedempte kostendekkende premie aan deze premie-egalisereserve toegevoegd. De premie-egalisereserve bedraagt overigens nooit meer dan 5 miljoen euro.

Technische voorziening

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (indexatie-) toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van de op de balansdatum geldende pensioenreglementen en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Voor alle deelnemers wordt het bepaalde man / vrouw systeem toegepast. Hierbij wordt tot de pensioenleeftijd (68 jaar) verondersteld dat iedereen een partner heeft.

Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten (ook voor indexatiebesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen. Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit door middel van reservering van de toekomstige opbouw.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

Markttrente: De technische voorzieningen worden berekend tegen actuele waarde, mede door gebruik te maken van de rentetermijnstructuur, die DNB maandelijks publiceert.

Overlevingstafels: Het Fonds hanteert de Prognosetafel AG2020 en fondsspecifieke ervaringssterfte op basis van het Willis Towers Watson Ervaringssterftemodel 2020.

Kostenopslag ter grootte van 2,1% van de voorziening voor pensioenverplichtingen in verband met toekomstige administratie- en excassokosten. Kostenopslag ter grootte van 0,75% van de voorziening voor pensioenverplichtingen latent partnerpensioen in verband met wezenpensioen.

Onder Overige technische voorzieningen worden voorzieningen opgenomen voor met de pensioenverplichtingen samenhangende risico's met betrekking tot arbeidsongeschiktheidsuitkeringen voor zover niet opgenomen in de berekening van de pensioenvoorziening. Bij de bepaling van de Overige technische voorzieningen is gekeken naar de werknemers die op het moment van berekening van de voorziening ziek maar nog niet arbeidsongeschikt zijn.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Dekkingsgraad

De (nominale) dekkingsgraad van het Fonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Onder het FTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen voor risico fonds

Premiebijdragen zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben. Op basis van extrapolatie vindt een schatting plaats voor zover van de werkgever te ontvangen informatie niet is verkregen. De daarin begrepen dekking voor incassokosten wordt bij het actuariële resultaat op kosten verantwoord. Vanaf boekjaar 2016 houdt het Fonds een premie-egalisereserve aan. Jaarlijks wordt het verschil tussen de doorsneepremie en de gedempte kostendekkende premie aan deze premie-egalisereserve toegevoegd. De premie-egalisereserve bedraagt overigens nooit meer dan 5 miljoen euro.

Beleggingsresultaten

Beleggingsresultaten zijn aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben. Directe en indirecte resultaten en aan de verslagperiode toe te rekenen (gefactureerd of nog te factureren) kosten van beleggingen, worden afzonderlijk gepresenteerd. Onder de directe resultaten worden opbrengsten uit rente, dividend en dergelijke gepresenteerd. Dividend wordt op het moment van betaalbaarstelling verantwoord. Waardeveranderingen zijn indirecte beleggingsresultaten en worden aan de periode toegerekend waarin zij optreden.

Overige baten

Overige baten zijn aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw met betrekking tot ouderdomspensioen wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van pensioenrechten plaatsvindt. De verplichtingen met betrekking tot nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen worden opgenomen in de periode waarin ze ontstaan. De (gedeeltelijk) premievrije opbouw van arbeidsongeschikten wordt ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin de ziekte is ontstaan.

Toeslagverlening (korting)

De verhoging van de technische voorzieningen uit hoofde van indexering, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment waarop de toezegging wordt gedaan.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de technische voorziening wordt een rente van -/- 0,533% (2020: -/- 0,324%) toegevoegd op basis van de eenjaarsrente op de interbancaire swapmarkt primo verslaggevingsperiode. De rentetoevoeging wordt berekend over het gemiddelde van de stand van de voorziening ultimo periode, de laatste exclusief het effect van de indexering.

Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De vrijval wordt ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening zijn voorzien.

Wijziging marktrente

De wijziging marktrente op balansdatum als gevolg van wijzigingen in de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Wijzigingen uit hoofde van overdracht van rechten

Het saldo van de actuariële inkomende en uitgaande waardeoverdrachten wordt toegerekend aan de periode waarop het betrekking heeft.

Wijziging actuariële uitgangspunten en actualiseren overlevingskansen

De mutatie van de voorziening als gevolg van de aanpassing van de actuariële grondslagen in het verslagjaar wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Overige wijzigingen

De overige mutaties worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Saldo overdracht van rechten

Waardeoverdrachten worden in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment van de overdracht van de pensioenverplichtingen.

Overige lasten

Overige lasten zijn toegerekend aan periode waarop ze betrekking hebben.

1.1.4 Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

1.2 Toelichting op de Balans

1.2.1 Beleggingen voor risico fonds

Overzicht totale waarde per beleggingscategorie

Ultimo 2021

(x € 1.000)	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per						
1 januari 2021	164.073	652.072	975.909	116.446	20.815	1.929.315
Aankopen	105.964	113.782	678.587	-	-	898.333
Verkopen	-113.406	-166.362	-685.875	5.260	-	-960.383
Overige mutaties	393	-393	71	-1.062	-13.782	-14.773
Waardemutaties	43.041	175.400	-28.092	-88.649	-634	101.066
Stand per 31 december 2021	200.065	774.499	940.600	31.995	6.399	1.953.558

Bij: Derivaten met een negatieve waarde

11.044

1.964.602

Ultimo 2020

(x € 1.000)	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per						
1 januari 2020	154.118	592.447	867.110	45.816	7.546	1.667.037
Aankopen	154.937	349.219	1.106.308	-	-	1.610.464
Verkopen	-129.083	-341.437	-1.039.292	-15.029	-	-1.524.841
Overige mutaties	288	237	45	421	13.687	14.678
Waardemutaties	-16.187	51.606	41.738	85.238	-418	161.977
Stand per 31 december 2020	164.073	652.072	975.909	116.446	20.815	1.929.315

Bij: Derivaten met een negatieve waarde

1.548

1.930.863

Derivaten met een negatieve waarde zijn verantwoord onder de overige schulden en overlopende passiva.

Onderpand met betrekking tot derivaten

Het Fonds belegt in derivaten. Afhankelijk van de waarde van de derivaten ontvangt of verstrekt het Fonds onderpand. Bij een positieve waarde van de derivaten ontvangt het Fonds onderpand, bij een negatieve waarde verstrekt het Fonds onderpand.

Het Fonds heeft eind 2021 € 27,5 miljoen (2020: 106,1 miljoen) aan onderpand ontvangen in de vorm van liquiditeiten als gevolg van positieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking.

Het Fonds heeft eind 2021 € 16,5 miljoen (2020: € 19,3 miljoen) aan onderpand verstrekt in de vorm van (staats) obligaties en € 0,3 miljoen (2020: € 0,2 miljoen) aan onderpand verstrekt in de vorm van liquiditeiten als gevolg van negatieve waardeontwikkeling van de derivaten.

Securities lending

Het Fonds stelt geen deel van de aandelen- en obligatiebeleggingen beschikbaar voor het in bruikleen geven van effecten.

Reële waarde

Voor de meerderheid van de beleggingen is sprake van objectief vast te stellen frequente marktnoteringen. Voor bepaalde beleggingen zijn deze niet beschikbaar en vindt waardering plaats op basis van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten en het gebruik van schattingen. Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etc.) en kunnen daarom niet met precisie worden vastgesteld. Op basis van deze verscheidenheid en gradaties in waarderingmethoden dienen de beleggingen te worden ingedeeld naar drie verschillende waarderingsniveaus:

- Niveau 1: De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen in een actieve markt.
- Niveau 2: De waarde wordt direct of indirect vastgesteld met behulp van de netto contante waarde berekening. Daarnaast vallen derivaten die volgens een waarderingmethode, waarbij gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata, onder deze categorie.
- Niveau 3: Andere geschikte methode. Financiële instrumenten die middels een andere geschikte methode zijn gewaardeerd zijn o.a. Hedge funds, Equity funds, Infrastructure funds en Commodity funds die geen direct waarneembare marktnotering hebben in een actieve markt. De waarde van deze financiële instrumenten wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

Op basis van deze indeling kan de beleggingsportefeuille (inclusief liquide middelen, maar exclusief lopende interest en de negatieve derivaten) als volgt worden samengevat:

<i>(x € 1.000)</i>	Genoteerde marktprijzen EUR	Netto contante waarde EUR	Andere methode EUR	Totaal EUR
Actief per 31 december 2021				
Vastgoedbeleggingen	200.047	-	18	200.065
Aandelen	774.499	-	-	774.499
Vastrentende waarden	940.600	-	-	940.600
Derivaten	-	31.995	-	31.995
Overige beleggingen	6.399	-	-	6.399
	1.921.545	31.995	18	1.953.558

	Genoteerde marktprijzen	Netto contante waarde	Andere methode	Totaal
Actief per 31 december 2020				
Vastgoedbeleggingen	164.008	-	65	164.073
Aandelen	652.072	-	-	652.072
Vastrentende waarden	975.905	-	4	975.909
Derivaten	-	116.446	-	116.446
Overige beleggingen	20.815	-	-	20.815
	1.812.800	116.446	69	1.929.315

Belegde waarden in vastgoed

De vastgoedbeleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

<i>(x € 1.000)</i>	2021 EUR	2020 EUR
Indirect vastgoed	200.065	164.073
Stand per 31 december	200.065	164.073

Belegde waarden in aandelen

De aandelen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Beursgenoteerde aandelen	8.368	4.091
Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsentiteiten die beleggen in aandelen	766.131	647.981
Stand per 31 december	774.499	652.072

Belegde waarden in vastrentende waarden

De vastrentende waarden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Directe vastrentende waardenbeleggingen:		
Obligaties	714.404	708.161
	<u>714.404</u>	<u>708.161</u>
Indirecte vastrentende waardenbeleggingen:		
Obligatiebeleggingsfondsen	109.429	97.120
Geldmarktfondsen	111.320	165.252
Lopende interest vastrentende waarden	5.446	5.376
	<u>226.196</u>	<u>267.748</u>
Stand per 31 december	940.600	975.909

Belegde waarden in derivaten

De derivaten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Positieve waarde	43.039	117.994
Negatieve waarde	11.044	1.548
	<u>31.995</u>	<u>116.446</u>
Rente derivaten	33.864	105.622
Valuta derivaten	6.596	8.755
Aandelenderivaten	48	24
	<u>40.508</u>	<u>114.401</u>
Lopende interest derivaten	2.531	3.593
Stand per 31 december	43.039	117.994

Het in de balans verantwoorde saldo derivaten is niet gelijk aan het in onderstaande tabellen genoemde saldo derivaten. Dit wordt veroorzaakt doordat in de onderstaande tabellen het doorkijk-principe wordt toegepast.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2021

Type contract	Contractomvang EUR	Actuele waarde activa EUR	Actuele waarde passiva EUR
Aandelen derivaten	78.013	47.939	-
Rente derivaten	503.337.526	33.889.152	10.837.910
Valuta derivaten	643.402.966	7.163.116	578.800
Krediet derivaten	2.597.933	263.024	4.979
	1.149.416.438	41.363.231	11.421.689

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2020

Type contract	Contractomvang EUR	Actuele waarde activa EUR	Actuele waarde passiva EUR
Aandelen derivaten	4	-	-
Overige derivaten	930	67	-
Rente derivaten	611.557	105.865	1.148
Valuta derivaten	594.544	9.979	624
	1.207.035	115.911	1.772

Belegde waarde in overige beleggingen

De overige beleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Liquide middelen	6.399	20.815
Stand per 31 december	6.399	20.815

1.2.2 Vorderingen en overlopende activa

Specificatie vorderingen en overlopende activa

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Vorderingen op werkgever	-	10
Beleggingsdebiteuren	871	910
Uitkeringen	1	-
Stand per 31 december	872	920

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

1.2.3 Overige activa

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Liquide middelen	3.016	4.494
Stand per 31 december	3.016	4.494

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. Bankrekeningen die beheerd worden door de vermogensbeheerder zijn onder de overige beleggingen opgenomen. Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

1.2.4 Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen 2021

<i>(x € 1.000)</i>	Premie egalisatie reserve	Algemene reserve	Totaal
Stand per 1 januari 2021	5.000	246.115	251.115
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-	205.424	205.424
Stand per 31 december 2021	5.000	451.539	456.539

Mutatieoverzicht eigen vermogen 2020

<i>(x € 1.000)</i>	Premie egalisatie reserve	Algemene reserve	Totaal
Stand per 1 januari 2020	5.000	198.377	203.377
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-	47.738	47.738
Stand per 31 december 2020	5.000	246.115	251.115

Solvabiliteit

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	%	EUR	%
Aanwezig vermogen	1.921.171	130,7	1.804.571	115,8
Af: technische voorzieningen op FTK-waardering	1.469.632	100,0	1.558.456	100,0
Eigen vermogen	451.539	30,7	246.115	15,8
Af: vereist eigen vermogen	319.424	21,7	326.319	20,9
Vrij vermogen	132.115	9,0	-80.204	-5,1
Minimaal vereist eigen vermogen	61.305	4,2	66.123	4,2
Actuele dekkingsgraad		130,7		115,8
Beleidsdekkingsgraad		124,2		107,6

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het Fonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het Fonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder toelichting Risicobeheer.

De dekkingsgraad is als volgt berekend: ((Totale activa -/- kortlopende schulden en premie-egaliseringsreserve) / Technische voorzieningen) * 100%.

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddeld van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden. Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, bevindt het Fonds zich in een situatie van dekkingstekort. Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad, maar wel tenminste gelijk is aan de minimaal vereiste dekkingsgraad, bevindt het Fonds zich in een situatie van reservetekort.

De solvabiliteit van het Fonds is toereikend. Er is geen sprake van een dekkings- of reservetekort per 31 december 2021.

Het verloop van de actuele dekkingsgraad kan als volgt worden gespecificeerd:

(x € 1.000)	Werkelijk	Werkelijk
	2021	2020
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	115,8%	114,0%
Premie	-1,5%	-1,3%
Uitkeringen	0,4%	0,4%
Toeslagverlening	-1,2%	0,0%
Verandering van de rentetermijnstructuur	8,0%	-12,1%
Rendement op beleggingen	8,7%	13,7%
Overige oorzaken en kruiseffecten	0,5%	1,1%
Dekkingsgraad per 31 december	130,7%	115,8%

Herstelplan

Per 1 januari 2021 lag de beleidsdekkingsgraad onder de vereiste dekkingsgraad. De vereiste dekkingsgraad is van belang om vast te stellen of het fonds zich in een tekortsituatie bevindt. Fondsen met een tekort moeten jaarlijks vóór 1 april een herstelplan opstellen en indienen bij DNB. Het Fonds heeft begin 2021 vastgesteld dat, op basis van de vereisten volgens het FTK, sprake was van een tekortsituatie (reservetekort) en op grond hiervan op 22 maart 2021 een herstelplan bij DNB ingediend. Dit herstelplan is goedgekeurd door de DNB op 19 mei 2021.

Ultimo 2021 was geen sprake van een reservetekort, hierdoor heeft het Fonds geen herstelplan aan DNB verstuurd.

In 2021 heeft de dekkingsgraad zich ten opzichte van het herstelplan zich als volgt ontwikkeld:

<i>(x € 1.000)</i>	Werkelijk 2021	Herstelplan 2021
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	115,8%	115,6%
Premie	-1,5%	-1,4%
Uitkeringen	0,4%	0,4%
Toeslagverlening	-1,2%	0,0%
Verandering van de rentetermijnstructuur	8,0%	0,0%
Rendement op beleggingen	8,7%	4,5%
Overige oorzaken en kruiseffecten	0,5%	-0,2%
Dekkingsgraad per 31 december	130,7%	118,9%

De dekkingsgraad bedroeg op 31 december 2021 130,7%, het fonds is hiermee uit herstel per 31 december 2021.

1.2.5 Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen is bepaald volgens de opgebouwde rechten methode en geeft de uit het pensioenreglement voortvloeiende verplichtingen per balansdatum weer van het Fonds tegenover al haar deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden. Bijzondere partners worden niet separaat als deelnemer aangemerkt. Bij toepassing van deze methode ontstaat geen financieringsachterstand.

De technische voorzieningen zijn bepaald met overlevingskansen op basis van de Prognosetafel AG2020, zoals gepubliceerd door het Actuarieel Genootschap. Deze tafels zijn toegepast met toepassing van de ervaringssterfte.

Mutatieoverzicht voorziening pensioenverplichtingen

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	1.558.456	1.418.983
Pensioenopbouw	46.503	37.907
Indexering en overige toeslagen	16.203	35
Rentetoevoegingen	-8.429	-4.636
Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-39.202	-36.429
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	741	586
Wijziging marktrente	-101.129	168.071
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	530	-34.699
Inkoop uit hoofde van VPL regeling	114	8.732
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	-4.155	-94
Stand per 31 december	1.469.632	1.558.456

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen

(x € 1.000)	2021		2020	
	aantallen	EUR	aantallen	EUR
Actieve deelnemers	2.221	623.354	2.027	650.905
Pensioengerechtigden	1.996	662.696	1.916	641.838
Gewezen deelnemers	1.404	147.909	1.411	227.475
Overigen		5.446		6.184
Netto pensioenverplichtingen	5.621	1.439.405	5.354	1.526.402
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling		30.227		32.054
Stand per 31 december		1.469.632		1.558.456

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand. Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Het saldo Gewezen deelnemers is afgenomen ten opzichte 2021 door de migratie van de pensioenadministratie van Maia naar het huidige pensioenadministratiesysteem Axylife, waarin de betreffende deelnemers anders zijn geclassificeerd.

Korte beschrijving van de pensioenregeling(en)

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 68 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,875% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. Tevens bestaat er recht op nabestaanden- en wezenpensioen. Jaarlijks beslist het bestuur van het Fonds over de mate waarin de opgebouwde aanspraken worden geïndexeerd. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling als een uitkeringsovereenkomst. De belangrijkste kenmerken van de regeling zijn opgenomen in het bestuursverslag.

Toeslagverlening

De toeslagen op pensioenrechten en pensioenaanspraken worden jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het Fonds. Er bestaat een ambitie om jaarlijks de pensioenrechten en pensioenaanspraken aan te passen. De daadwerkelijke toeslag in een jaar is voorwaardelijk en is afhankelijk van de hoogte van de beschikbare middelen. De toeslag bedraagt maximaal de stijging van de consumentenprijsindex (cpi, afgeleid), zoals vastgesteld door het CBS. Als referentieperiode wordt gebruikt juli tot juli.

Er is geen recht op toekomstige toeslagen. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst wordt geïndexeerd. Het Fonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen. Toeslagen zijn

afhankelijk van de middelen van het Fonds. Onder het FTK worden strengere eisen gesteld aan de toeslagverlening door pensioenfondsen. Voor een nadere toelichting hierop wordt verwezen naar het bestuursverslag.

Het bestuur heeft in 2021 besloten over toeslagverlening op de pensioenaanspraken per 1 januari 2022. Bij de bepaling van de voorziening voor pensioenverplichtingen is met dit besluit rekening gehouden. De pensioenrechten en pensioenaanspraken zijn dit jaar met 1,12% (2020: 0%) geïndexeerd.

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd voor zover in het verleden niet voor 100% is geïndexeerd. Om inhaaltoeslagen te kunnen toekennen is een hoge dekkingsgraad vereist en dient er ook fiscale ruimte te bestaan om inhaaltoeslagen te kunnen toekennen. Inhaaltoeslagen zijn daarom op korte termijn niet te verwachten. Het bestuur van het Fonds geeft in zijn jaarrekening elk jaar een specificatie van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen.

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariële berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerend met -0,533% (2020: -0,324%), op basis van de eenjaarsrente op de interbancaire swapmarkt aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariële berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode. Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariële berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Per 1 januari 2021 zijn de door DNB voorgeschreven UFR-parameters gewijzigd. Het effect hiervan bedraagt € 12.937 duizend. Het effect in de ontwikkeling in de rente-termijnstructuur zelf bedraagt over het boekjaar € -114.066 duizend. Beide effecten zijn verantwoord onder het hoofd 'Wijziging marktrente'.

De ontwikkeling van de marktrente vanaf 2019 tot en met 2021

	Gemiddelde rente
2021	0,53%
2020	0,07%
2019	0,63%

Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruikgemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de

vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, lang leven, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het Fonds. De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een proces waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het Fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Actualiseren overlevingskansen

Het Fonds gebruikt de meest recente informatie over de overlevingskansen van de Nederlandse bevolking bij het berekenen van de technische voorzieningen. Voor het boekjaar 2021 wordt gebruikgemaakt van de Prognosetafel AG2020. De algemene sterftetekansen die volgen uit de tafel worden voor het Fonds gecorrigeerd met fondsspecifieke ervaringssterfte op basis van het Willis Towers Watson Ervaringssterftemodel 2020.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

De waarde van de pensioenverplichtingen is hoger geworden als gevolg van actuariële inkomende en uitgaande waardeoverdrachten.

Het Fonds is wettelijk verplicht om op verzoek van een werknemer mee te werken aan waardeoverdracht, als de werknemer gaat deelnemen in een andere pensioenregeling. Deze overdracht betreft de waarde van de tot dan toe bij de huidige pensioenuitvoerder opgebouwde pensioenaanspraken. De ontvangende pensioenuitvoerder is verplicht om de overgedragen gelden aan te wenden voor de toekenning van pensioenaanspraken die minimaal gelijkwaardig zijn aan de oorspronkelijk opgebouwde aanspraken. Onder toelichting 1.5.5 is de wijziging uit hoofde van overdracht van rechten opgenomen.

Overige wijzigingen

De overige mutaties worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Kanssystemen		
Sterfte	-1.755	1.694
Arbeidsongeschiktheid	-1.481	-1.167
Mutaties	-919	-621
Totaal kanssystemen	-4.155	-94

1.2.6 Overige schulden en overlopende passiva

Specificatie overige schulden en overlopende passiva

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Derivaten met negatieve waarde	11.044	1.548
Belastingen en premies sociale verzekeringen	873	814
Beleggingscrediteuren	661	16.117
Schulden uit hoofde van collateral management	27.502	106.090
Waardeoverdrachten te verwerken	5	10
Waardeoverdrachten nog te betalen	32	139
Te betalen vermogensbeheerskosten	2.084	1.886
Overige schulden	118	102
Stand per 31 december	42.319	126.706

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

1.2.7 Risicobeheer

Het Fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. Het Bestuur heeft het risicomanagementbeleid de afgelopen periode verder versterkt. Daarbij is nadrukkelijk onderscheid aangebracht tussen strategisch en operationeel risicomanagement. Dit beleid is verwoord in de ABtN van het Fonds. Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van de risico's.

Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid;
- premiebeleid;
- herverzekeringsbeleid;
- toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vinden plaats na analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van de continuïteitsanalyse en de Asset Liability Management-studie (ALM-studie) die in 2019 is uitgevoerd. De uitkomsten van deze analyses zijn de basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid.

Solvabiliteitsrisico

Het Fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het Fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de reële waarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het Fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het Fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het Fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het Fonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslag van opgebouwde pensioenrechten.

Het financieel toetsingskader is erop gericht dat risico's van pensioenfondsen adequaat worden beheerd en beheerst. Een pensioenfonds moet op elk moment genoeg bezittingen hebben om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen. Daarnaast moet er een extra buffer aan eigen vermogen aanwezig zijn. Bij aanwezigheid van dat eigen vermogen wordt onder de voorgeschreven veronderstellingen met een zekerheid van 97,5 procent voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de technische voorzieningen.

De omvang van deze buffers (buffers plus de pensioenverplichtingen heten samen het vereist eigen vermogen) wordt vastgesteld met de door DNB vastgestelde solvabiliteitstoets (S-toets), waarin het financieel toetsingskader 10 risicocategorieën onderscheidt. Daarbij worden de risicocategorieën S7 (liquiditeitsrisico), S8 (concentratierisico) en S9 (operationeel risico) gelijk aan nul gesteld, omdat het resterende risico (na beheersmaatregelen) zeer gering wordt geacht.

Het surplus/tekort op FTK-grondslagen is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Technische voorzieningen (FTK-waardering)		1.469.632		1.558.456
Buffers:				
S1 Renterisico	15.650		85	
S2 Risico zakelijke waarden	245.285		260.802	
S3 Valutarisico	73.641		69.600	
S5 Kredietrisico	86.885		87.552	
S6 Verzekeringstechnisch risico	38.636		41.023	
S10 Risico voor actief beheer	41.079		37.949	
Diversificatie-effect	-181.752		-170.692	
Totaal S (vereiste buffers)		<u>319.424</u>		<u>326.319</u>
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)		1.789.056		1.884.775
Pensioenvermogen (totaal activa - schulden)		<u>1.921.171</u>		<u>1.804.571</u>
Tekort / Overschot		<u>132.115</u>		<u>-80.204</u>

Bij de berekening van de buffers past het Fonds het standaard model van DNB toe, waarbij uitgegaan wordt van het vereist vermogen in evenwichtssituatie, gebaseerd op de feitelijke beleggingsmix.

Marktrisico's (S1 – S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies door een verandering van marktfactoren. Marktfactoren kunnen bijvoorbeeld marktprijzen zijn van aandelen, grondstoffen, vastgoed en private equity (prijsrisico), maar ook valutakoersen (valutarisico) of rentes (renterisico).

De strategie van het Fonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst door BlackRock in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overallmarktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen verandert als gevolg van de ontwikkelingen in de marktrente.

Het renterisico wordt dynamisch afgedekt tussen de 50% en 80% van de verplichtingen. Het niveau van afdekking varieert afhankelijk van de rentestand en dekkingsgraad. De mate van afdekking wordt op dagbasis gemonitord en waar nodig aangepast. Er is een matching van activa en passiva over de verschillende looptijden zodat rekening wordt gehouden met de absolute hoogte en vorm van de yieldcurve voor verplichtingen. De benodigde duratie wordt verkregen uit de vastrentende portefeuilles in combinatie met een LDI portefeuille. Het Fonds hedged het renterisico tegen marktcurve.

De rentegevoeligheid kan gemeten worden door middel van de duratie. De duratie is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

(x € 1.000)	31 december	31 december	31 december	31 december
	2021	2021	2020	2020
	Balanswaarde	Duration	Balanswaarde	Duration
Vastrentende waarden (voor derivaten)	920.696	9,8	868.151	11,4
Vastrentende waarden (na derivaten)	946.532	17,8	976.462	23,5
Duration van de technische voorzieningen	1.469.632	17,4	1.558.456	17,1

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	%	EUR	%
Resterende looptijd < 1 jaar	142.417	15,3	146.834	15,2
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	261.168	28,0	189.804	19,7
Resterende looptijd > 5 en < 10 jaar	165.773	17,8	183.003	19,0
Resterende looptijd > 10 jaar	362.182	38,8	445.619	46,1
	931.540	100,0	965.260	100,0

Het in de balans verantwoorde saldo vastrentende waarden ad € 940.600 (2020: € 975.909) is niet gelijk aan het in bovenstaande tabel genoemde saldo vastrentende waarden. Dit wordt veroorzaakt doordat in deze paragraaf het doorkijkprincipe wordt toegepast. Het verschil ultimo boekjaar is in onderstaande tabel nader gekwantificeerd:

(x € 1.000)	31 december 2021	31 december 2020
	EUR	EUR
Vastrentende waarden balans	940.600	975.909
Aandelen binnen vastrentende fondsen	-1.432	-452
Derivaten binnen vastrentende fondsen	-477	-1.285
Liquide middelen binnen vastrentende fondsen	-6.371	-6.505
Vastrentende waarden binnen aandelen fondsen	4.666	2.969
Totaal correctie "doorkijkprincipe"	<u>-3.614</u>	<u>-5.273</u>
Lopende interest vastrentende waarden	<u>-5.446</u>	<u>-5.376</u>
	<u>-9.060</u>	<u>-10.649</u>
Vastrentende waarden risicoparagraaf	931.540	965.260

Risico zakelijke waarden (S2)

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die worden veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijrisico kan worden gemitigeerd door diversificatie. In aanvulling hierop kan het prijrisico worden gehedged door het gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten) zoals opties en futures.

De segmentatie van vastgoed naar sectoren is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	%	EUR	%
Winkels	18	-	-	-
Participaties in vastgoedmaatschappijen	214.687	100,0	175.166	100,0
	214.705	100,0	175.166	100,0

Het in de balans verantwoorde saldo vastgoed ad € 200.065 (2020 € 164.073) is niet gelijk aan het in bovenstaande tabel genoemde saldo vastgoed. Dit wordt veroorzaakt doordat in deze paragraaf het doorkijk-principe wordt toegepast. Het verschil ultimo boekjaar is in onderstaande tabel nader gekwantificeerd:

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR		EUR	
Vastgoed waarden balans	200.065		164.073	
Vastgoed binnen aandelen fondsen		14.640		11.093
Totaal correctie "doorkijkprincipe"		14.640		11.093
Vastgoed waarden risicoparagraaf	214.705		175.166	

De segmentatie van vastgoed naar regio is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	%	EUR	%
EU	66.539	31,0	82.168	46,9
Overig Europa	34.299	16,0	3.452	2,0
Noord-Amerika	89.603	41,7	63.073	36,0
Asia Pacific	24.264	11,3	26.473	15,1
	214.705	100,0	175.166	100,0

De UK is in 2020 opgenomen onder EU, in 2021 onder Overig Europa

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar sectoren is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	%	EUR	%
Basismaterialen	35.904	4,8	27.966	4,4
Communicatie diensten	56.498	7,5	55.550	8,8
Cyclische consumptiegoederen	103.486	13,8	93.833	14,9
Defensieve consumptiegoederen	35.730	4,8	32.980	5,2
Energie	21.320	2,8	17.007	2,7
Financiële dienstverlening	80.302	10,7	73.689	11,7
Gezondheidszorg	92.123	12,3	75.160	11,9
Industrie	123.256	16,5	91.884	14,7
Nutsbedrijven	11.382	1,5	13.680	2,2
Overig	3.661	0,5	2.086	0,3
Technologie	184.981	24,7	145.709	23,2
	748.643	100,0	629.544	100,0

Het in de balans verantwoorde saldo aandelen ad € 774.499 (2020: € 652.072) is niet gelijk aan het in bovenstaande tabel genoemde saldo aandelen. Dit wordt veroorzaakt doordat in deze paragraaf het doorkijkprincipe wordt toegepast. Het verschil ultimo boekjaar is in onderstaande tabel nader gekwantificeerd:

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR		EUR	
Aandelen waarden balans	774.499		652.072	
Vastrentend binnen aandelen fondsen	-4.666		-2.969	
Vastgoed binnen aandelen fondsen	-14.640		-11.093	
Liquide middelen binnen aandelen fondsen	-7.981		-8.918	
Aandelen binnen vastgoed fondsen	1.431		452	
Totaal correctie "doorkijkprincipe"	-25.856		-22.528	
Aandelen waarden risicoparaaf	748.643		629.544	

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar regio is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	%	EUR	%
EU	155.520	20,8	182.478	29,0
Overig Europa	88.223	11,8	32.873	5,2
Noord-Amerika	339.449	45,3	269.379	42,8
Asia Pacific	114.599	15,3	136.078	21,6
Andere	50.852	6,8	8.736	1,4
	748.643	100,0	629.544	100,0

De UK is in 2020 opgenomen onder EU, in 2021 onder Overig Europa

Valutarisico (S3)

Niet-euro beleggingen leiden tot een valutarisico. het Fonds dekt binnen zakelijke waarden strategisch 50,0% van het valutarisico van het Britse Pond, de Amerikaanse Dollar en de Japanse Yen af. Einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten € 6,6 miljoen (2020: € 9,4 miljoen). Het valutarisico wordt in onderstaande tabel weergegeven.

De vreemde valutapositie voor en na afdekking is als volgt weer te geven:

(x € 1.000)	31 december			
	EUR	EUR	2021	2020
	vóór	valuta-derivaten	netto positie (na)	netto positie (na)
EUR	767.197	571.186	1.338.383	1.474.873
AUD	2.644	134	2.778	2.445
CAD	3.206	-	3.206	2.901
CHF	45.468	135-	45.333	25.317
DKK	39.293	-	39.293	32.458
GBP	71.345	40.485-	30.860	35.099
HKD	26.388	-	26.388	28.558
JPY	108.684	77.854-	30.830	34.183
NZD	7	2-	5	11
SEK	32.218	187-	32.031	27.951
SGD	820	-	820	625
USD	744.142	427.440-	316.702	175.052
Other	74.226	4.725	78.951	89.842
	1.915.638	29.942	1.945.580	1.929.315

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het Fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht waarop het Fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over the Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het Fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het Fonds financiële verliezen lijdt. Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het Fonds.

Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het Fonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing-en settlementsysteem functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, wordt door het Fonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het Fonds adequaat worden afgedekt door onderpand.

De verdeling van vastrentende waarden naar regio is weergegeven in onderstaande tabel:

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	%	EUR	%
EU	539.632	57,9	613.889	63,6
Europa	53.300	5,7	26.642	2,8
Noord-Amerika	285.361	30,6	267.473	27,7
Asia Pacific	12.627	1,4	22.416	2,3
Overig	40.620	4,4	34.840	3,6
	931.540	100,0	965.260	100,0

De UK is in 2020 opgenomen onder EU, in 2021 onder Overig Europa

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille wordt het volgende overzicht gegeven:

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	%	EUR	%
AAA	130.294	14,0	147.657	15,3
AA	185.270	19,9	209.004	21,7
A	226.579	24,3	139.816	14,5
BBB	263.543	28,3	274.232	28,4
<BBB	81.885	8,8	160.158	16,6
Not rated	43.969	4,7	34.393	3,6
	931.540	100,0	965.260	100,0

Voor de bepaling van de rating wordt afhankelijk van beschikbaarheid gebruik gemaakt van S&P en Moody's en Fitch.

Verzekeringstechnische risico (S6)

De belangrijkste verzekeringstechnische risico's zijn de risico's van:

- Langleven
- Overlijden
- Arbeidsongeschiktheid
- Toeslagrisico

Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de

voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting.

Het overlijdensrisico betekent dat het Fonds in geval van overlijden mogelijk nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het Fonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen. Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het Fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en voor het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen. Er wordt een voorziening voor zieke deelnemers opgevoerd ter dekking van toekomstige schades in verband met arbeidsongeschiktheid. Deze voorziening wordt gevoed door de beschikbare opslag voor arbeidsongeschiktheidsrisico's in de premie. Jaarlijks valt een deel van de voorziening voor zieke deelnemers vrij ter dekking van de ontstane schades.

Het toeslagrisico omvat het risico dat de ambitie van het bestuur van het Fonds om toeslagen op pensioen toe te kennen in relatie tot de algemene prijsontwikkeling niet kan worden gerealiseerd. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd, is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, rendement, looninflatie en demografie. Echter, dit is afhankelijk van de hoogte van de dekkingsgraad van het Fonds. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de indexatietoezegging voorwaardelijk is.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het Fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Dit wordt niet relevant geacht voor het Fonds omdat de beleggingsportefeuille voor het overgrote deel op gereguleerde, liquide markten wordt belegd.

Concentratierisico (S8)

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt.

<i>(x € 1.000)</i>	31 december 2021	31 december 2020
	EUR	EUR
<u>Aandelen</u>		
iShares Core S&P 500 ETF	339.637	280.699
BlackRock Global Funds - Europ	237.434	201.322
BlackRock Global Funds - Emerg	98.166	90.208
iShares Core MSCI Japan IMI UC	90.894	75.752
<u>Vastrentende waarden</u>		
Franse staatsobligaties	91.137	104.960
Duitse staatsobligaties	83.628	90.278
BlackRock Global Funds - Globa	54.971	49.628
BlackRock Global Funds - Global High Yield Bond Fund	100.988	165.252

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico betreft het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen, en onverwachte externe

gebeurtenissen. In het standaardmodel voor de bepaling van het vereist eigen vermogen is de gevoeligheid van het eigen vermogen voor operationeel risico (S9) gelijkgesteld aan 0%.

Dit betekent niet dat het Fonds geen operationeel risico loopt bij de uitvoering van hun activiteiten. Hiervoor verwijzen we naar de niet-financiële risico's.

S10 Actief beheerrisico

Het actief beheer risico als onderdeel van het vereist eigen vermogen heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch nagestreefde portefeuille. De mate van actief beheer wordt doorgaans bepaald aan de hand van de tracking error ten opzichte van de voor de (deel)portefeuille vastgelegde benchmark. Binnen het beleggingsbeleid van het Fonds is de ruimte voor actieve posities ingeperkt door een ex ante tracking error ten opzichte van breed samengestelde markt benchmarks. Daarnaast is een bepaalde outperformance doelstelling overeengekomen met de vermogensbeheerder.

Diversificatie-effect

De benodigde buffer per risicocategorie is vastgesteld op basis van het afzonderlijke risico. De benodigde buffer voor alle risicocategorieën tezamen (op totaalniveau) is lager dan de som van de benodigde buffers per afzonderlijk risico. Dit komt omdat er bij de vaststelling van het VEV verondersteld wordt (conform het standaardmodel), dat de risico's onafhankelijk zijn van elkaar met uitzondering van een correlatie tussen de risico's op het gebied van rente (S1), zakelijke waarden (S2) en krediet (S5). Het verschil tussen de benodigde buffer op totaalniveau en de som van de benodigde buffers voor elk van de afzonderlijke risico's is gepresenteerd onder de term.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen; het Fonds, de werkgever, de bestuurders, leden van de RvT en VO, sleutelfunctiehouders, andere beleidsbepalers en medewerkers van het Fonds.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar het bestuursverslag en de toelichting op de staat van baten en lasten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders nemen deel aan de pensioenregeling van het Fonds op basis van voorwaarden in het pensioenreglement.

Overige transacties met verbonden partijen

Inzake de uitvoeringsovereenkomst tussen Fonds en werkgever met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de regeling is het volgende relevant:

De afspraken tussen het Fonds en de werkgever over de uitvoering van de pensioenovereenkomst tussen werkgever en werknemers zijn vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst die voldoet aan de Pensioenwet. Sinds 1 januari 2016 is de pensioenregeling een CDC-regeling en is de uitvoeringsovereenkomst hierop aangepast.

In de uitvoeringsovereenkomst zijn de volgende onderwerpen vastgelegd:

- Verplichtingen van de werkgever, zoals het aanmelden van nieuwe werknemers en doorgeven van mutaties.
- De (totale) doorsneepremie dient door de werkgever betaald te worden en bedraagt in 2021 28,0% van de som van pensioengrondslagen van alle deelnemers.

- De werkgever houdt de bijdrage van de werknemers in op het salaris. De deelnemersbijdrage is vastgelegd in het pensioenreglement van het Fonds en bedraagt thans 40% van de doorsneepremie.
- De doorsneepremie wordt in twaalf termijnen ter beschikking gesteld aan het Fonds.
- Bijstorten is niet opgenomen in de uitvoeringsovereenkomst. De overeenkomst heeft een onbepaalde looptijd en kan zes maanden voor het einde van het kalenderjaar worden opgezegd.

De doorsneepremie kan nimmer minder zijn dan de kostendekkende premie conform het Financieel Toetsingskader en wordt uitgedrukt als een percentage van de som van pensioengrondslagen van alle deelnemers. Bij bepaling van de kostendekkende premie wordt geen rekening gehouden met een opslag ter financiering van het voorwaardelijke toeslagbeleid. Financiering van het toeslagbeleid vindt derhalve plaats op basis van overrendementen.

De kostendekkende premie wordt bepaald op basis van de fondsgrondslagen. Uitgangspunt bij de bepaling van de gedempte kostendekkende premie – in enig jaar – is de gemiddelde nominale rentetermijnstructuur Financieel Toetsingskader over een periode van 5 jaar en de solvabiliteitsopslag. Beiden worden vastgesteld per 1 oktober voorafgaand aan het kalenderjaar. Met solvabiliteitsvrijval over uitkeringen wordt uitsluitend rekening gehouden indien en voor zover dat conform wet en regelgeving is toegestaan.

Het Fonds verleent zijn medewerking aan de uitvoering van de pensioenovereenkomst, zoals vastgelegd in het pensioenreglement. Het Fonds stelt een pensioenreglement op en wijzigt dit overeenkomstig de bepalingen uit de statuten en het pensioenreglement. De pensioenovereenkomst is opgenomen in het pensioenreglement. Het pensioenreglement is in overeenstemming met de bepalingen uit de overeenkomst. Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken van de deelnemers worden aangepast.

1.2.8 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Het Fonds heeft een uitbestedingsovereenkomst gesloten met Centric voor de periode van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2023. De jaarlijks te betalen vergoeding bedraagt € 510 duizend. De totale verplichting voor de resterende looptijd bedraagt circa per 31 december 2021 € 524 duizend. Op 30 maart 2022 heeft Centric aangegeven voornemens te zijn haar pensioenadministratie activiteiten over te dragen aan Appel Pensioenuitvoering. Het contract gaat na instemming over naar Appel Pensioenuitvoering onder dezelfde voorwaarden.

Het vermogensbeheer wordt uitgevoerd door BlackRock. Met de vermogensbeheerder zijn overeenkomsten afgesloten waarin onder andere de beleggingsrichtlijnen en de overeengekomen rapportages zijn vastgelegd. Ter controle van performance rapportages en beleggingsadministratie is een contract gesloten met Caceis.

In de uitvoeringsovereenkomst is vastgelegd dat in het geval van eenzijdige opzegging van de uitvoeringsovereenkomst door de werkgever de werkgever 0,5% van de voorziening pensioenverplichtingen verschuldigd is ter gedeeltelijke financiering van toekomstige uitvoeringskosten.

Verstreckte zekerheden en garanties

Per jaareinde is het Fonds geen investeringsverplichting aangegaan.

1.3 Toelichting op de staat van baten en lasten

1.3.1 Premiebijdragen

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Werkgeverspremie	18.378	16.940
Werknemerspremie	12.245	11.293
VXOP Premie	29	6.363
	30.652	34.596

De totale bijdrage van werkgever en werknemers (exclusief VXOP) bedraagt 28,0% (2020: 27,1%) van de pensioengrondslag som.

De werkgever heeft in 2020 de opbouw van alle toekomstige VXOP aanspraken afgekocht middels een eenmalige koopsom. De premie VXOP in 2021 is een correctie hierop.

De kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Kostendekkende premie	56.389	46.383
Gedempte kostendekkende premie	30.046	22.179
Feitelijke premie	30.623	28.233

De kostendekkende premie is gebaseerd op de marktrente (nominale rentetermijnstructuur van 31 december 2020 gepubliceerd door DNB).

Het verschil tussen de kostendekkende premie, de feitelijke premie en de gedempte premie is het gevolg van het toepassen van de actuele rentetermijn structuur voor de kostendekkende premie en het verwachte portefeuillerendement voor de feitelijke premie en gedempte premie.

In de feitelijke premie van de werkgever over 2021 is een extra bijdrage begrepen van € 577 (2020: 6.054) "opslag op gedempte kostendekkende premie". Het betreft de marge tussen de vaste doorsneepremie en de wettelijk minimaal benodigde premie gegeven door het Fonds gehanteerde premiesystematiek.

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord.

De samenstelling van de kostendeekkende premie is als volgt:

	2021	2020
	EUR	EUR
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	46.503	37.907
Pensioenuitvoeringskosten	153	250
Solvabiliteitsopslag	9.733	8.226
	56.389	46.383

De samenstelling van de gedempte kostendeekkende premie is als volgt:

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	18.599	14.138
Pensioenuitvoeringskosten	153	250
Solvabiliteitsopslag	3.893	3.068
Opslag voorwaardelijke opbouw	7.401	4.723
	30.046	22.179

De samenstelling van de feitelijke premie is als volgt:

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Actuariële inkoop van onvoorwaardelijke onderdelen	18.599	14.138
Opslag voor uitvoeringskosten	153	250
Solvabiliteitsopslag	3.893	3.068
Voorwaardelijke onderdelen	7.401	4.723
Opslag feitelijke premie	577	6.054
	30.623	28.233
Inkoop VXOP aanspraken	29	6.363
	30.652	34.596

1.3.2 Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

(x 1.000)	2021	Directe	Indirecte	Kosten van	Totaal
		beleggings-	beleggings-	vermogensbeheer	
		opbrengsten	opbrengsten		
		EUR	EUR	EUR	EUR
Vastgoedbeleggingen		4.740	43.041	-	47.781
Aandelen		4.249	175.400	-	179.649
Vastrentende waarden		13.852	-28.092	-	-14.240
Derivaten		4.778	-88.649	-	-83.871
Overige beleggingen		109	-634	-4.201	-4.726
		27.728	101.066	-4.201	124.593
					124.593

(x 1.000)	2020	Directe	Indirecte	Kosten van	Totaal
		beleggings- opbrengsten	beleggings- opbrengsten	vermogensbeheer	
		EUR	EUR	EUR	EUR
Vastgoedbeleggingen		4.475	-16.187	-	-11.712
Aandelen		9.757	51.606	-	61.363
Vastrentende waarden		12.206	41.738	-	53.944
Derivaten		6.429	85.238	-	91.667
Overige beleggingen		216	-418	-6.125	-6.327
		33.083	161.977	-6.125	188.935

De kosten van vermogensbeheer van € 4.201 duizend (2020: € 6.125 duizend) omvatten de kosten die direct bij het Fonds in rekening zijn gebracht.

De kosten over 2021 bestaan voor € 4.073 duizend (2020: € 3.151 duizend) uit vergoedingen voor BlackRock, inclusief kosten voor strategisch advies van € 424 duizend (2020: € 424 duizend).

Het contract met NN IP is ultimo 2020 afgelopen, waardoor geen kosten over 2021 in rekening zijn gebracht (2020: € 949 duizend).

Daarnaast is er voor € 411 duizend (2020: € 957 duizend) aan kosten betaald, die zijn gerelateerd aan bewaarloon en overige administratie vergoedingen. De overige advieskosten vermogensbeheer bedragen € 53 duizend (2020: € 41 duizend) en zijn voor de externe adviseur van de beleggingsadviescommissie en voor fiscaal adviseur KPMG Meijburg.

In de kosten vermogensbeheer is ook een btw-teruggave van € -336 duizend (2020: € -348 duizend) opgenomen. Dit betreft de btw die is betaald in het boekjaar 2020, maar welke in 2021 is ontvangen.

Transactiekosten zijn eveneens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen over 2021 € 3.317 duizend (2020 € 4.422 duizend). In het bestuursverslag zijn deze kosten verder toegelicht.

1.3.3 Pensioenuitkeringen

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Ouderdomspensioen	34.080	31.753
Partnerpensioen	4.002	3.573
Wezenpensioen	64	45
AO uitkeringen	267	280
Afkopen	-	18
	38.414	35.669

De toeslagverlening van de uitkeringen zoals vastgesteld door het bestuur in 2021 bedraagt 0,0% (2020: 0,0%).

De post afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 503,24 (2020: € 497,27) per jaar (de afkoopgrens) overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

1.3.4 Pensioenuitvoeringskosten

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Administratiekosten	510	504
Accountantskosten	59	54
Controle- en advieskosten (excl. accountantskosten)	33	34
Advieskosten	97	125
Contributies en bijdragen	108	116
Overige kosten	152	167
	959	1.000

Bezoldiging Personeelsleden

Het Fonds heeft zowel in 2021 als in 2020 geen personeel in dienst. De beheeractiviteiten worden op basis van een uitvoeringsovereenkomst verricht door personeel in dienst van de pensioenuitvoerder dan wel vermogensbeheerder. De medewerkers van Bureau Pensioenzaken zijn in dienst bij Thales Nederland B.V.

Honoraria accountant

De volgende honoraria van KPMG Accountants N.V. zijn ten laste gebracht van het Fonds, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a lid 1 en 2 BW. De in de tabel vermelde honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening 2021 (2020) hebben betrekking op de totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening, bestaande uit de controle van de jaarrekening, DNB Staten en het assurance rapport bij de administratieve basisgegevens, 2021 (2020), ongeacht of de werkzaamheden al gedurende het boekjaar 2021 (2020) zijn verricht.

(x € 1.000)	EUR Accountant	EUR Overig netwerk	EUR Totaal
2021			
Controle van de jaarrekening en andere controlewerkzaamheden	59	-	59
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	59	-	59
2020			
Controle van de jaarrekening en andere controlewerkzaamheden	54	-	54
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	54	-	54

Bezoldiging bestuurders

De bestuurders van het Fonds zijn onbezoldigd.

De vergoeding van de RvT is als volgt: €15.400 vaste vergoeding per jaar voor de voorzitter en €13.200 vaste vergoeding per jaar voor een lid. Daarnaast geldt een vaste vergoeding als tegemoetkoming in reis- en verblijfkosten van €550 per jaar voor leden en de voorzitter.

1.3.5 Saldo overdracht van rechten

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Saldo overdrachten van rechten		
Inkomende waardeoverdrachten	-996	-516
Uitgaande waardeoverdrachten	268	167
Subtotaal	-728	-349
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		
Toevoeging aan de technische voorzieningen	1.014	744
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-273	-158
Totaal overige resultaten	741	586
Saldo overdracht van rechten	13	237

1.3.6 Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het Fonds. Conform paragraaf 2.11 van de ABtN vastgesteld op 22 december 2020 stelt het bestuur jaarlijks de statutaire jaarrekening en staten voor DNB vast. Het resultaat wordt in de algemene reserve opgenomen. Het voorstel is verwerkt in de balans per 31 december 2021.

1.3.7 Gebeurtenissen na balansdatum

Nieuwe UFR-methodiek

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de DNB-rentetermijnstructuur per 31 december 2020 en de actuariële grondslagen zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. DNB heeft in augustus 2020 besloten om de door de Commissie Parameters 2019 geadviseerde nieuwe UFR-methodiek vanaf 1 januari 2021 in vier gelijke jaarlijkse stappen in te voeren.

Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan, wat een verlagend effect op de dekkingsgraad heeft.

De nieuwe methodiek wordt in vier stappen gedurende drie jaar ingevoerd. Voor het Fonds betreft de invloed van de tweede stap per 1 januari 2022 een afname van de actuele dekkingsgraad van ongeveer 0,7 procentpunt.

Uitvoeringsovereenkomst werkgever

Op 30 maart 2022 heeft Centric aangegeven voornemens te zijn haar pensioenadministratie activiteiten over te dragen aan Appel Pensioenuitvoering. Het contract gaat na instemming over naar Appel Pensioenuitvoering onder dezelfde voorwaarden.

Impact oorlog Rusland en Oekraïne

Op 21 februari 2022 heeft de Russische president Poetin formeel de separatistische republieken Donetsk en Loehansk in Oost-Oekraïne als onafhankelijke staten erkend. Op 22 februari 2022 kondigden de VS, Europa, het VK, Canada, Japan en Australië een eerste tranche van sancties aan. Sancties bleven aan de matige kant.

Op 24 februari 2022 heeft Rusland besloten Oekraïne binnen te vallen. Vervolgens legde de internationale gemeenschap verdere uitgebreide sancties op, onder meer tegen Russische staats-

en bedrijfsschulden; het afsnijden van bepaalde Russische en Wit-Russische banken van toegang tot SWIFT, sancties opleggen aan de Centrale Bank van Rusland en een handelsembargo, onder andere op de Russische olie- en gasexport. De escalatie van het conflict tussen Rusland/Wit-Rusland en Oekraïne zal waarschijnlijk belangrijke economische en financiële gevolgen hebben via drie belangrijke transmissiekanalen - energie, handel en de financiële sector - afhankelijk van hoe de huidige en toekomstige sancties zullen uitpakken.

Het Fonds bezit geen directe zakelijke activiteiten in Rusland/Wit-Rusland of Oekraïne. De Stichting bezit via de fondsen (indirect) waarin wordt belegd door de vermogensbeheerder beleggingen in Rusland/Oekraïne/Wit-Rusland. De totale waarde van deze beleggingen per 31-12-2021 is 12,3 miljoen euro. Dit komt overeen met circa 0,6 procent van het aanwezige pensioenvermogen. In 2022 heeft er een afwaardering plaatsgevonden op deze beleggingen en is de actuele waarde afgewaardeerd naar nagenoeg nihil.

Daarnaast neemt de vermogensbeheerder Blackrock alle nodige maatregelen om naleving van de toepasselijke sanctiewetten en sanctie regelgeving te verzekeren. Het Fonds voldoet hiermee aan de eisen vanuit de sanctiewetgeving.

1.3.8 Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Hengelo, 17 juni 2022

Stichting Pensioenfonds Thales Nederland

Het bestuur

Raad van Toezicht

Dhr. D.J.H. de Bruijn
Voorzitter

Dhr. G.J. Mulders
Penningmeester

Dhr. H.J.J Debrauwer
Voorzitter RvT

Dhr. J.H.E. Soepenbergh
Vice-voorzitter

Dhr. E.C. Weening
Lid

Dhr. P. Priester
Lid RvT

Dhr. P.M. Dekker
Secretaris

Dhr. S.C.A Tjihuis
Lid

Mw. C. van Kleef
Lid RvT

Overige gegevens

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Thales Nederland te Hengelo is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Thales Nederland, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 13.250.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 662.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangevane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel bezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Thales Nederland is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2022 wordt toegepast, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Rotterdam, 17 juni 2022

drs. H.L.N. Stofbergen AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds Thales Nederland

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Thales Nederland per 31 december 2021 en van het saldo van baten en lasten over 2021, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Pensioenfonds Thales Nederland ('de Stichting' of 'het fonds') te Hengelo gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2021;
- 2 de staat van baten en lasten over 2021;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2021; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van continuïteit, fraude en niet naleven wet- en regelgeving en de kernpunten van onze controle moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

Materialiteit
Materialiteit van EUR 13,25 miljoen 0,7% van het pensioenvermogen
Continuïteit, Fraude & Noclar
Continuïteit: geen significante continuïteitsrisico's geïdentificeerd Fraude en niet naleven wet- en regelgeving (Noclar): risico op het doorbreken interne beheersing door het bestuur
Kernpunten
Waardering van beleggingen voor risico fonds Waardering van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds
Oordeel
Goedkeurend

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 13,25 miljoen (2020: EUR 13,25 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen per 31 december 2021 (circa 0,7%). Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de (beleids)dekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur en de raad van toezicht afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven EUR 662 duizend rapporteren aan het bestuur en de raad van toezicht alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed aan BlackRock (Netherlands) B.V. De pensioenadministratie is uitbesteed aan Centric Pension and Insurance Solutions B.V. (hierna: Centric Pais).

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door CACEIS N.V. en informatie over de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door Centric Pais.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting.

Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van Centric Pais, zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (Standaard 3000 respectievelijk 3402 type II-) rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen en het bespreken van de beheers omgeving bij de dienstverlener met vertegenwoordigers van de dienstverlener. Op basis daarvan evalueren wij, en bespreken wij met de andere onafhankelijke accountant, de in de Standaard 3000 respectievelijk 3402-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2021 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan Centric Pais.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses ten aanzien van premiebijdragen en pensioenuitkeringen uitgevoerd waarbij wij de uitkomsten hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen in de pensioenadministratie, premiebijdragen en uitkeringen aan de hand van brondocumentatie bij de dienstverlener onderzocht.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants. CACEIS N.V. heeft op grond van de overeenkomst met de Stichting aan een onafhankelijke accountant opdracht gegeven de informatie inzake beleggingen ten behoeve van de jaarrekening van de Stichting te controleren.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel bij de jaarrekening zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de controlewerkzaamheden van deze accountant. In dit kader hebben wij de accountant schriftelijke instructies gegeven omtrent de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden. De accountant heeft, op onze instructie, de controle uitgevoerd met een materialiteit van EUR 13,25 miljoen en daarbij ook bijzondere aandacht besteed aan het hierna genoemde kernpunt van onze controle voor de waardering van beleggingen voor risico fonds.

De accountant heeft zijn bevindingen aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportage geëvalueerd, de bevindingen met de accountant besproken, het controledossier van de accountant beoordeeld en aanvullende eigen controlewerkzaamheden uitgevoerd waaronder de aansluiting van de vermogensbeheerrapportage met de financiële administratie en de jaarrekening.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemergegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen verkregen.

Controleaanpak continuïteit – geen significante continuïteitsrisico's geïdentificeerd

Het bestuur van de Stichting heeft zijn continuïteitsbeoordeling uitgevoerd en geen significante continuïteitsrisico's geïdentificeerd. Onze procedures om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te beoordelen omvatten onder andere:

- overwegen of de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van de controle kennis hebben;

- overwegen of actuariële ontwikkelingen (inclusief de voorzienbare trend in overlevingskansen) en de ontwikkelingen op financiële markten (inclusief ontwikkeling in de rentetermijnstructuur) aanleiding geven tot significante continuïteitsrisico;
- analyse van de ontwikkeling van de financiële positie van de Stichting gedurende het boekjaar ten opzichte van wettelijke solvabiliteitseisen en ten opzichte van voorgaand boekjaar op indicatoren die kunnen duiden op significante continuïteitsrisico's en het evalueren van de toelichting in de jaarrekening hieromtrent.

De resultaten van onze risicobeoordeling procedures hebben geen aanleiding gegeven om additionele controlewerkzaamheden op de continuïteitsbeoordeling uit te voeren.

Controleaanpak ten aanzien van risico's op fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving

In hoofdstuk 'Karakteristieken van het fonds (Fraude en naleving wet- en regelgeving)' van het jaarverslag beschrijft het bestuur de procedures ten aanzien van de risico's op fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving.

In het kader van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de Stichting en de bedrijfsomgeving, en hebben wij de opzet en de implementatie beoordeeld en, waar van toepassing, de effectieve werking getoetst van het risicomangement van de Stichting met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Dit betreft tevens de interne beheersmaatregelen die aanwezig zijn bij de externe dienstverleners van de Stichting (zie paragraaf 'Reikwijdte van de controle').

Onze werkzaamheden omvatten onder andere het evalueren van de gedragscode, de klokkenluidersregeling en de procedures van de Stichting om aanwijzingen van mogelijke fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving te onderzoeken. Bovendien hebben wij inlichtingen ter zake ingewonnen bij het bestuur en de raad van toezicht. Wij hebben onder meer de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd:

- evaluatie van nevenfuncties van bestuursleden, met speciale aandacht voor procedures en governance met betrekking tot mogelijke belangenconflicten.
- evaluatie van correspondentie met regelgevende en toezichthoudende instanties (inclusief DNB en AFM).

Daarnaast hebben wij werkzaamheden uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in de wet- en regelgeving die op de Stichting van toepassing is en hebben de volgende rechtsgebieden geïdentificeerd die de meest waarschijnlijke oorzaak zouden kunnen zijn voor een materieel effect op de jaarrekening:

- Pensioenwet;
- Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen (Bftp);
- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG);
- Sanctiewetgeving.

Wij hebben de risicofactoren voor fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving geëvalueerd om na te gaan of deze factoren duiden op een risico op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening. Wij beoordelen het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording als niet relevant gezien de aard van de opbrengsten en aangezien de mogelijkheden tot het materieel beïnvloeden van de opbrengstverantwoording beperkt zijn.

In overeenstemming met het bovenstaande en met de controlestandaarden hebben wij het volgende risico geïdentificeerd ten aanzien van fraude dat relevant is voor onze controle, inclusief de relevante veronderstelde risico's vastgelegd in de controlestandaarden, en hebben hierop als volgt ingespeeld:

Doorbreken van interne beheersing door het bestuur (een verondersteld risico)

Risico:

- Het bestuur is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en resultaten te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die anderszins effectief lijken te werken, zoals schattingen gerelateerd aan de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen.

Controleaanpak:

- We hebben de opzet en de implementatie geëvalueerd en, waar passend geacht, de werking getoetst van de interne beheersingsmaatregelen die het frauderisico dienen te mitigeren, inclusief de interne beheersingsmaatregelen die aanwezig zijn bij de dienstverleners waaraan de Stichting bedrijfsprocessen heeft uitbesteed.
- Wij hebben een analyse uitgevoerd om te identificeren of er sprake is van (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico. De uitkomst van deze evaluatie is dat wij geen (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico hebben geïdentificeerd.
- Wij hebben significante schattingen alsook oordeelsvormingen en veronderstellingen van het bestuur met betrekking tot de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen geëvalueerd. Voor een omschrijving van onze werkzaamheden hieromtrent, verwijzen wij naar het kernpunt met betrekking tot de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen.
- We hebben elementen van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen, zoals het uitvoeren van een negatief nieuwsonderzoek op het internet naar de leden van het bestuur.

Onze procedures om in te spelen op geïdentificeerde risico's op fraude, hebben niet geleid tot een kernpunt van de controle.

Wij hebben onze risico-inschatting en controleaanpak en resultaten gecommuniceerd aan het bestuur en aan de raad van toezicht. Onze controlewerkzaamheden leidden niet tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van fraude en niet-nakomen van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor onze controle.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij aan het bestuur en de raad van toezicht gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken. In onze controle en bij de bepaling en evaluatie van onze kernpunten hebben wij rekening gehouden met de potentiële effecten van COVID-19 op de Stichting en de jaarrekening. Dit heeft niet geleid tot een aanpassing of uitbreiding van onze kernpunten.

Waardering van beleggingen voor risico fonds

Omschrijving

De beleggingen voor risico fonds (hierna: 'de beleggingen') vormen een significante post op de balans van de Stichting. De beleggingen bedragen circa 99,8% van het balanstotaal. De beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden gewaardeerd op reële waarde (marktwaarde). Uit noot 1.4.1 bij de toelichting op de jaarrekening blijkt dat de waardering van de beleggingen van de Stichting voor circa 98,4% is gebaseerd op marktnoteringen en voor circa 1,6% op afgeleide marktnoteringen (netto contante waarde-berekeningen, zijnde derivaten). De waardering van de beleggingen is in belangrijke mate bepalend voor de financiële resultaten van het fonds.

In noot 1.3.3 geeft de Stichting de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In noot 1.4.1 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor de waardering van deze beleggingscategorie uiteengezet.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden. Vanwege de omvang van de beleggingen in relatie tot de jaarrekening als geheel beschouwen wij de waardering van de beleggingen als een kernpunt van onze controle.

Onze aanpak

De accountant van CACEIS N.V. heeft zijn bevindingen met betrekking tot zijn controle op de vermogensrapportage aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportage geëvalueerd, de bevindingen met de accountant besproken en een dossierreview op het controledossier van de accountant verricht. Wij hebben vastgesteld dat de gecontroleerde vermogensbeheerrapportage aansluit met de financiële administratie en de jaarrekening.

Onze observatie

Wij hebben geconstateerd dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen en gehanteerde waarderingsmethodieken voor de beleggingen in overeenstemming zijn met de geldende verslaggevingsregels en geschikt zijn om te kunnen komen tot een marktwaarde van deze beleggingen.

Wij vinden de waardering van de beleggingen in de jaarrekening acceptabel. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de beleggingen is toereikend.

Waardering van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Omschrijving

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds (hierna: 'de voorziening pensioenverplichtingen') is een significante post op de balans van de Stichting die wordt gewaardeerd op reële waarde (marktwaarde). De waardering van de voorziening pensioenverplichtingen komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de rentetermijnstructuur ultimo boekjaar zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming door het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariële deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad vormt de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen een kernpunt van onze controle.

Het bestuur heeft in noot 1.3.3 de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen. In noot 1.4.7 (risicoparagraaf) is de gevoeligheid van de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor schattingen uiteengezet.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerend actuaris die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerend actuaris over de te volgen aanpak, de aandachtspunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethoden en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de

certificerend actuaaris. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden van de certificerend actuaaris geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruikgemaakt van een eigen actuaaris. Tevens hebben wij de waarderingsgrondslagen en de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden dat de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de voorziening pensioenverplichtingen is toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie. Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Daarbij is het bestuur, onder toezicht van de raad van toezicht, verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en de niet naleving van wet- en regelgeving en het nemen van maatregelen om de gevolgen, voor zover mogelijk, ongedaan te maken en herhaling te voorkomen.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van de genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze ongedeelde verantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de onderdelen of activiteiten binnen de groep. In dat kader zijn wij ook verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole.

Wij communiceren met het bestuur en de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur en de raad van toezicht hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Utrecht, 17 juni 2022

KPMG Accountants N.V.

A.R.B. de Bruin RA

Bijlagen

Bijlage 1: Personalia

Benoemd uit voordracht van:
werk- werk- gepen-
gever nemers sioneer-
den

Bestuur

Dhr. D.J.H. de Bruijn (voorzitter, 1971)

VP Finance & CFO bij Thales Nederland en Thales Deutschland
geen nevenfuncties

X

Dhr. J.H.E. Soepenbergh (vice-voorzitter, 1958)

HR Director bij Thales Nederland B.V.
geen nevenfuncties

X

Dhr. G.J. Mulders (penningmeester, 1957)

VP Technical Director AWS bij Thales Nederland B.V.
geen nevenfuncties

X

Dhr. P.M. Dekker (secretaris, 1955)

Quality Assurance Manager bij Thales Nederland B.V.
geen nevenfuncties

X

Dhr. E.C. Weening (lid, 1964)

Solution Engineering Manager bij Thales Nederland B.V.
nevenfuncties:
- voorzitter Energiecoöperatie Endona U.A.

X

Dhr. S.C.A. Tijhuis (lid, 1953)

Gepensioneerd
geen nevenfuncties

X

Adviseur vermogensbeheer

Dhr. A.T. Wouters (1957)

Head of Customized & Fiduciary Solutions bij BNP Paribas

Verantwoordingsorgaan

Dhr. G.J.J. Beemer (1963)

Director Talent and Culture bij Thales (GBU-LAS)
geen nevenfuncties

X

Mw. E.R. Schuring (1970)

Operations Program Manager bij Thales Nederland B.V.
Geen nevenfuncties

X

Dhr. J.H. van Deemter (1966)

Supportability Engineering Expert bij Thales Nederland B.V.
geen nevenfuncties

X

Vervolg bijlage 1: Personalia

Benoemd uit voordracht van:
werk- werk- gepen-
gever nemers sioneer-
 den

vervolg VO

Dhr. J.F.M. van den Bosch (1962)

Product Manager Services bij Thales Nederland B.V.
geen nevenfuncties

X

Dhr. O. van der Zeeuw (1943)

Gepensioneerd
geen nevenfuncties

X

Dhr. J. van Rijn (1949)

Gepensioneerd
nevenfuncties:

- adviseur bij commercieel en bedrijfskundig advies De glanzende Kater

X

Raad van Toezicht

Dhr. H.J.J. Debrauwer (1952, voorzitter RvT)

Eigenaar Debrauwer Advies en (interim-)Management
nevenfuncties:

- lid bestuur SPW (voorzitter commissie Balansmanagement)
- voorzitter bij stichting Pensioenfonds Pensura
- secretaris Stichting "Accommodatie Prins Hendrik"
- interim voorzitter Centrale Cliëntenraad Zorginstelling Prisma
- bestuurslid "Vrienden van Prisma"
- sleutelfunctiehouder Risicomanagement pensioenfonds Coram
- voorzitter visitatiecommissies: pensioenfondsen Witteveen+Bos, Atradius Flexsecurity en beroepspensioenfonds Loodsen

Dhr. P. Priester (1964, lid RvT)

Managing partner bij Xudoo Pensioenfondsbestuur
nevenfuncties:

- lid Raad van Toezicht Bedrijfstak Pensioenfonds Levensmiddelen
- lid Raad van Toezicht Stichting Pensioenfonds Robeco
- uitvoerend bestuurder Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Meubelindustrie en Meubileringsbedrijven
- voorzitter Raad van Toezicht Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie
- uitvoerend bestuurder Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Particuliere Beveiliging

Mw. K. Nauta (1983, lid RvT tot 31-12-2021)

Bestuurslid Pensioenfonds ABP
Bestuurslid Pensioenfonds Horeca & Catering (tot 1-10-2021)
Directeur Pensioenfonds Wolter Kluwer (vanaf 1-10-2021)

Vervolg bijlage 1: Personalia

Raad van Toezicht

Mw. C. van Kleef-van Driel (1983, lid RvT vanaf 1-1-2022)

Uitvoerend bestuurder bij Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten

Voorzitter oudercommissie KDV/BSO Het Luchtkasteel Oostzaan

Bijlage 2: Benchmarks

Benchmarks per ultimo 2021				
Categorie	Index	Beheerder	Gewicht mandaat beheerder	Gewicht totale portefeuille
BlackRock				100.00%
Vastrentende waarden incl. LDI			54.70%	54.70%
European Credit	Barclays Euro Aggregates Corporate	BlackRock	13.50%	13.50%
US Credit	Barclays Capital US Corporate Bond Index	BlackRock	13.50%	13.50%
Global High Yield	Barclays Capital Global High Yield	BlackRock	2.90%	2.90%
EMD	JPM EMBI Global	BlackRock	1.45%	1.45%
	JPM GBI-EM Global	BlackRock	1.45%	1.45%
LDI Component	Benchmark = Actual	BlackRock	21.90%	
Aandelen			35.30%	35.30%
	MSCI Europe TR (GBP hedged)	BlackRock	10.80%	10.80%
	MSCI North America net (USD hedged)	BlackRock	16.80%	16.80%
	MSCI Japan TR	BlackRock	2.80%	2.80%
	MSCI Emerging Markets	BlackRock	4.90%	4.90%
Vastgoed			10.00%	10.00%
	EPRA Dev Europe TR (GBP Hedged)	BlackRock	4.00%	4.00%
	EPRA Global REIT's TR	BlackRock	6.00%	6.00%
Totaal portefeuille			100.00%	100.00%

Bijlage 3: Code Pensioenfondsen

Pensioenfondsen moeten de Code naleven volgens het 'pas toe of leg uit'-principe. De onderstaande tabel geeft weer in hoeverre de normen van de Code worden toegepast. Afwijkingen van de normen worden gemotiveerd en nader toegelicht.

	Nr	Principes uit de code	Naleving	Nadere toelichting en motivering indien van toepassing
Thema 1 Vertrouwen waarmaken	1	Het bestuur voert de regeling naar beste vermogen uit, in een evenwichtige afweging van belangen, en heeft hiervoor de eindverantwoordelijkheid.	Ja, toegepast.	De pensioenregeling wordt naar beste geweten uitgevoerd door het bestuur en heeft hiervoor de eindverantwoordelijkheid. Dit is geborgd in de statuten van het fonds en andere fondsdocumenten zoals de ABTN, beleggingsbeleid en communicatiebeleidsplan. In 2021 is de Besluitwijzer Evenwichtige Belangenafweging door het bestuur vastgesteld. In de praktijk komt dit (onder meer) tot uiting en een zorgvuldige afweging van de verschillende belangen die tussen de groepen in de populatie spelen.
	2	Het bestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering van de pensioenregeling. Het heeft een visie op die uitvoering, stelt eisen waaraan deze moeten voldoen en bepaalt welke kostenniveau aanvaardbaar is.	Ja, toegepast.	Is reeds opgepakt en is continue aandacht voor. Het bestuur sluit adequate en afdwingbare contracten af met externe dienstverleners en let hierbij nadrukkelijk op prijs en kosten.
	3	Het bestuur stelt een missie, visie en strategie op. Ook zorgt het voor een heldere en gedocumenteerde beleids- en verantwoordingscyclus. Daarnaast toetst het bestuur periodiek de effectiviteit van zijn beleid en stuurt zo nodig bij.	Ja, toegepast.	De missie, visie en strategie is in 2017 vastgesteld en afgestemd met stakeholders van het fonds. Tevens is het opgenomen in de ABTN. In 2021 is de risicohouding opnieuw vastgesteld met de stakeholders, hierbij was de RvT aanwezig.
	4	Bij alle besluiten legt het bestuur duidelijk vast op grond van welke overwegingen het besluit is genomen.	Ja, toegepast.	Overwegingen liggen vast in de notulen van het bestuur. Bij bestuursbesluiten wordt gebruik gemaakt van een voorlegnotitie, met indien nodig een risicoassessment. Ook wordt hierbij gekeken naar evenwichtige belangenafweging.

	Nr	Principes uit de code	Naleving	Nadere toelichting en motivering indien van toepassing
Thema 1 Vertrouwen waarmaken	5	Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja, toegepast.	Het bestuur licht deze zaken toe in het bestuursverslag en op de website van SPTN.
	6	Het bestuur houdt rekening met de verplichtingen die het fonds is aangegaan en draagt daarbij zorg voor optimaal rendement binnen een aanvaardbaar risico.	Ja, toegepast.	Wordt gedaan startpunt is ALM studie met strategische assetmix die beste bij verplichtingen past. Kans op onderdekking minimaal; kans op indexatie maximaal.
	7	Het bestuur zorgt ervoor dat er onder belanghebbenden draagvlak bestaat voor de keuzes over verantwoord beleggen.	Ja, toegepast.	Het bestuur heeft meerdere malen per jaar overleg met RvT en VO met ruimte voor nadere toelichting. Het beleggingsplan is gepubliceerd op de website, hierin staat ook het ESG beleid verwoord.
	8	Het bestuur bevordert en borgt een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is. Ook zorgt het ervoor dat het integrale risicomanagement adequaat georganiseerd is.	Ja, toegepast.	De cultuur bij het fonds is open en lerend. In 2018 is van alle bestuursleden de risicohouding bepaald. Dit draagt bij aan het risicobewustzijn. Periodiek worden door de commissies en het bestuur de risico's en de beheersingsmaatregelen beoordeeld. Dit gebeurt in een open sfeer.
	9	Het bestuur zorgt voor een noodprocedure om in spoedeisende situaties te kunnen handelen.	Ja, toegepast.	Noodprocedure is opgesteld en goedgekeurd door het bestuur d.d. 13 november 2014. Deze is opgenomen in de ABTN.

	Nr	Principes uit de code	Naleving	Nadere toelichting en motivering indien van toepassing
Thema 2 Verantwoordelijkheid nemen	10	Het bestuur zorgt voor een heldere en expliciete taak- en rolverdeling tussen bestuur en uitvoering. Hierbij horen passende sturings- en controlemechanismen.	Ja, toegepast.	Is aanwezig. Bestuur stelt beleid vast, uitvoering voert uit. Bestuur laat zich ondersteunen door pensioenbureau. Taak- en rolverdeling is helder vastgelegd in contracten, SLA's, mandaten, ABTN en bestuurlijk Jaarplan. Verantwoordelijkheden mbt IRM zijn vastgelegd in de RACI.
	11	Bij uitbesteding van taken neemt het bestuur in de overeenkomst met de dienstverlener adequate maatregelen op voor als de dienstverlener of een door hem ingeschakelde derde onvoldoende presteert, de overeenkomst niet naleeft, schade veroorzaakt door handelen of nalaten.	Ja, toegepast.	Overeenkomsten zijn reeds adequaat op dit punt. O.a. bepalingen over aansprakelijkheid, opzegging en toerekenbaar tekort schieten.
	12	Het bestuur zorgt dat het zicht heeft op de keten van uitbesteding.	Ja, toegepast.	Is aanwezig. Bestuur heeft het inzicht o.a. via contacten die pensioenbureau onderhoudt en e.e.a. is contractueel vastgelegd. Uitbestedingsrelaties worden periodiek geevalueerd.
	13	Het bestuur zorgt ervoor dat het beloningsbeleid van partijen aan wie taken worden uitbesteed, niet aanmoedigt om meer risico's te nemen dan voor het fonds aanvaardbaar is. Om dit te bereiken maakt het bestuur dit onderdeel van de contractafspraken bij het sluiten of verlengen van de uitbestedingsovereenkomst of - indien van toepassing - via zijn aandeelhouderspositie.	Ja, toegepast.	Risico's worden ingeperkt via de mandaten. Het pensioenfonds belegd niet in hedgefonds of private equity. Benchmark van de algehele vermogensbeheerkosten (inclusief transactiekosten) laat zien dat het kostenniveau en rendement op een marktconform niveau zit. Deze aanbeveling wordt om bovengenoemde redenen niet verder uitgewerkt. Met uitbestedingspartijen worden geen afspraken gemaakt over prestatie gerelateerde beloningen.
	14	Het bestuur evalueert jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering en de gemaakte kosten kritisch en spreekt een dienstverlener aan als deze de afspraken niet of onvoldoende nakomt.	Ja, toegepast.	Jaarlijkse evaluatie middels o.a ISAE en kosten benchmarks. Nakomen van afspraken wordt nauwlettend in de gaten gehouden.

	Nr	Principes uit de code	Naleving	Nadere toelichting en motivering indien van toepassing
Thema 3 Integer handelen	15	Het bestuur legt de gewenste cultuur vast en stelt een interne gedragscode op.	Ja, toegepast.	Er is een gedragscode opgesteld.
	16	De leden van het bestuur, het VO of het BO, het intern toezicht en andere medebeleidsbepalers ondertekenen de interne gedragscode van het fonds en een jaarlijkse nalevingsverklaring, en zij gedragen zich daarnaar.	Ja, toegepast.	Hier is aan voldaan.
	17	Alle nevenfuncties worden gemeld aan de compliance officer.	Ja, toegepast.	Is reeds vastgelegd in bestaande gedragscode en jaarlijks wordt hier een verklaring over afgelegd.
	18	Tegenstrijdige belangen of reputatierisico's worden gemeld. De leden van het bestuur, het VO of het BO, het intern toezicht en andere medebeleidsbepalers vermijden elke vorm en elke schijn van persoonlijke bevoordeling of belangenverstrengeling. Zij laten zich op hun functioneren toetsen.	Ja, toegepast.	Is reeds vastgelegd in de gedragscode.
	19	Het lidmaatschap van een orgaan is niet verenigbaar met dat van een ander orgaan binnen het fonds of van de visitatiecommissie.	Ja, toegepast.	Is vastgelegd in de statuten van het fonds en in reglementen VO en Raad van Toezicht.
	20	Het bestuur zorgt dat onregelmatigheden kunnen worden gemeld en dat betrokkenen weten hoe en bij wie.	Ja, toegepast.	Dit staat vast in de Incidentenregeling (Compliance Handboek). Een incident kan zowel schriftelijk, elektronisch als mondeling worden gemeld aan de Compliance Officer.
	21	De organisatie kent een klokkenluidersregeling en bevordert dat ook externe dienstverleners een klokkenluidersregeling hebben. De organisatie zorgt ervoor dat men weet hoe en bij wie kan worden gemeld.	Ja, toegepast.	Dit staat vast in de Klokkenluidersregeling (Compliance handboek). Een incident kan zowel schriftelijk, elektronisch als mondeling worden gemeld aan de Compliance Officer.
	22	Het bestuur kent de relevante wet- en regelgeving en interne regels, weet hoe het fonds daar invulling aan geeft en bewaakt de naleving (compliance).	Ja, toegepast.	Het bestuur draagt er zorg voor dat zij op de hoogte is van wet- en regelgeving en de gevolgen hiervan voor het pensioenfonds. Het bestuur bewaakt dit door iedere bestuursvergadering een overzicht met actueel relevante- wet en regelgeving te bespreken.

	Nr	Principes uit de code	Naleving	Nadere toelichting en motivering indien van toepassing
Thema 4 Kwaliteit nastreven	23	Het bestuur is collectief verantwoordelijk voor zijn functioneren. De voorzitter is eerste aanspreekpunt; hij/zij is als eerste verantwoordelijk voor zorgvuldige besluitvorming en procedures.	Ja, toegepast.	Gebeurt. Bestuur voert periodiek een zelfevaluatie uit ten aanzien van het functioneren van het bestuur als geheel en de voorzitter met zijn specifieke taken.
	24	Het bestuur waarborgt dat de leden onafhankelijk en kritisch kunnen opereren.	Ja, toegepast.	Ieder bestuurslid stelt zich voldoende onafhankelijk op en handelt in belang van alle belanghebbenden. Zie notulen.
	25	Ieder bestuurslid heeft stemrecht.	Ja, toegepast.	Via statuten geregeld.
	26	Het bestuur zorgt voor permanente educatie van zijn leden.	Ja, toegepast.	Dit is vastgelegd in het Geschiktheidsbeleidsplan.
	27	Het bestuur staat open voor kritiek en leert van fouten.	Ja, toegepast.	We gaan in gesprek met belanghebbenden, vragen naar hun mening via enquête hebben goede Geschillen- en klachtenprocedure.
	28	Het eigen functioneren is voor het bestuur en voor het intern toezicht een continu aandachtspunt. Het bestuur en het intern toezicht evalueren in elk geval jaarlijks het eigen functioneren van het orgaan als geheel en van de individuele leden. Hierbij betrekken het bestuur en het intern toezicht één keer in de drie jaar een onafhankelijke derde partij.	Ja, toegepast.	Elk jaar wordt er een zelfevaluatie uitgevoerd, waarbij tot 2019 één keer in de twee jaar onder begeleiding van een externe deskundige. Vanaf 2019 eens in de 3 jaar met externe begeleiding.
	29	Het eigen functioneren is voor het BO een continu aandachtspunt. Het BO evalueert in elk geval jaarlijks het functioneren van het eigen orgaan als geheel en van de individuele leden. Hierbij betreft het BO één keer in de drie jaar een onafhankelijke derde partij.	nvt	nvt
	30	Het eigen functioneren is voor het VO een continu aandachtspunt. Het VO evalueert met enige regelmaat het functioneren van het eigen orgaan.	Ja, toegepast.	Het VO heeft een zelfevaluatie uitgevoerd met een externe deskundige in 2018.

	Nr	Principes uit de code	Naleving	Nadere toelichting en motivering indien van toepassing
Thema 5 Zorgvuldig benoemen	31	De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja, gedeeltelijk toegepast.	<p>Het bestuur vindt diversiteit in bestuur en andere organen van belang in termen van kennis en competenties enerzijds en leeftijd en geslacht anderzijds. Dit is vastgelegd in het geschiktheidsplan en in het in 2021 vastgestelde Diversity & Inclusion beleid. Bij nieuwe vacatures wordt vroegtijdig in het wervingstraject aandacht gevraagd voor diversiteit.</p> <p>Het deelnemersbestand kent gezien de technische aard van het bedrijf van oudsher meer mannelijke deelnemers, in die zin vormt het bestuur en VO een afspiegeling van het deelnemersbestand. Ook wordt rekening gehouden met opleiding, achtergrond en persoonlijkheid.</p> <p>De eind 2018 geïnstalleerde Rvt kent een diverse samenstelling qua competenties en leeftijd en geslacht.</p>
	32	Het bestuur zorgt voor geschiktheid, complementariteit en continuïteit binnen het bestuur. Daarbij houdt het rekening met opleiding, achtergrond, persoonlijkheid, geslacht en leeftijd. Het bestuur toetst de geschiktheid van bestuursleden bij het aantreden en gedurende het bestuurslidmaatschap.	Ja, gedeeltelijk toegepast.	<p>Geschiktheid wordt getoetst bij aantreden en gedurende het bestuurslidmaatschap. Gezien de technische aard van het bedrijf is een volledig diversiteitsbeleid praktisch moeilijk in te vullen. Het deelnemersbestand kent gezien de technische aard van het bedrijf van oudsher meer mannelijke deelnemers, in die zin vormt het bestuur een afspiegeling van het deelnemersbestand. Wel wordt rekening gehouden met opleiding, achtergrond en persoonlijkheid.</p>
	33	In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Ja, gedeeltelijk toegepast.	<p>Bij het bestuur is dit niet van toepassing. Zie ook de toelichting bij punt 31.</p> <p>Bij het VO is nadrukkelijk gezocht naar een vrouw ten behoeve van de invulling van een bestaande vacature en is ook zo ingevuld.</p>

Nr	Principes uit de code	Naleving	Nadere toelichting en motivering indien van toepassing
34	De zittingsduur van een lid van het bestuur, het VO, het BO en raad van toezicht is maximaal vier jaar. Een bestuurslid en een lid van het BO kunnen maximaal twee keer worden herbenoemd, een lid van de raad van toezicht maximaal één keer. Leden van een visitatiecommissie zijn maximaal acht jaar betrokken bij hetzelfde fonds.	Wijkt af.	<p>Het fonds handhaaft de bestaande zittingsduur en herbenoeming zoals vastgelegd in de statuten en wijkt derhalve af van de aanbeveling uit de Code. Belangrijkste reden hiervoor is continuïteit in het bestuur en de investeringen in deskundigheid. Bij een zittingsduur van 4 jaar en 6 bestuursleden waarvan er om de 2 jaar 2 aftreden kan het voltallige bestuur in 8 jaar tijd volledig vervangen zijn dit wordt als niet wenselijk beoordeeld i.v.m. de continuïteit van het fonds. (Bestuursbesluit 9 december 2013)</p> <p>De zittingsduur van de leden van het VO is conform de regeling voor de leden van het bestuur (zes jaar). Zie ook het voorgaande punt.</p> <p>De zittingsduur van de Raad van Toezicht is maximaal 4 jaar en kunnen maximaal één keer worden herbenoemd.</p>
35	Het bestuur, het BO en het intern toezicht houden bij het opstellen van de profielschets rekening met het diversiteitsbeleid. Het VO houdt hier rekening mee bij het opstellen van de competentievisie.	Ja, toegepast.	<p>Dit wordt toegepast. Bij de werving van nieuwe kandidaten wordt extra aandacht gegeven aan diversiteit. Zie ook punt 31.</p> <p>Bij de RvT is nadrukkelijk gezocht naar een vrouw ten behoeve van de invulling van een bestaande vacature en deze is ook zo ingevuld."</p>
36	Het bestuur, het VO of het BO en de raad van toezicht leggen bij de vacature de eisen voor de vacante functie vast. Hierbij wordt rekening gehouden met de in de normen 31, 32 en 33 opgenomen eisen.	Ja, toegepast.	<p>Algemene profielschets en specifieke profielschets zijn opgesteld in geschiktheidsplan. VO stelt een eigen competentievisie vast in overleg met het bestuur. Bij de instelling en bemensing van de Rvt per eind 2018 is nadrukkelijk rekening gehouden met de normen 31, 32 en 33.</p>
37	Bij de vervulling van een vacature wordt actief gezocht (en/of actief opgeroepen om te zoeken) naar kandidaten die passen in de diversiteitsdoelstellingen. Het bestuur neemt hierover tijdig contact op met degenen die betrokken zijn bij het voordragen of de verkiezing van kandidaten.	Ja, toegepast.	<p>Zie ook de toelichting in de voorgaande punten. Bij de vervulling van een vacature wordt actief en tijdig gezocht naar kandidaten die passen in de diversiteitsdoelstellingen.</p>

Nr	Principes uit de code	Naleving	Nadere toelichting en motivering indien van toepassing
38	Het bestuur en het BO toetsen voorgedragen kandidaten mede aan de hand van de diversiteitsdoelstellingen. Het VO bevordert dat in de procedure de competentievisie wordt meegenomen, inclusief de diversiteitsdoelstellingen.	Ja, toegepast.	Zie ook de toelichting in de voorgaande punten. Bij de vervulling van een vacature wordt actief en tijdig gezocht naar kandidaten die passen in de diversiteitsdoelstellingen.
39	Een bestuurslid wordt benoemd en ontslagen door het bestuur, na het horen van de raad van toezicht over de procedure. Een lid van de raad van toezicht of visitatiecommissie wordt benoemd door het bestuur na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan en wordt ontslagen door het bestuur na bindend advies van het verantwoordingsorgaan. Een lid van het verantwoordingsorgaan wordt benoemd door het bestuur en ontslagen door het verantwoordingsorgaan zelf. In uitzonderlijke situaties kan het bestuur in overleg met het intern toezicht een lid ontslaan.	Ja, toegepast.	Zie statuten en betreffende reglementen.
40	Het bestuur zorgt dat de statuten een schorsingsprocedure kennen.	Ja, toegepast.	Is opgenomen in de Statuten.

	Nr	Principes uit de code	Naleving	Nadere toelichting en motivering indien van toepassing
Thema 6 Gepast belonen	41	Het pensioenfonds voert een beheerst en duurzaam beloningsbeleid. Dit beleid is in overeenstemming met de doelstellingen van het pensioenfonds. Ook is het beleid passend gelet op de bedrijfstak, onderneming of beroepsgroep waarvoor het fonds de pensioenregeling uitvoert.	Ja, toegepast.	Het beloningsbeleid is beheerst en duurzaam. Bestuurders en leden van het VO zijn onbezoldigd. Medebeleidsbepalers in dienst van de onderneming vallen binnen het gangbare beloningsbeleid dat binnen de onderneming gehanteerd wordt. Leden Raad van Toezicht en externe adviseurs worden beloond volgens passende, marktconforme tarieven.
	42	De beloningen staan in redelijke verhouding tot verantwoordelijkheid, functie-eisen en tijdsbeslag.	Ja, toegepast.	Idem punt 41.
	43	Het bestuur is terughoudend als het gaat om prestatiegerelateerde beloningen. Prestatiegerelateerde beloningen zijn niet hoger dan 20 procent van de vaste beloning. Ze zijn niet gerelateerd aan de financiële resultaten van het fonds.	Ja, toegepast.	Bestuur kent geen prestatie gerelateerde beloningen toe.
	44	Het bestuur voorkomt dat door een te hoge beloning van de leden van het intern toezicht, een financieel belang een kritische opstelling in de weg staat.	Ja, toegepast.	Wordt aan voldaan.
	45	Bij tussentijds ontslag van een bestuurslid zonder arbeidsovereenkomst of van een lid van het intern toezicht verstrekt het bestuur geen transitie- of ontslagvergoeding. Bij ontslag van een (andere) medebeleidsbepaler moet een eventuele transitie- of ontslagvergoeding passend zijn gelet op de functie en de ontslagredenen.	Ja, toegepast.	Het bestuur verstrekt geen ontslagvergoedingen.

	Nr	Principes uit de code	Naleving	Nadere toelichting en motivering indien van toepassing
Thema 7 Toezicht houden en inspraak waarborgen	46	Intern toezicht draagt bij aan effectief en slagvaardig functioneren van het pensioenfonds en aan beheerste en integere bedrijfsvoering.	Ja, toegepast.	Gebeurt, dit is vastgelegd in de notulen.
	47	Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja, toegepast.	Gebeurt. Voorheen besteedde de Visitatiecommissie aandacht aan de governance van het fonds, zo ook de Raad van Toezicht.
	48	Leden van het intern toezicht zijn betrokken bij het pensioenfonds en moeten zich zodanig onafhankelijk opstellen dat belangentegenstellingen worden voorkomen. Ze hebben daarbij het vermogen en de durf om zich kritisch op te stellen richting het bestuur.	Ja, toegepast.	Voorheen waren Leden van de Visitatie commissie onafhankelijk en voldoende kritisch. Zo ook de Raad van Toezicht.
	49	De raad van toezicht stelt zich op als gesprekspartner van het bestuur.	Ja, toegepast.	Gebeurt, dit is ook opgenomen in het werkplan dat door de RvT is opgesteld.
	50	Het bestuur weegt de aanbevelingen van raad van toezicht of visitatiecommissie zorgvuldig en motiveert afwijkingen.	Ja, toegepast.	Jaarlijks worden de eventuele aanbevelingen van de RvT bij elkaar gebracht in een integraal overzicht, met daarbij de eventuele aanbevelingen van VO, accountant en actuaris.
	51	Het BO voert zijn taak uit als 'goed huisvader' (m/v) voor alle belanghebbenden.	nvt	Het fonds kent geen BO.
	52	Het BO zorgt dat de leden onafhankelijk en kritisch kunnen functioneren.	nvt	nvt
	53	Het BO bewaakt of het bestuur de uitvoeringsovereenkomst of het uitvoeringsreglement en het pensioenreglement juist uitvoert. Ook bewaakt het BO of het bestuur de belangen van de verschillende groepen belanghebbenden evenwichtig afweegt.	nvt	nvt

Nr	Principes uit de code	Naleving	Nadere toelichting en motivering indien van toepassing
54	Het BO onderneemt actie als het van oordeel is dat het bestuur niet naar behoren functioneert.	nvt	nvt
55	Het bestuur gaat een dialoog aan met het VO dan wel het BO bij het afleggen van verantwoording.	Ja, toegepast.	Gebeurt reeds.
56	Het bestuur draagt de accountant of actuaris die controle uitvoert in beginsel geen andere werkzaamheden op dan controle. Geeft het bestuur wel een andere opdracht, dan vraagt dit zorgvuldige afweging en een afzonderlijke opdrachtformulering.	Ja, toegepast.	Gebeurt reeds, bestuur verstrekt afzonderlijke opdrachten.
57	Het bestuur beoordeelt vierjaarlijks het functioneren van de accountant en de actuaris en stelt het intern toezicht en VO of BO van de uitkomst op de hoogte.	Ja, toegepast.	In het bestuurlijk jaarplan is een planning opgenomen voor de jaarlijkse evaluatie van onder meer de accountant en actuaris. Dit onderwerp komt aan de orde in de gesprekken met de Raad van Toezicht en VO.

	Nr	Principes uit de code	Naleving	Nadere toelichting en motivering indien van toepassing
Thema 8 Transparantie bevorderen	58	Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja, toegepast.	De missie, visie en strategie is in 2017 vastgesteld en afgestemd met stakeholders van het fonds. Tevens is het opgenomen in de ABTN, deze staat op de website van het fonds."
	59	Het bestuur geeft inzicht in het beleid, de besluitvormingsprocedures, de besluiten en de realisatie van het beleid.	Ja, toegepast.	De bestuursnotulen worden na vaststelling integraal gedeeld met het VO. Het fonds deelt uitgebreid informatie via de website. Tot slot hecht het Bestuur waarde aan een uitgebreid jaarverslag en verantwoording van haar beleid in de jaarlijkse informatiebijeenkomst of webcast voor deelnemers en gepensioneerden.
	60	Het bestuur vervult zijn taak op een transparante (open en toegankelijke) manier. Dat zorgt ervoor dat belanghebbenden inzicht kunnen krijgen in de informatie, overwegingen en argumenten die ten grondslag liggen aan besluiten en handelingen.	Ja, toegepast.	Gebeurt. Via communicatie met deelnemers, deelnemersvergadering of webcast, brieven, UPO en website. Periodiek is er overleg met het VO. Het VO heeft inzage in de bestuursverslagen."
	61	Het bestuur legt gemotiveerd vast voor welke wijze van uitvoering is gekozen. Deze informatie is beschikbaar voor de belanghebbenden.	Ja, toegepast.	De wijze van uitvoering ligt vast in de ABTN en er wordt over gerapporteerd in het bestuursverslag. Beide zijn beschikbaar via de website van het fonds.
	62	Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja, toegepast.	Is gedaan. Informatie is beschikbaar via de website, bestuursverslag en ABTN.
	63	Het bestuur stelt beleid vast rond transparantie en communicatie. Het bestuur evalueert dit beleid periodiek en in ieder geval eens per drie jaar.	Ja, toegepast.	Wordt gedaan in het communicatiebeleidsplan.
	64	Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja, toegepast.	Gebeurt. Het "pas-toe-of-leg-uit"-principe wordt gehanteerd ten aanzien van de principes en normen uit de code pensioenfondsen 2018. Dit wordt besproken in het bestuur en hierover wordt gerapporteerd in het bestuursverslag.
	65	Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja, toegepast.	Het pensioenfonds beschikt over een Geschillen- en klachtenprocedure. De procedure behelst naast een interne procedure ook de mogelijkheid om een genomen besluit voor te kunnen leggen aan de Ombudsman Pensioenen. Rapportage vindt plaats in Jaarverslag.

